

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ALMAN DİLİ VE EDEBİYATI**

**ALMAN DİLİ EDEBİYATI EĞİTİMİNDE UZAKTAN EĞİTİM
TÜRÜNÜN VERİMLİLİĞİNİN PANDEMİ SÜRECİ EĞİTİMİNDE
İNCELENMESİ (SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)**

Vildan BUZPINAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Muharrem TOSUN

AĞUSTOS – 2021

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ALMAN DİLİ EDEBİYATI EĞİTİMİNDE UZAKTAN
EĞİTİM TÜRÜNÜN VERİMLİLİĞİNİN PANDEMİ SÜRECİ
EĞİTİMİNDE İNCELENMESİ (SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Vildan BUZPINAR

Enstitü Anabilim Dalı: Alman Dili ve Edebiyatı

“Bu tez 03/08/2021 tarihinde online olarak savunulmuş olup aşağıdaki isimleri bulunan jüri üyeleri tarafından Oybirliği ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI
Prof. Dr. Muharrem TOSUN	Başarılı
Doç. Dr. Cüneyt ARSLAN	Başarılı
Dr. Öğr. Üyesi Ayla AKIN	Başarılı

Etik BEYAN FORMU

Enstitünüz tarafından Uygulama Esasları çerçevesinde alınan Benzerlik Raporuna göre yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının benzerlik oranının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve Etik Kurul Onayı gerektiği takdirde onay belgesini aldığımı beyan ederim.

Etik kurul onay belgesine ihtiyaç var mıdır?

Evet

Hayır

Vildan BUZPINAR

03/08/2021

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde desteğini esirgemeyen değerli danışman hocam Prof. Dr. Muharrem TOSUN'a,

Çalışmaya katkılarından dolayı Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyelerine,

Çalışmam sırasında yardımıyla destek olan Dr. Öğr. Üyesi Hakkı BAĞCI'ya,

Çalışmanın başından itibaren manevi desteğini eksik etmeyen Öğr. Gör. Muhammed Fatih PEKŞEN'e,

Motivasyon desteği için çalışma arkadaşlarım ve yöneticilerime,

Son olarak tüm hayatım boyunca beni her zaman destekleyen aileme teşekkürlerimi sunarım.

Vildan BUZPINAR

03/08/2021

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
TABLO LİSTESİ.....	vi
ŞEKİL LİSTESİ	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix

GİRİŞ.....	1
------------	---

BÖLÜM 1: EĞİTİM KAVRAMI	4
--------------------------------------	----------

1.1. Eğitim Tanımı.....	4
-------------------------	---

1.2. Eğitim Türleri	5
---------------------------	---

1.2.1. İnfomal Eğitim	5
-----------------------------	---

1.2.2. Formal Eğitim.....	5
---------------------------	---

1.2.2.1. Örgün Eğitim	6
-----------------------------	---

1.2.2.2. Yaygın Eğitim.....	6
-----------------------------	---

1.2.3. Halk Eğitimi	7
---------------------------	---

1.2.4. Hizmet İçi Eğitim	7
--------------------------------	---

1.2.5. Uzaktan Eğitim Nedir? Tanımları Nelerdir?	7
--	---

1.2.5.1. Uzaktan Eğitimin Tarihçesi	11
---	----

1.2.5.2. Uzaktan Eğitim Modelleri.....	19
--	----

1.3. Öğrenme Kuramları.....	20
-----------------------------	----

1.3.1. Davranışçı Kurama Göre Öğrenme	22
---	----

1.3.2. Bilişsel Alan Kurama Göre Öğrenme.....	25
---	----

1.3.3. Sosyal Öğrenme Kuramına Öğrenme.....	26
---	----

1.3.4. Gestalt Kurama Göre Öğrenme	26
--	----

1.3.5. Bilgiyi İşleme Kuramı	28
------------------------------------	----

1.3.6. Nörofizyolojik Kuram	30
-----------------------------------	----

1.3.7. Yapısalcı Kuramlara Göre Öğrenme	31
---	----

1.4. Öğretme-Öğrenme Modelleri	32
--------------------------------------	----

1.5. Öğrenme-Öğretme Yaklaşımları/ Stratejileri	34
---	----

1.6. Öğretme Ortamının Fiziksel Özellikleri	35
---	----

1.7. Sınıfın Düzenlenmesi	35
---------------------------------	----

1.8. Eğitim Psikolojisi	37
1.9. Ölçme ve Değerlendirme.....	38
1.9.1. Ölçme Türleri	38
1.9.1.1. Doğrudan Ölçme	39
1.9.1.2. Dolaylı Ölçme	39
1.9.1.3. Türetilmiş Ölçme	39
1.9.2. Ölçek türleri.....	39
1.9.2.1. Adlandırma (Sınıflandırma) Ölçeği	39
1.9.2.2. Sıralama Ölçeği.....	40
1.9.2.3. Eşit Aralıklı Ölçek	40
1.9.2.4. Oran Ölçeği.....	40
1.9.3. Değerlendirme	40
1.9.3.1. Mutlak Değerlendirme	41
1.9.3.2. Bağlı Değerlendirme	41
1.9.3.3. Tanıma-Yerleştirmeye Dönük Değerlendirme.....	41
1.9.3.4. Biçimlendirme ve Yetiştirmeye Dönük Değerlendirme (Formatif Değerlendirme)	42
1.9.3.5. Değer Biçmeye Dönük Değerlendirme (Summatif Değerlendirme)	42
1.9.4. Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme.....	42
1.9.5. İnternet Destekli Ölçme Değerlendirme.....	43
1.10. Program Değerlendirme	44
1.10.1. Uzaktan Eğitimde Program Değerlendirme	44
1.10.2. Yüz Yüze ve Uzaktan Eğitimdeki Program Değerlendirmenin Farklılıkları	45
1.11. Sakarya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları.....	45
BÖLÜM 2: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ PANDEMİ DÖNEMİ UZAKTAN EĞİTİM MODELİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	48
2.1. Pandemi Döneminde Uzaktan Eğitim	48
2.2. Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Araştırma Modeli	49
2.3. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Uzaktan Eğitiminin Evren ve Örnekleme.....	51
2.4. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü ile İlgili Veri Toplama.....	51

2.5. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümüyle İlgili Anketin Özellikleri	51	
2.6. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Uzaktan Eğitimi ile İlgili Öğretim Elemanlarına Yönelik Görüşme Formu	52	
2.7. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Elemanlarına Sorulan Soruların Çözümlemesi.....	52	
BÖLÜM 3: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ALMAN DİLİ VE EDEBİYATI		
UZAKTAN EĞİTİM ANKETLERİNİN BULGU VE YORUMLARI		54
3.1. Sakarya Üniversitesi Alman Dili Edebiyatı Bölümü Öğrencilerine Uygulanan Anket- Nicel Araştırma	54	
3.1.1. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitiminin Verimliliği	55	
3.1.2. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Yönteminden Memnuniyet	56	
3.1.3. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitimde Ders İşleyiş.....	60	
3.1.4. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitimde Öğrenme Kazanımı	62	
3.1.5. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitimde Sınavların Yapılmasıyla İlgili Değerlendirme	64	
3.1.6. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitiminin Ders İçeriği ile İlgili Değerlendirme	66	
3.1.7. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğrencilerinin Öğretim Elemanlarının Dersi İşleyişi Hakkındaki Görüşleri.....	67	
3.2. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Elemanlarıyla Yapılan Mülakatlarla İlgili Öğretim Elemanı Görüşleri- Nitel Araştırma	70	
3.2.1. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Deneyimi	70	
3.2.2. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitimde Ders İçeriğinin Hazırlanmasıyla İlgili Görüşleri	71	

3.2.3. Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitimde Öğrencilerin Derse Katılımıyla İlgili Görüşleri	72
3.2.4. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitimin Verimliliğine Dair Görüşleri.....	72
3.2.5. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Derslerinin Başarı Durumuna Etkisine Dair Görüşleri	73
3.2.6. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Elemanlarına Göre Uzaktan Eğitimin Avantaj ve Dezavantajları.....	74
3.2.7. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Elemanlarının Eğitim Yöntemiyle İlgili Görüşleri	74
3.2.8. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitimde Motivasyonu.....	75
3.2.9. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Uzaktan Eğitimde Öğrenci-Öğretim Elemanı Etkileşiminin Başarıya Etkisiyle İlgili Öğretim Elemanı Görüşleri	76
3.2.10. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitimde Öğrenim Kazanımı Konusundaki Görüşleri	76
SONUÇ	78
KAYNAKÇA.....	84
EKLER	89
ÖZGEÇMİŞ	94

TABLO LİSTESİ

Tablo 1 : Verimlilik yüzde frekans dağılımları.	55
Tablo 2 : Eğitim yöntemi yüzde frekans dağılımları.	56
Tablo 3 : Eğitim yöntemi sürekliliği yüzde frekans dağılımları.	57
Tablo 4 : Eğitim yöntemi tercihi yüzde frekans dağılımları.	58
Tablo 5 : Eğitim yöntemi başarı yüzde frekans dağılımları.	59
Tablo 6 : Ders işleyiş yüzde frekans dağılımları.	60
Tablo 7 : Derse katılım tercihi yüzde frekans dağılımları.	61
Tablo 8 : Dersin verilmiş biçimi yüzde frekans dağılımları.	61
Tablo 9 : Dersin kaydedilmesinin olumlu yönde etkisi yüzde frekans dağılımları.	62
Tablo 10 : Ders materyalleri yüzde frekans dağılımları.	63
Tablo 11 : Sınavların başarı durumuna etkisi yüzde frekans dağılımları.	64
Tablo 12 : Sınav uygulama şekli yüzde frekans dağılımları.	65
Tablo 13 : Sınav tercihi yüzde frekans dağılımları.	65
Tablo 14 : Ders içeriği yüzde frekans dağılımları.	66
Tablo 15 : Öğretim elemanı- öğrenci iletişimi yüzde frekans dağılımları.	67
Tablo 16 : Öğretim elemanı- öğrenci etkileşim yüzde frekans dağılımları.	68
Tablo 17 : Öğretim elemanı- öğrenci iletişim (1.sınıf) yüzde frekans dağılımları.	69
Tablo 18 : Öğretim elemanı- öğrenci etkileşim (1.sınıf) yüzde frekans dağılımları.	69

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1 : Ankete sınıf bazında katılım durumu.....	55
Şekil 2 : Verimlilik memnuniyeti durumu sütun grafiği.....	56
Şekil 3 : Eğitim yöntemi memnuniyet durumu sütun grafiği.....	57
Şekil 4 : Eğitim yöntemi sürekliliği durumu sütun grafiği	58
Şekil 5 : Eğitim yöntemi sürekliliği durumu sütun grafiği	59
Şekil 6 : Eğitim yöntemi başarı durumu sütun grafiği	59
Şekil 7 : Ders işleyiş memnuniyet durumu sütun grafiği.....	60
Şekil 8 : Derse katılım tercih durumu sütun grafiği.....	61
Şekil 9 : Dersin veriliş biçimi memnuniyet durumu sütun grafiği.....	62
Şekil 10: Dersin kaydedilmesinin memnuniyet durumu sütun grafiği.....	63
Şekil 11: Ders materyalleri memnuniyet durumu sütun grafiği	63
Şekil 12: Sınavlardan memnuniyet durumu sütun grafiği	64
Şekil 13: Sınav uygulama şekli memnuniyet durumu sütun grafiği	65
Şekil 14: Sınav tercihi durumu sütun grafiği	66
Şekil 15: Ders içeriği memnuniyet sütun grafiği	67
Şekil 16: Öğretim elemanı iletişim memnuniyet sütun grafiği.....	68
Şekil 17: Öğretim elemanı etkileşim memnuniyet sütun grafiği	69
Şekil 18: Öğretim elemanı görüşleri konu başlıkları	70

ÖZET

Başlık: Alman Dili Edebiyatı Eğitiminde Uzaktan Eğitim Türünün Verimliliğinin Pandemi Süreci Eğitiminde İncelenmesi (Sakarya Üniversitesi Örneği)

Yazar: Vildan BUZPINAR

Danışman: Prof. Dr. Muharrem TOSUN

Kabul Tarihi: 03/08/2021

Sayfa Sayısı: ix (ön kısım) + 94 (tez)

İnsanların doğduğu andan itibaren içinde bulunduğu eğitim-öğretim sürecinde de teknoloji ilk sıralarda kendini göstermektedir. Gelişen teknolojiyle eğitimin tüm kitlelere ulaşması için, bilgi aktarımının zaman ve mekân sınırından kurtarıldığı yeni eğitim modellerine ihtiyaç duyularak teknolojiden yararlanılmaktadır.

Yaşadığımız pandemi sürecinde de eğitim ve öğretim alanında teknolojiden yararlanılması kaçınılmaz olmuştur. İnsanların bir arada bulunmasının zor olduğu günlerde uzaktan eğitim modeliyle eğitim-öğretim hayatı aksatılmamaya çalışılmaktadır. Örgün eğitimin devam edemediği bir durum söz konusu olması sebebiyle uzaktan eğitim yöntemine geçilmiştir.

Pandemi döneminde tüm eğitim kurumlarında olduğu gibi Alman Dili ve Edebiyatı lisans derslerinin de zorunlu olarak uzaktan eğitimle verilmesine karar verilmiştir. Yükseköğretimde Alman Dili ve Edebiyatı bölümünde lisans derslerinin zorunlu olarak ilk kez bu şekilde uygulanması bir araştırma unsuru taşımıştır.

Bu çalışmada, Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü lisans derslerinde, uzaktan eğitimin örgün eğitime göre verimliliğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bölümdeki lisans derslerinin uzaktan eğitim yöntemiyle verilmesinin bölüm öğrencilerine uygulanan anket ve öğretim üyelerine yapılan mülakat sonucunda uygunluğu, geliştirilmesi gereken tarafları, avantajları ve dezavantajları, ders içeriği, verimliliği, başarı durumu, etkileşim, motivasyon, ölçme ve değerlendirme konuları kapsamında incelenmiştir. Durumu olduğu şekliyle tespit etmek amaçlı tarama modeli uygulanmıştır. Örgün eğitimde verilen lisans dersleri ile uzaktan eğitime geçişte işlenen dersler karşılaştırılmıştır. Mevcut durum incelenerek durum çalışması yapılmıştır.

Nitel ve nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılarak karma bir yöntemle çalışılmıştır. Nitel ve nicel araştırmalarla veriler analiz edilerek uygulanan uzaktan eğitim modelinde rakamsal veriler yorumlanmıştır.

Çalışmanın sonucunda uzaktan eğitimin öğrenciler tarafından tercih edilmediği, öğretim elemanları tarafından ölçme ve değerlendirme konusunda eksiklikler olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Pandemi, Alman Dili ve Edebiyatı

ABSTRACT

Title of Thesis: Efficiency of Distance Learning in German Language and Literature Education in Pandemic Duration Education Investigation (Sakarya University Example)

Author of Thesis: Vildan BUZPINAR

Supervisor: Prof. Dr. Muharrem TOSUN

Accepted Date: 03/08/2021

Number of Pages: ix (pre. text) + 94
(main body)

Technology shows itself in the first place in the education-teaching process that people born. In order for education to reach all human, technology is used in every field without being time or space limit. So new education models are needed, in which information transfer is freed from time and space limits.

It has been inevitable to use technology in the field of education and training during the pandemic period of time we are experiencing. In the days when it is difficult for people to be together, it is tried not to disrupt the education-teaching life with the distance education model.

During the pandemic period, as in all educational institutions, it has been decided that German Language and Literature undergraduate courses will be given by distance education as compulsory. The compulsory implementation of undergraduate courses in the German Language and Literature department in higher education in this way for the first time had a research element.

In this study, it is aimed to examine the efficiency of distance education compared to formal education in the undergraduate courses of the Department of German Language and Literature at Sakarya University. As a result of the questionnaire applied to the students of the department and the interview made with the faculty members.

As a result of the study, it has been revealed that distance education is not preferred by students and there are deficiencies in measurement and evaluation by lecturers.

Keywords: Distance Learning, Pandemic, German Philology

GİRİŞ

Çalışmanın Konusu

Dünyamızın gelişmesinde kuşkusuz teknoloji önemli bir rol oynamaktadır. Her sektörde işlerin kolaylaştırılması ve çözüm noktası olarak karşımıza çıkmaktadır.

Günümüzde teknolojiye ihtiyaç duyulan en önemli sektörlerin biri de eğitim olmuştur. Dünyada yaşanan Covid-19 virüsünün yayılmasının ardından, karantina, sosyal mesafe gibi önlemlerin zorunluluğu doğmuştur. Eğitimin aksamaması öğrencilerin eğitime kaldıkları yerden devam edebilmesi için, yine teknolojiden yararlanılarak uzaktan eğitim türüne geçiş sağlanmıştır.

Uzun yıllardır kullanılan bir eğitim türü olan uzaktan eğitim bu kez seçim değil zorunluluk olarak karşımıza çıkmıştır ve yüz yüze eğitimin yerini almıştır.

Ülkemizde YÖK'ün yayınladığı basın açıklamasıyla tüm eğitim kurumlarıyla beraber yükseköğretimde de uzaktan eğitim sistemine geçerek eğitime devam etme kararı alınmıştır. Bu durumu ne öğrenciler ne de öğretim üyeleri hazırlıklı olarak karşılamışlardır. Altyapısı olmayan üniversitelere destek sağlanarak, altyapısı uygun olmayan üniversiteler sistemini yeni duruma uygun hale getirerek bu yeni eğitim sistemine geçmişlerdir.

Çalışmanın başlığı “Alman Dili Edebiyatı Eğitiminde Uzaktan Eğitim Türünün Verimliliğinin Pandemi Süreci Eğitiminde İncelenmesi'dir (Sakarya Üniversitesi Örneği)”. Alman Dili ve Edebiyatı lisans derslerinin ilk kez (zorunlu olarak) uzaktan eğitim yöntemiyle uygulanması sonucunda derslerin örgün eğitime karşılık, verimlilik başta olmak üzere, ders içeriği, başarı durumu, öğrencilerin derse katılımı, avantaj ve dezavantajları konuları kapsamında incelenmiştir.

Araştırmanın Önemi

Eğitim-öğretimde teknolojik gelişmeler, uzaktan eğitim yoluyla verilen eğitim programları daha önce araştırılmıştır. Araştırılan programlar genellikle tercih edilerek seçilen programlar olup zorunlu olarak uzaktan eğitim uygulaması ilk kez yapıldığı için bölüm derslerinin bu eğitim modeliyle ilk kez verilmesi söz konusu olmuştur. Lisans derslerinin bu uygulamayla verilmesinin uygunluğu, geliştirilmesi gereken tarafları,

avantajları ve dezavantajları incelenmiştir. Alman Dili ve Edebiyatı bölümünde lisans derslerinin zorunlu olarak ilk kez bu şekilde uygulanması bir araştırma konusu oluşturmuştur.

Eğitimin sürdürülebilirliğine yönelik yapılan çalışmaların eksikliği yapılacak olan çalışmalara katkıların neler olabileceği yönünde ışık tutacaktır.

Eğitimin zorunluluğu dışında da bu eğitim türünün seçim olarak karşımıza gelip gelmemesi konusu için anket sonuçları değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın Alman Dili ve Edebiyatı bölümünde lisans derslerinin uzaktan eğitim yoluyla yapılmasının sonraki dönemlerde veya benzer durumda sürdürülebilir olup olmayacağı sorusuna cevap vermesi önem arz etmektedir. Öncelikle eğitim modelinin eksik yanlarının ve dezavantajlarının ortaya çıkarılması bakımından önemlidir.

Çalışmanın Amacı

Alman Dili ve Edebiyatı bölümünde uzaktan eğitimin zorunlu olarak uygulanmasında eğitimin verimliliğinin incelenmesi üzerine çalışılmıştır. Bu bölümde daha önce hiç uygulanmayan bir eğitim durumunun hem eksileri hem de artıları ele alınıp incelenmesi amaçlanmıştır.

Çalışmanın bir diğer amacı da uzaktan eğitimin olağandışı koşullar ve dönemler dışında normal zamanlarda da sürdürülebilir olup olmamasıdır. Uzaktan eğitimin tüm eğitim süreçlerinden kalıcı ve verimli olup olmayacağı pandemi sürecindeki uygulamalardan elde edilen verilerle daha da netlik kazanmıştır.

Bu çalışma, Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü lisans derslerinde, ilk kez karşılaşılan bu durumda uzaktan eğitimin eğitim-öğretim hayatımızın devamında da etkili olup olmayacağı, bu durumun devam etmesi durumunda uygulanan uzaktan eğitim modelinde öğrencilerin ve öğretim üyelerinin karşılaştığı zorlukların giderilmesine, modelin geliştirilmesine fayda sağlayacaktır. Saptanan dezavantajlar belirlenerek ve bunlar için önlem olarak öğretimde uygulanması planlanabilecektir. Uzaktan eğitim modelinin avantaj ve dezavantajları incelendiği için eksiklikler ve geliştirilmesi gereken alanlar ortaya çıkmıştır.

Ayrıca öğrenci ve öğretim üyelerinin görüşleri alınarak uzaktan eğitimin geliştirilmesiyle eğitimde karşılaşılan boşlukların doldurulması amaçlanmıştır. Araştırmadan, üniversitelerde uzaktan eğitim modeliyle eğitim – öğretim yapacak ya da yapmak zorunda olacak bölümler yararlanılabilecektir.

Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışmada sırasıyla önce kuramsal boyutuyla uzaktan eğitimin tarihçesi ve günümüze kadar yaşanan değişim ele alınmıştır. Uzaktan eğitimin daha önce hiç uygulanmadığı bir bölüm olan Alman Dili ve Edebiyatı bölümünde uygulanmasının pandemi sürecindeki verimliliği incelenmiştir.

Nitel ve nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılarak karma bir yöntem kullanılmıştır. Nitel ve nicel araştırmalarla veriler analiz edilmiştir. Uzaktan eğitim modelinin incelenmesi sonucunda çıkan rakamsal veriler yorumlanmıştır.

Öğrencilere ve öğretim üyelerine uygulanan anketlerle karşılaşılan sorunlar ortaya çıkarılmış, derslerin verimliliği iki taraf açısından incelenmiştir. Uzaktan eğitim sonunda yapılan sınavlar ve öğrencilerin başarıları değerlendirilmiştir.

Bölüm lisans derslerinin uzaktan eğitim yöntemiyle verilmesiyle ilgili bölüm öğrencilerinin görüşleri anket yoluyla alınmıştır. Öğrencilerin görüşlerinin yanında yapılan mülakatla da öğretim üyelerinin görüşlerine başvurulmuştur. Uzaktan eğitimin bölüm derslerinin işlenmesine uygun olup olmadığı, geliştirilmesi gereken tarafları, avantajları ve dezavantajları, ders içeriği, verimliliği, başarı durumu, etkileşim, motivasyon, ölçme ve değerlendirme konuları kapsamında araştırılmış ve incelenmiştir. Tarama modeli kullanılarak uygulanan uzaktan eğitimin durumunu tespit etmek amaçlanmıştır. Durum çalışması yapılarak mevcut şekli incelenmiştir. Örgün eğitimde verilen bölüm dersleriyle uzaktan eğitimde işlenen bölüm dersleri karşılaştırılmıştır.

Bunun yanında, derslerin uzaktan eğitim türüyle işlenmesinin sonucunda yapılan (uzaktan) sınavlara ilişkin ölçme ve değerlendirmenin dolayısıyla bu uygulamanın geribildirimini, verilerle değerlendirilmesi yapılmıştır.

BÖLÜM 1: EĞİTİM KAVRAMI

1.1. Eğitim Tanımı

Eğitim, bireyin yaşantısıyla uygun şekilde istenen değişimleri ortaya çıkarma süreci olarak adlandırılmaktadır. Güven'e göre günlük dilde çoğunlukla iyi özellikler kazandırmak manasında yararlanılırken eğitim öğretimle aynı anlamda anlaşılmıştır.

Eğitimin diğer bir tanımına göre; bir toplumda, o toplumu oluşturan kişilerin yaşamın içinde kendilerini geliştirmeleri için gösterilen araçların ve izlenen yolların tamamıdır. Genel bilgiler, iletişim teknikleri, dil, ahlak kuralları, vb. konular da eğitimin kavramı içinde yer almaktadır. Eğitim, bireylerin toplumsallaşmasını, bireylerin kültürünü, değerlerini, ilkelerini sahiplenmeyi öğrendikleri ve birlik oldukları bir süreçtir.

Eğitimin en önemli özelliği kişinin hayatı boyunca her koşulda devam edebilmesidir. Bireylerin hayatlarını sürdürdükleri çevreye daha iyi uyum gösterebilmeleri eğitimin devam etmesi toplumda giderek daha önemli bir yere sahip olmaktadır (Güven, 2014).

Eğitimin, Türk Dil Kurumu'ndaki tanımına göre ise; "Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiyedir."

Eğitim bir süreçtir. Bir başlangıç aşamasından itibaren zamanla değişim göstermektedir, olduğu yerde durmayan dinamik bir durumdur. Buna göre, eğitim alan bir bireyin her bir aşamadaki durumu bir sonraki basamakta ya da aşamada değişiklik göstermektedir. (Ayas, 2013).

Eğitim konusunda kapsamlı değerlendirme yapıldığında, bireyin toplumun belirli ölçülerini, inançlarını kazanmasında etkili olan tüm sosyal süreçlerdir.

Bireyin yaşadığı toplumda kabiliyet, yönelme biçimi ve diğer davranış örüntülerini kazandığı tüm süreçlerdir. En genel anlamda eğitim, bireyde davranış değiştirme sürecidir. Bu tanıma göre eğitimde dört temel öge vardır. Bunlar, birey yani insan, yaşantı, süreç ve davranıştır.

En geniş anlamı ile değerlendirildiğinde ise; eğitim, toplumdaki kültürleme sürecinin bir parçasıdır. Kültürlemenin bir amaç için yapılan tarafı eğitimidir. Kültürleme, kültürel değerlerin kişiye kazandırılması sürecidir. Kültür, insanın öğrendiği, sanat, gelenek, bilgi, görenek ve benzeri kabiliyet, beceri ve alışkanlıkları da içine alan içinde ayrı türden birçok öge bulunan bir bütündür (Demirel ve Kaya, 2009).

1.2. Eğitim Türleri

Eğitimin çeşitli türleri bulunmaktadır. Bunlar kendi içinde de sınıflandırılmaktadır. Eğitim türleri olarak, informal eğitim ve formal eğitim başlıklarının yanı sıra formal eğitimin altında da örgün eğitim, halk eğitimi, yaygın eğitim ve hizmet içi eğitimi olarak sınıflandırma yapılmaktadır. Aşağıda eğitim türleri tanımlarıyla açıklanacaktır.

1.2.1. İnfomal Eğitim

İnfomal eğitim, rastgele olarak kültürlemeyle gerçekleşen eğitim olarak da tanımlanabilmektedir. Hayatın içinde kendi kendine ortaya çıkan bir süreçtir. Başka bir ifadeyle, bu eğitim, belli bir plan ve program yapılmadan, hayatın içinde kendi kendine gerçekleşir. Amaç ve plan olmadan rastgele gelişir. Bu sebeple bu eğitime doğal eğitim de denmektedir. Birey karşısına çıkan durum ve içinde bulunduğu çevreyle etkileşimde oldukça farkında olmadan yani bilinçsiz olarak yeni şeyler öğrenir (Şişman, 2018).

İnfomal eğitim sürecinde gözlem ve taklit iki önemli öğrenme yoludur. Toplum içinde insanlarda bulunan yaşama içgüdüleri insanları toplumun umduğu ve beklediği davranışları öğrenme çabasına yöneltir. Bu davranışlar, insanların informal eğitim sürecinde öğrenebileceği istenmeyen ve zararlı alışkanlıklar da olabilir (Demirel ve Kaya, 2009).

İnfomal eğitim süreci, toplumlar büyüdükçe ve geliştikçe insanların gelişmesinde gereksinimi karşılayabilecek ölçüde olmamış ve formal eğitimin uygulanmasına başlanmıştır.

1.2.2. Formal Eğitim

Eğitim kurumlarında program hazırlayarak uygulanan eğitime formal eğitim denilmektedir. Formal eğitimin amacı vardır, bu amaca yönelik program kapsamında

planlı olarak yapılır, öğretim yoluyla uygulanılmaktadır. Bu eğitime aynı zamanda biçimsel eğitim de denir (Şişman, 2018).

Formal eğitim sürecinin bazı kademelerinde ve sonunda değerlendirme işlemi yer almaktadır. Okul dışında toplumdaki bireyleri endüstri, tarım ve hizmet alanlarında bir meslek için hazırlamak, mesleği üzerine kendilerini geliştirmelerini sağlamak ve güncel bilgileri öğretmek gayesiyle yapılan öğretim aktiviteleri, halk eğitim merkezlerinde verilen kurslar, askeri personel yetiştirme gibi süreçler formal eğitime birer örnektir (Demirel ve Kaya, 2009).

Okul dışında yapılan formal eğitimde farklı özellikler bulunmaktadır. Bunlar; öğrencilerin yaşlara göre sınıflandırılmaması, süresinin kısa olması, belirli konularla sınırlandırılması ve ihtiyaç duyulduğunda yapılmasıdır. Süreç bakımından ikisi de aynı özellikler gösterir. Okul dışında yapılan formal eğitim, okul eğitim hayatını sonuçlandırmak ve insanları hayat boyu eğitmek gibi görevleri yerine getirir (Şişman, 2018).

Formal eğitim, örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki gruba ayrılarak incelenmektedir.

1.2.2.1. Örgün Eğitim

Örgün eğitim kişilerin iş ve mesleki çalışma süreci başlamadan önce okul ya da okul özelliği bulunan kurumlarda genel ve özel bilgiler kapsamında öğrenmelerini sağlamak gayesiyle belirli kanunlara göre uygulanan eğitimidir (Şişman, 2018).

Örgün eğitimin kapsamı, okul öncesi eğitimden itibaren üniversitenin sonuna kadar olan eğitimi içine almaktadır.

Örgün eğitim kurumları; okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumları olarak belirtilmektedir (Demirel ve Kaya, 2009).

1.2.2.2. Yaygın Eğitim

Yaygın eğitim, örgün eğitim imkânı bulamamış olanların, okullarından erken ayrılanların veya örgün eğitim kurumlarında eğitime devam eden ve mesleki alanda daha yetkin duruma gelmek isteyenlerin yararlanabileceği bir eğitimidir (Şişman, 2018).

1.2.3. Halk Eğitimi

Halk eğitimi büyük bir çoğunlukla on beş veya ilerleyen yaşlarda olup, okul ve üniversite sisteminin haricinde olan bireylerin yararlanması için ve gerekliliğine göre düzenlenen eğitimidir.

Halk eğitiminin en önemli niteliği okul çağının haricinde olan veya okulla bağlantısı olmayan bireylere de verilmesidir. Diğer bir özelliği de gönüllü öğrencilere eğitim verilmesidir (Demirel ve Kaya, 2009).

1.2.4. Hizmet İçi Eğitim

Hizmet içi eğitim, belli bir maaş ya da ücret karşılığında özel ve tüzel kişilere ait iş yerlerinde işe başlamış ve çalışmaya devam eden kişilere görevleri ile ilgili bilgi, beceri ve tutum edinmelerini gerçekleştirmek üzere düzenlenen eğitimidir (Demirel ve Kaya, 2009).

Hizmet içi eğitim, aynı zamanda hizmet öncesi alınan eğitimin devamı olup bir nevi onu tamamlayan bir eğitimidir. Eğitimde amaç, kişiye işinin gerek duyduğu bilgi, beceri ve tutumların edinilmesi ve pekiştirilmesidir (Demirel ve Kaya, 2009).

Örgün eğitim ve yaygın eğitim gerçekleştirilmesi bir program uygulanarak yapılmaktadır.

Eğitim programını, öğrenene okulda ya da okul dışında düzenlenmiş faaliyetler aracılığıyla edinilen öğrenme yaşantıları düzeneği olarak da tanımlanmaktadır. Eğitim programında bulunan temel öğeler; hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve değerlendirmedir (Şişman, 2018).

1.2.5. Uzaktan Eğitim Nedir? Tanımları Nelerdir?

Uzaktan eğitim için çok çeşitli tanımlamalar yapılmıştır.

Karakaya ve Aksoy'a göre kişilerin farklı zamanlarda, farklı mekânlarda kendi hallerine uyan koşullarda eğitim almak istemesi, bunun yanında hizmet içi eğitimlerle, bazı kurumların personellerini daha hızlı ve ekonomik eğitim sunma talebi aynı zamanda bunun gibi nedenlerle insanlar farklı eğitim modelleri aramaya yönelmiştir. Uzaktan öğrenme çevrimiçi eğitim, uzaktan eğitim, internetten öğrenme, e-eğitim, e-öğrenme

terimleri bu ihtiyaçlar ve bulgular sonucunda ortaya çıkmıştır (Karakaya ve Aksoy, 2005).

Bilgi ağı olarak belirtilen içinde olduğumuz yüzyılın eğitime sunduğu önemli olanakların nde geleni uzaktan eğitim, bilişim ağı ve ağ toplumuna uygun olan alternatif öğrenme süreci olarak ortaya çıkmıştır. Uzaktan eğitimin bileşenleri, e-içerik, öğrenme yönetim sistemi, sanal sınıf, lme ve değerlendirmeden meydana gelmektedir. Her birinin kendine özgü nitelikleri olmakla beraber aralarında sarmal bir yapı da bulunmaktadır. Bu sarmal yapının en iyi şekilde kurgulanması, uzaktan eğitimdeki başarıyı sağlamaktadır. Uygulanan sistem ve ağın altyapısının etkisi büyük olsa da içerik tarafına önem verilmediğinde eğitim amacına uygun olmamaktadır. Bunun yanında uzaktan eğitimde planlanan öğrenme hedeflerine varmak, belirli olan etkinin tam manasıyla oluşmasına bağlıdır (Demir, 2014).

Tanımlardan bir diğerinde Moore ve Kearsley uzaktan eğitimin tanımını şu şekilde yapmaktadır. Uzaktan eğitim; ğrenci ve öğretmenlerin ayrı yerlerde bulunduğu, ğretim yöntemleri ile özel ders biçimleri ve çeşitli teknolojilerin kullanılmasını gerektiren, düzenli, kurumsal ve yönetimsel bir uygulamadır (Moore ve Kearsley, 2005).

Uşun'un tanımına göre; uzaktan eğitim, kaynak ve alıcıların öğrenme-öğretme sürecinde birbirlerinden farklı ortamlarda olduğu, alıcılarına amaçları, ğretim yaşı, yeri, zamanı, yönetimi ve benzeri konularda bireysellik, esneklik ve bağımsızlık imkânı tanıyan, bir sistemdir. Bunun yanında öğrenme-öğretme sürecinde, işitsel araçlar, yazılı ve basılı materyaller, görsel-işitsel teknolojiler ve yüz yüze eğitim gibi materyal, araç, teknoloji ve yöntemlerinin kullanıldığı bir programdır. Ayrıca kaynak ile alıcılar arasında televizyona ve bilgisayara dayalı etkileşimli teknolojiler tarafından sağlanan etkileşim ve iletişimin olduğu sistematik ve planlı bir eğitim teknolojisi sistemidir (Uşun, 2006).

Simonson, Smaldino, Albright ve Zvacek'e göre uzaktan eğitim tanımlanırken dört temel ge kullanılmaktadır. Bunlardan birincisi, yürütülmesi bir kurum tarafından yapılan formal eğitimdir. Bu kurumların, kurumsal uygulamaları içinde diploma, akreditasyon, eğitim kalitesi artırımı, sertifika, eğitim kuramları, öğrenmenin organizasyonu, öğrenme yöntemlerinin uygulanması bulunmaktadır. Bu durum eğitimin, kendi kendine öğrenmeden farkını gösteren en önemli niteliktir. Bu eğitim, informal ve geleneksel eğitimden farklıdır. İkincisi ise öğrenenler ve öğretici ortam veya zaman ya da hem zaman

hem ortam kapsamında birbirlerinden ayrı ve uzaktadır. Üçüncüsü, etkileşimli iletişimidir. İletişim teknolojilerinin uygulanması senkron (eş zamanlı) veya asenkron (eş zamanlı olmayan) şeklinde yapılabilir. İletişim için telefon, mektup, internet, televizyon, radyo ve benzeri araçlar kullanılabilir. Dördüncüsü de bilgi, ses ve görüntü paylaşımıdır. Öğrenen, öğretici, kaynaklar ve içerikler arasında öğretim biçimleri ve eğitim kuramları öğrenme yönetim sistemleri ile etkili bir şekilde uygulanmaktadır (Simonso, Smaldino, Albright ve Zvacek, 2003).

Uzaktan eğitim, bireylerin kendi başına öğrenme imkânı bulduğu, geleneğe bağlı eğitime kıyasla bireyin şartlarına göre esnetilebilir bir eğitimidir. Uzaktan eğitimde, kişilere eğitim hizmeti sunmada sınırların kısmen veya tamamen ortadan kaldırılarak eğitim olanaklarının daha geniş topluluklara ulaştırılması hedeflenmektedir (Demir, 2014).

Uzaktan eğitimin bugünkü şekliyle gelişmesi son senelerde gerçekleşmiştir. Uzaktan eğitim, birçok ülkede her aşamada eğitim vermek, okullarda, akademide ve endüstride eğitim maliyetini düşürmek, coğrafi olarak uzak bölgelerdeki bireylere ulaşmak, fiziksel olarak öğrenme ortamında bulunamayan kişilere eğitim imkânı sunmak ve her öğrencinin kendi bireysel öğrenme hızına göre öğrenmesini sağlamak amacıyla geliştirilerek şekillendirilmiştir. Zaman ve mekândan bağımsız olarak öğretmen-öğrenci arasındaki diyalektik olarak bağı vurgulayan eğitim sistemidir (Demir, 2014).

Simonson tarafından, uzaktan eğitim, öğrenci-öğretmen ve kaynak arasındaki iletişimin sistemlerle gerçekleştiği, öğrenci grubunun ayrıldığı, formal eğitim sistemi olarak tanımlanmıştır (Simonson, 2006).

Uzaktan eğitimde farklı mekânlarda olan öğrenci ve öğretmen tek yönlü ya da çift yönlü iletişim kurarak eğitim- öğretim uygulamaları düzenlenmektedir.

Kaya'ya göre uzaktan eğitim, öğrenciye danışmanlık yapılan, öğrencinin başarısının korunduğu ve öğrenilen materyalin sunulmasında, sorumluluk sahibi olan öğretmenler kanalıyla sürdürülen kendi başına bireysel çalışma şeklinin sistematik şekilde uygulanmasıdır (Kaya, 2002).

Uzaktan eğitim ile ilgili tanımlamaların içinde yer alan ortak öğeler, yazılı, işitsel ve görsel- işitsel araç ya da bilgisayar aracıdır. Bu araçlarla birlikte olsun veya olmasın öğretmen ve öğrencinin birbirlerinden ayrı olması öne çıkan bir ifadedir.

Uzaktan eğitimin eğitim şeklinde bakıldığında bireyin kendine özgün öğrenim vasıtalarını kullandığı bir eğitim türü olarak da görülmektedir (Demir, 2014).

Uzaktan eğitimin tanımı yapılırken genellikle yüz yüze eğitim ile arasındaki farklar açıklanarak yapılmaktadır. Bu farklar; eğitim süreci boyunca öğrencilerin ve öğretmenin ayrı ortamlarda olmalarıdır. Derste kullanılacak materyalin planlanması ve öğrencilere yardımcı olunmasıdır. Dersin içeriğini sunarken, iletişim araçları kapsamında teknolojiden uzaktan eğitime uygun şekilde yararlanılması ve öğrenme sürecinde öğrenci ile öğretmenin ayrı olmaları nedeniyle öğrencilerin genellikle bireysel olarak eğitilmesidir (Kaya, 2002).

Uzaktan eğitimin çıkış noktasıyla ilgili araştırmalarda önceki bilim dallarından yararlanıldığı görülmektedir. Uzaktan eğitimin bu bilim dallarıyla uygun biçime getirilmesi sonucunda yeni bir bilim dalı ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre de çıkan yeni uzaktan eğitim bireyin kendini yetiştirmesi gerektirmiştir. Bazı yükseköğretim kurumlarında lisans ve lisansüstü eğitimler, seminerler uzaktan eğitim üzerine ve sürekli olarak gerçekleştirilmektedir (Kaya, 2002).

Uzaktan eğitimin bir bilim dalı olarak ifade edilmesinin başlıca nedenlerinden biri kurumsal ve uygulamalı öğrenmeyi geliştiren bir bakış açısıyla temel kuralın uygulanması ve aynı zamanda uzaktan eğitime katkı sağlayan olguların oluşturulmuş olmasıdır. Tüm bunlarla beraber uzaktan eğitim hem teoriyi hem de pratiği bir araya getiren bilimsel inceleme konusudur (Kaya, 2002).

Uzaktan eğitim, çalışan ya da yetişkinlere açık olması sebebiyle, yüz yüze iletişimden, genel yer ve zamandan bağımsız, tek yönlü iletişim ve bireyselleşme durumunda, öğrenci bağımsızlığıyla ilgili kapasitenin ve kendine özel izlediği yoldan nedeniyle örgün eğitimin bir alternatifi olarak görülmemesi gereken bir eğitim yöntemidir (Kaya, 2002).

Uzaktan eğitimin bireysel bir çalışma olmasının yanında öğrenme dürtüsüne dayanmaktadır. Öğrenmeye kılavuzluk eder ve öğrencileri aktif tutmak için devamlı olarak dayanağa ihtiyaç duyar. Uzaktan eğitimin öğretim bileşenlerinin biri de öğrencilerin devamlı olarak destek görmesidir.

Bireysel öğrenmenin koşulları arasında belirli bir seviyede birikim, kurallara bağlılık ve bağımsız olma durumu bulunmaktadır. Buna göre kendi başına öğrenmenin gelişmesini

sağlamak için elverişli bir eğitim olan uzaktan eğitim ayrıca herhangi bir şeye bağlı olmayan bir öğrenme şeklidir. Tüm bunların yanında eğitimin merkezinde bulunanların arasında ilişkinin güçlü olması gerekmektedir (Kaya, 2002).

Kaya'ya göre uzaktan eğitimin diğer bir tanımı da şöyledir; geleneksel öğrenme-öğretme uygulamasında izlenen yolun sınırlı olmasından dolayı sınıftaki çalışmaları yapma imkânının olmadığı zamanlarda, çalışmaları öğretmenlerle öğrencilerin iletişimini, etkileşimini ayırt edici bir niteliği bulunan öğretim modülleriyle ve farklı ortamlar sayesinde belirli bir noktadan öğretim modelidir (Kaya, 2002).

Yapılan tanımlar doğrultusunda uzaktan eğitimin geleneksel eğitimden farkları bulunmaktadır. Bunlar; uzaktan eğitimde öğretmen ve öğrenci birbirinden ayrı, değişik mekânlardadır, teknolojinin olanakları kullanılmaktadır ve iletişim teknolojilerinden yararlanarak öğrenme- öğretim etkinlikleri gerçekleştirilmektedir. Uzaktan eğitimin en önemli özelliklerinden biri değişen şartlara göre uygulanabilir esnek bir yapıya sahip olmasıdır (Demir, 2014).

Uzaktan eğitimin günümüzde yaygın olarak uygulanılmasının esas sebebi eğitim sistemleri içinde var olan problemlere çözüm bulmaktır. Uzaktan eğitim, günümüzdeki bilişim teknolojilerini yaygın olarak kullanılmaktadır. Bilişim teknolojilerinin kullanımı ile uzaktan eğitimde farklı uygulama modelleri görülmektedir (İşman, 2011).

1.2.5.1. Uzaktan Eğitimin Tarihçesi

Uzaktan eğitimin tanımları incelendiğinde uzaktan eğitim kavramının en başta teknolojinin sunduğu bir olanak olarak görüldüğü, uzaktan eğitimin öğrenme modeli şeklinde kendini gösterdiği, var olan süreç ve modellerin olanaklarının önüne geçtiği, süreci zaman ve mekânın ilerisinde bir niteliğe taşıdığı açıkça belirtilmektedir. Uzaktan eğitim Amerika'da mektupla stenografî dersleri şeklinde başlayıp ve teknolojilerinin ilerleyip çeşitlenmesi günümüze kadar sürmektedir. Casey uzaktan eğitimde kullanılan teknolojilerin tarihçesini, aşağıdaki başlıklar altında araştırmıştır (Casey, 2008).

- Uzaktan eğitim ve posta
- Uzaktan eğitim ve radyo
- Uzaktan eğitim ve televizyon
- Uzaktan eğitim ve uydu iletişimi

- Uzaktan eğitim ve bilgisayar
- Uzaktan eğitim ve WWW (World Wide Web)

Uzaktan eğitimin teknoloji gelişim sürecini Moore ve Kearsley (2005) aşağıdaki gibi açıklamıştır:

- Nesil: Mektuplaşma
- Nesil: Radyo ve televizyon
- Nesil: Açık üniversiteler
- Nesil: Telekonferans
- Nesil: İnternet/Web (Moore ve Kearsley, 2005).

Casey, Moore ve Kearsley'in araştırma başlıkları ele alındığında, işitsel araçlar, basılı materyaller, televizyon ile bilişim teknolojilerinin uzaktan eğitimde iletişim için elverişli bir yer olarak kendini gösterdiği görülmektedir (Demir, 2014).

Kaya'ya göre uzaktan eğitim sisteminin çok eski bir mazisi olduğu ve bu sistemlerin kullanımına önceki devirlerde başlandığı belirtilmektedir (İşman, 2011).

Uzaktan eğitim uygulamalarını başlangıç tarihi 1700lü yılların başlarında yapılan mektupla eğitime kadar uzanır, ama teknolojiye dayanan uzaktan eğitimin başlangıcı 1900lü yılların başlarında görsel-işitsel araçların okullarda kullanılmaya başlanmasıyla görülmektedir (Jeffries, 2008).

İşman (2011) tarafından uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi beş farklı aşamada değerlendirilmiştir.

1. Mektupla öğretimden önceki dönem
2. Mektupla öğretimin yoğun olduğu dönem
3. Tek yönlü radyo ve televizyon uygulamaları dönemi (Uzaktan eğitim ders yayınları radyo ve televizyon üzerinden yapılmaktadır.)
4. Çift yönlü radyo ve televizyon uygulamaları dönemi
5. Uydular ve gelecek teknolojiler dönemi (Öğrencilere dersler iletişim teknolojileriyle iletilmektedir.)

Aynı zamanda bu aşamalar birbirleri ile iç içe geçmiş olarak gerçekleşmiştir.

Günümüzde iletişim teknolojileri hızla gelişmekte ve uzaktan eğitim sistemi de bu durumun etkisi altında kalmaktadır. İletişim teknolojileri ile uzaktan eğitimin yapısı tümüyle değişmiştir. Aynı zamanda formal ve formal olmayan uzaktan eğitim uygulamaları için çift yönlü iletişim modelleri her evrede bulunan okul derecesinde eğitim sürecinin sonuna kadar aktif uygulanmaktadır.

Uzaktan eğitim iletişim teknolojileri sayesinde kendini yenilemiş ve tekrardan doğmuş gibidir. Yazışmalı olarak başlayan uzaktan eğitim serüveni günümüzde iletişim teknolojilerinin yaygın olarak kullanıldığı ve çift yönlü iletişimin gerçekleştirildiği bir uzaktan eğitim haline dönüşmüştür.

Dean'a göre, uzaktan eğitimin başladığı dönem yazılı basın ile yapıldığı dönemdir. Bu dönemde, öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci ve öğretmen-öğretmen arasında birbiriyle konuşarak ve yüz yüze iletişim yapılmamaktadır. Uzaktan eğitimde öğretim materyallerinin ulaştırılması postayla yürütülmektedir. Öğretmenler hazırladıkları öğretim materyallerini postayla öğrencilerine göndermektedirler. Öğrenciler, postayla gelen materyallerle kendi başına bireysel çalışarak, cevaplanması istenen sınav sorularını da cevaplayarak öğretmenlerine posta ile geri göndermektedirler. Öğrencilere, dönem sonu notlarını ve sınav sonuçları da yine posta yoluyla iletilmektedir (Dean, 1994).

Uzaktan eğitimde ilk yazışmalı programlar, yerleşim alanlarının uzak olduğu ve bu yerleşim alanları arasındaki ulaşımın zor olduğu ülkeler olan Kanada, Yeni Zelanda, Avustralya, Çin ve Amerika gibi insanların birbirlerinden uzakta hayatını sürdürdüğü ülkelerde uygulanmıştır (İşman, 2011).

Yazışmalı şekilde yapılan uzaktan eğitimin esas amacı, ülkedeki her bireye eğitimde fırsat eşitliğini tanımadır.

İnsanları eğitilmesi için gazetelere verilen ilanlar ile ilk yazışmalı uzaktan eğitim uygulamaları, başlamıştır. Holmberg'in çalışmasına göre 1971 yılında yayınlanan bir gazetenin araştırması sonucunda, 20 Mart 1728 yılında Boston gazetesinde yazışmalı uzaktan eğitime yönelik bireysel olarak çalışmayı gerekli kılan bir ilan çıkmıştır. 1977 yılında yayınlanan başka bir ilanda da 1833 yılında Lunds Weckebland adlı İsveç gazetesinde uzaktan eğitim uygulaması olarak kompozisyon öğretimi alanında bir ilan yayınlanmıştır (Holmberg, 1982).

İngiltere'deki mektupla uzaktan eğitim uygulamalarını araştıran Amerika Birleşik Devleti, bu eğitimi örnek alarak 1883 yılında Amerika'da Mektupla Eğitim Üniversitesi'ni kurmuştur. İlk kurulduğu yıllarda halk tarafından yoğun ilgi gören bu kurum çok sürmeden kapanmıştır (Nizam, 2004).

Almanya ise uzaktan eğitime, 1856 yılından itibaren Fern Universität, Tele Colleg, Schulferschen ve Deutsch Institut für Fernstudien gibi uzaktan eğitim kurumlarının uygulamalarıyla günümüze kadar devam etmiştir. Fransa, Uzaktan Eğitim Merkezi'ni, 1939 yılında halka hizmet etme amacıyla resmen kurmuştur. Rusya'da da aynı yıllarda uzaktan eğitim kapsamında değişik tasarı ve uygulamalar ortaya konulmuş ve halkın faydalanması sağlanmıştır (Antalyalı, 2004).

1940 yılında, Fransa'da mektupla uzaktan eğitim devlet tarafından da desteklenerek, Ulusal Tele Eğitim Merkezi (CNTE), bugünkü adıyla Ulusal Uzaktan Eğitim Merkezi (CNED), savaşın olduğu yıllarda bile eğitimlerine devam etmiştir. Kayıtlara göre, 1944-1945 yıllarında 1413, 1963 yılında 73 bin, 1971 yılında ise 158 bin kişinin uzaktan eğitim merkezine yazıldıkları görölmüştür (Papi ve Büyükaslan, 2007).

Japonya da uzaktan eğitimin önemli olduğunu savunun ölkelerin başında gelmektedir. 1948 yılında askeri personele ve okuluna devam edemeyen veya okul yerleşimine uzak yerde bulunanlara, öğretim yasası kapsamında, ders verme maksadıyla uzaktan eğitim uygulamaları başlatılmıştır (Antalyalı, 2004).

1873 yılında Güney Afrika'da Ümit Burnu Üniversitesi kurulmuş ve uzaktan eğitime yönelmiş olan programlar uygulanmaya başlamıştır. Hang Hermod öncülüğünde de İsveç'te mektupla öğretim uygulanan bir lise kurulmuştur. Uzaktan eğitimin tüm dünya genelinde değerinin öne çıkmasıyla İtalya, Kanada, Hindistan, Polonya, İspanya, İsrail'den geliştirilmesi için yardım sağlanmıştır. Böylece farklı tasarılar zenginleştirilerek gelişmesi sağlanmış ve bu tasarılar aşamalı bir şekilde uygulamaya konulmuştur. Asya kıtasında da uzaktan eğitim uygulamaları kapsamında farklı tasarıların geliştirilmesi sağlanmıştır. Uzaktan eğitimin gelişimine önemli katkı sağlayan Mektupla Eğitim Merkezi 1950 yılında Çin'de kurulmuştur. 1960lı yılların başlarında mektupla eğitim ön planda olamaya başlamıştır. Bu sistem, Japonya, Malezya, Hindistan vb. ölkelerde de halk tarafından kullanılmaya başlanmıştır (Kırık, 2014).

İspanya, 1972 yılında Ulusal Uzaktan Öğretim Üniversitesi'ni kurmuş ve eğitim olanağı sağlamıştır. 1974 yılında İngiltere'de National College kurulmuş ve bunun arkasından Almanya'da Hagen Açık Öğretim Üniversitesi hizmete girmiştir (Uşun, 2006).

1980li yılların başlarında bilişim ve teknolojideki yenilikler ve gelişmeler uzaktan eğitime olumlu bir katkı sağlamış, internet, CD-ROM ve bilgisayar teknolojileri yoluyla uzaktan eğitim uygulamaları düzenlenmiştir. 1980li yıllarda Tayland'da, coğrafik ve maddi sebeplerden dolayı üniversitede okuyamayan öğrencilere eğitim vermek için, devlet tarafından kurulan STOU Üniversitesi, çeşitli uzaktan eğitim programlarını uygulamaya başlamıştır. 1984 yılında Hollanda'da STOU Üniversitesi'ne benzer yapıda olan Hollanda Açık Üniversitesi kurulmuştur. 1989 yılında Hindistan uzaktan eğitimi ön planda tutan kapsamlı bir proje tasarı geliştirerek, yükseköğretimde Open School (Açık Okul) uygulamasını hizmete sokmuştur (Kırık, 2014).

Uzaktan eğitim uygulamalarından yararlanan en önemli konulardan biri yabancı dil öğretimi için kullanılması olmuştur. 1980li yıllarda İngiltere'de radyo ve televizyon aracılığıyla Fransızca eğitim vermek için National British Programı hizmete sunulmuştur. İlerleyen süreçte ses kasetleri ve çalışma dergileri ile uzaktan eğitim alan öğrencilere imkân verilmiş, bazı konularda eğitmen ile telefonla görüşülmüş, böylece öğrenciler sözlü uygulama yapma fırsatı bulmuştur. 90lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri North Caroline Eyalet Üniversitesi'nde (NCSU) Televizyonla Japonca Programı uygulamaya başlamıştır. Güney Afrika Üniversitesi'nde de uzaktan eğitim ile ilgili aşamalar kaydedilmiş ve Uzaktan Eğitim Yoluyla Mandarin Çincesi Öğretimi Programı geliştirilmiştir. Program ile çeşitli eğitmen mektupları ve ödevleri, 16 farklı ses kaseti içeren üç rehber hizmet vermeye başlamıştır. İsrail'de bulunan Open University ile öğrenciler uzaktan eğitim programıyla ikinci yabancı dil öğrenme olanağı bulmuşlardır (Adıyaman, 2002).

Türkiye'de ise uzaktan eğitim ile ilgili ilk adımlar 1927 yılında atılmıştır. 2 Haziran 1927 yılında Türkiye'de temel eğitim sorunları ele alınmış, eğitim sorununa çözüm olarak mektupla öğretim yöntemi uygulanmasına karar verilmiştir (Arar, 1999).

50li yıllar başladığında ise Millî Eğitim Bakanlığı ve özel kuruluşlar meslek dallarına yönelik eğitim ve yabancı dil alanında uzaktan eğitim uygulamalarına yönlendirme yaparak yatırım oranlarını yükseltmişlerdir. Böylelikle Ankara Üniversitesi Hukuk

Fakültesi'ne bünyesinde Bankacılık ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü'nde uzaktan eğitim programları hizmet vermeye başlamıştır. 1951 yılında da Öğretici Filmler Merkezi (ÖFM) kurulmuş ve uzaktan eğitim daha etkin uygulanmaya başlamıştır (Papi ve Büyükaslan, 2007).

Millî Eğitim Bakanlığı, mektupla eğitimin eğitime verdiği yardım sonucunda, İstatistik Yayın Müdürlüğü kapsamında Mektupla Öğretim Merkezi kurulmuştur. Bu merkez sayesinde öğrencilerin çok büyük bir bölümüne eğitim sağlanmış ve Türkiye'de uzaktan eğitimin ulaşabildiği kişi sayısı genişlemiştir. Mektupla Öğretim Merkezi'nin sağladığı başarı sayesinde Deneme Yüksek Öğretmen Okulu, Açık Öğretim Fakültesi, Açık Öğretim Lisesi, Açık İlköğretim ve Yayın Yükseköğretim Kurumu'nun (YAYKUR) oluşturulması için uygun ortam yaratılmıştır (Arar, 1999).

Radyo ve televizyonun daha etkin olmasının etkisiyle Mektupla Öğretim Merkezi'nin adının yerine 1968 yılında Radyo ve Televizyonla Eğitim Merkezi getirilmiştir. Yeni eğitim-öğretim teknolojilerinin geliştirilmesiyle beraber Radyo ve Televizyonla Eğitim Merkezi, 1982 yılında Bilişim Merkezi olarak eğitim sunmayı sürdürmüştür (Papi ve Büyükaslan, 2007).

Yükseköğretimde Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi uzaktan eğitim uygulamasının ilk modeli olup, resmi olarak eğitimleri gerçekleştirmiştir. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi, Türkiye'nin yanında, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ve Batı Avrupa'da yaşayan Türk vatandaşlarına da eğitimden faydalanma olanağı ve diploma imkânı sağlayarak eğitime büyük katkıda bulunmuştur (Çukadar ve Çelik, 2003).

Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi'ne ilk başta 29bin civarında öğrenci kaydolmuş ve bu sayı günümüze dek giderek artmıştır. 11 yıl içerisinde yaklaşık 200bin öğretmene de ön lisans ve lisans bitirme olanağı sağlamıştır. 1980 sonrası Türkiye'de gelişmiş ülkelerin seviyesine çıkabilmek adına bankacılıkta bilgisayar tabanlı sistem aktif edilmiştir (Papi ve Büyükaslan, 2007).

1990lı yıllarda web teknolojileri ve internet git gide öne çıkmış, internet aracılığıyla, uzaktan eğitim uygulamaları etkin bir hale getirilmiştir. Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) tarafından Enformatik Enstitüsü kurulmuş ve bu sayede Türkiye'de web

üzerinden uzaktan eğitim çalışmaları başlatılmış ve bilişim alanında öğrencilerin kendilerini geliştirmeleri hedeflenmiştir (Çukadar ve Çelik, 2003).

1980lerde faaliyeti bulunan Bilişim Merkezi'nin adının yerine Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü (EĞİTEK) getirilmiş ve bireyleri eğitimde büyük bir ilerleme kaydedilmiştir. Böylelikle Türkiye'de 1998-1999 eğitim-öğretim döneminde yaklaşık 3bin kişiye diploma verilmiştir. Bu sayı 7 yıl sonra ise 146bin olmuştur. Uzaktan eğitim hızla yayılmış, Türkiye'de önemli bir yere sahip olmuş, okuma-yazma oranını da büyük bir ölçüde arttırmıştır (Papi ve Büyükaslan, 2007).

Avrupa ülkelerine oranla Türkiye, uzaktan eğitimle çok geç tanışmış bir ülkedir. Fakat buna rağmen Türkiye'de günümüzde bunun tam aksi durum görülmektedir. Türkiye'de uzaktan eğitim, özellikle Eskişehir Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi'nin kurulmasıyla beraber hızla gelişen bir evreye geçmiştir. Tüm bunların yanında Türkiye'nin teknolojik yatırımlar yapması ve alt yapısını güçlendirmesi de diğer önemli etmenlerdir. İnternet sayesinde birçok iletişim teknolojisi tek bir noktada bir araya gelmiştir. Kullanıcılar, video gibi içeriklere ve basılı kaynaklara internet ile ulaşım sağlamıştır.

Çok eski bir tarihe sahip olan uzaktan eğitim faaliyetlerinin meydana gelmesini gerektiren sebepler aşağıda madde madde açıklanmaktadır (Odabaş, 2004).

- Küreselleşme ile toplumsal canlılık değişim göstermiş, maddi etkenler ve toplumsal şartlar, insan hayatına bağlı olarak farkını göstermiştir.
- Toplumsal ve ekonomik şartların farklılaşmasıyla yetkin iş gücüne gereklilik çoğalmış, buna karşılık insan gücü yok olmaya başlamıştır.
- Günümüzde bilgi, işgücü ve sermaye gibi etmenleri geride bırakarak maddi yönden öneme sahip olmuştur.
- Bilişim sistemlerinin gelişmesiyle beraber bilginin daha hızlı bir şekilde yayılması sağlanmış, bilginin doğruluğuna ve güncelliğine duyulan gereklilik ön plana çıkmıştır.
- Eğitim sadece öğrencilere değil, ekonomik ve toplumsal koşulların değişimine uyum sağlayabilmek için personelin ve işçilerin de eğitim alma gerekliliği önem göstermiştir.

- Geleneksel eğitimde öğrenci ve öğretmenin aynı ortamda olması gerekirken uzaktan eğitimde bu gereklilik ortadan kalkmaktadır.
- Uzaktan eğitim, sürekli devam eden ve kesintiye uğramayan bir eğitim olduğu için bireye özel ders olanağı sunmaktadır. Bu sebeple de zaman kullanımını bireye bırakmaktadır.
- Uzaktan eğitimde zaman ve mekân sınırı olmaksızın her mekânda ve her saatte eğitim alabilme olanağı bulunmaktadır.
- Uzaktan eğitimde öğrencilerin durumlarının değerlendirilmesi ve karşılaştırılması basit bir şekilde yapılabilmektedir.
- Uzaktan eğitim, öğrencinin eğitmenin baskısı altında kalmadan kendi hür iradesi ile öğrenmeyi gerçekleştirmesiyle psikolojik etmenleri ortadan kaldırmaktadır.
- Uzaktan eğitimde eğitmen ve öğrenciyi bir araya getirebilecek çeşitli iletişim kanalları bulunmaktadır.
- Uzaktan eğitim hem eşzamanlı (senkron), hem de eş zamanlı olmayan (asenkron) türde uygulanabilmektedir.
- Uzaktan eğitimde sağlanan etkileşim sayesinde eğitimdeki verim artmaktadır.
- Uzaktan eğitim sayesinde hem eğitmen hem öğrenci hem de ders materyallerinin bir araya gelebilmesi daha kolay olmaktadır.

Uzaktan eğitim veren kurumların kurulma amacı, uzaktaki öğrencilerin eğitime ulaşmalarını sağlamaktır. Bu kurumlar hâlihazırda olan eğitim kurumlarıyla benzerlik göstermektedir. Genellikle yapılanmada ayrı bir birim olarak görülmektedir. Daha çok mali işler, geliştirme, eğitim, danışmanlık alanlarından oluşmaktadır. Yapı olarak diğerlerinden değişik olsa da uzaktan eğitim bir sistem olarak görülmektedir. (Kaya, 2002).

Hemen hemen her sistemde olduğu gibi etrafından bazı girdiler kabul edilir, planlanıp izlenen yola ve temel kurallara göre uygun duruma getirir ve etrafına çıktıyı verirler. Bunların sonucunu araştırmak, eksik taraflarını ortaya çıkarmak için geribildirime gerek duyulmaktadır.

Sistem kullanımda bulunan temel öğeler; girdiler, çıktılar, dönüşüm süreçleri, içinde bulunulan çevredir ve dönüttür. Uzaktan eğitim kurumları genellikle bağımsız ve karışık yapıda uzaktan eğitim kurumları olarak sınıflandırılmaktadır. Sınıflandırma genellikle

öğrenmede kullanılan vasıtaların yapılarıyla alakalıdır. Mektupla uzaktan eğitim yapan okullar, yüksekokullar ve uzaktan eğitim üniversiteleri bağımsız yapıdır. Eğitimin uygulamasındaki yapının açıklanmasına ve hazırlık seviyesine göre aradaki fark kendini göstermektedir. (Kaya, 2002).

Mektupla eğitim veren okul ve yüksekokullardan hazırlık seviyesi, medya kullanımı ve eğitim ortamlarının geniş bağlantıları yönünden uzaktan eğitim üniversiteleri farklıdır.

Karışık yapılu uzaktan eğitim kurumları, uzaktan eğitim ile örgün eğitimin beraber uygulandığı kurumlardır. Bu kurumlar tek bölümlü karışık yapılu kurumlar, çok bölümlü karışık yapılu kurumlar ve ortaklaşa uzaktan eğitim uygulayan karışık yapılu kurumlardır (Kaya, 2002).

Tek bölümlü karışık yapılu kurumlar geleneğe dayanan üniversite yapısına uygun ve uzaktan eğitim bölümünün ayrıca bir bölüm olarak içinde olduğu kurumlardır. Üniversitenin içinde bulunan uzaktan eğitim bölümünün görevi, uzaktan eğitim sistemini yönetmek ve de öğretimi gerçekleştirmektir (Kaya, 2002).

Çok bölümlü karışık yapılu kurumlar ise, geleneğe dayanan bir üniversitede veya yüksekokulda bulunan uzaktan eğitim bölümünün değişik şeklidir. Bu yapıdaki kurumlarda, örgün eğitim alan öğrencilerinin yanında üniversite dışından eğitim almak isteyen öğrencilerin de kaydı yapılmaktadır (Kaya, 2002).

Uzaktan eğitim için yapılan tüm çalışmalarda, kurumların yapılarının incelenmesi sonucunda ders geliştirme ve öğrenci destek sistemleri olmak üzere iki önemli işleyiş olduğu görülmektedir (Kaya, 2002).

1.2.5.2. Uzaktan Eğitim Modelleri

Uzaktan eğitim etkinliğinin yapılabilmesi için ilk önce hedefe yönelik bir eğitim modeli seçilmeli ve geliştirilmelidir. Bunun yanında eğitim modelinin gerçekleştirilebilmesi için teknolojik altyapının da kullanılması gerekmektedir. Uzaktan eğitimde faaliyetlerinde uygulanan modeller genellikle iki türdedir bunlar; eş zamanlı ve eş zamanlı olmayan senkron ve asenkron modellerdir (Romiszowski, 2004).

Eş zamanlı (senkron) olan model gerçek zamanlı veya canlıdır. Öğrenciler aynı anda çevrimiçi olur ve derste bulunur. Eş zamanlı olmayan (asenkron) model ise gerçek zamanlı veya canlı değildir. Öğrenci kendine göre en uygun zamanda çevrimiçi olur.

Eş zamanlı ve eş zamanlı olmayan öğrenmeyle beraber yeni bir öğrenme modeli de ortaya çıkarmıştır. Her geçen gün yeni tanımlar ve özellikler eklenerek süren bu model karma eğitim modeli olarak adlandırılmaktadır. Driscoll'a göre harmanlanmış eğitim veya hibrit eğitim olarak da geçen karma eğitim dört değişik kavramla açıklanmaktadır (Driscoll, 2002).

Bunlardan birincisi, web tabanlı teknoloji gereçlerinin (sanal sınıflar, birlikte öğrenme, ses, metin, video ya da kendi kendine öğrenme) farklı şekillerini birlikte harmanlayarak ya da birleştirerek kullanmaktır. İkincisi ise eğitim teknolojisini kullanarak veya kullanmayarak çeşitli eğitim bilimsel yaklaşımlarını (bilişsel, yapısalcı ve davranışsal yaklaşım vb.) birleştirerek eğitim çıktısını elde etmektir. Üçüncüsü eğitimde kullanılan çeşitli teknolojileri (web tabanlı eğitim, videoteyp, CD-ROM, film) yüz yüze eğitmen eşliğinde uygulamalarla birleştirmektir. Dördüncüsü ve sonuncusu, eğitim teknolojisini güncel bilgilerle ve yeni gelişmelerle bir araya getirerek ya da harmanlayarak öğrenme ve çalışma arasında uyum bir eğilim oluşturmaya çalışmaktır. Harmanlanmış öğrenme, çevrim içi ağırlıklı eğitim verenlerin verimliliğini arttırmak amacıyla da uzaktan eğitimin yanında yüz yüze eğitim verilmesi olarak da açıklanabilir (Picciano, 2008).

1.3. Öğrenme Kuramları

Tüm eğitim süreçlerinde olduğu gibi, uzaktan eğitim sürecinde de öğrenmeden verim elde edilebilmesi için öğretme- öğrenme kuramlarını tanımak gerekir. Uzaktan eğitim ve öğretme- öğrenme kuramları arasında iç içe geçmiş ve bütün bir ilişki vardır (İşman, 2011).

Uzaktan eğitimde en iyi öğrenme şekli, öğretim yöntemlerinin eğitim teknolojilerinin birlikte kullanılmasıyla meydana gelmektedir. Bu süreç boyunca öğrenme kuramları etkili olarak kullanılmaktadır. Öğrenme kuramlarının etkili kullanılmaları sonucu öğrenmeler sürekli ve verimli olur. Kalıcı ve etkili öğrenmeler oluşturmak için en önemli şeylerden biri uygulamalarda, öğretim ortamlarına uygun kuramların temel ilkelerinin, uzaktan eğitim ile kullanılmasıdır (İşman, 2011).

Eğitim kavramı çok geniş bir kavram olarak karşımıza çıkar; içinde davranışın, dolaylı olarak öğrenmenin ve öğretmen kavramlarını da barındırır. Senemoğlu'na göre eğitim; istendik davranış değiştirme veya oluşturma sürecidir. Yani sözü edilen davranış değişikliğinin önceden planlanarak uygulanmasıdır.

Eğitimi şu şekilde tanımlar; istendik davranışların kişinin kendi yaşantısı aracılığıyla ortaya çıkarılması gerekmektedir. Kişinin kendi yaşantısı aracılığıyla davranışında ortaya çıkan değişim ise öğrenmedir. Eğitim, geçerli öğrenmelerin oluşturulmasıyla gerçekleştirilmektedir. Eğitim, istendik öğrenmeleri oluşturma süreci demektir. Bu tanıma göre öğrenme kavramı şu şekilde açıklanmaktadır; büyümeyle ve vücutta değişik tepkilerle oluşan geçici değişimlere yönetilmeyecek, yaşantı sonucu ortaya çıkan davranışta veya gizil davranıştaki oldukça kalıcı izli değişmedir (Senemoğlu, 2010).

Öğrenmenin diğer bir tanımını yapan Kılıç'a göre, öğrenme çevreye uyum sağlama sürecidir. Bu sebeple öğrenme; ihtiyaçları, davranışları, daha iyi karşılık olacak şekilde düzenlenme ya da yeni bir olay karşısında bunları tekrar ele alma manasına gelir. Davranışları değiştirilmesi için alışılakelen durumların ihtiyaçları istenildiği gibi karşılayamadığı görölmektedir. Yani öğrenme sürecinde engellemelerin de rol oynadığı söz konusudur (Kılıç, 2009).

Öğrenmenin neden ve nasıl oluştuğunun açıklanması için öğrenme kuramlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Öğrenme kuramları öğrenmenin farklı şekillerini inceleyerek öğrenme türlerini ortaya çıkarmaktadır.

Öğrenme kuramları öğrenmenin ne olduğu, neden o şekilde oluştuğu ve nasıl oluştuğu sorularına yanıt arar (Ersanlı, 2009).

Öğrenme kuramlarının her biri değişik bir öğrenme türünü en iyi şekilde açıkladığında dahi, hiçbiri, diğer tüm öğrenme çeşitlerini ve öğrenmeye dair tüm problemleri ifade etmeye ve çözüm bulmaya yeterli olmayacaktır. Bu yüzden program geliştirme uygulamaları ve öğretim süreci, öğrenme çeşidine, öğrencilerde bulunan öğrenme niteliklerine ve öğrenilen bilginin çeşidine göre her kuram grubundaki kurallardan faydalanmak durumundadır (Senemoğlu, 2010).

Her öğrencinin farklı şekillerde öğrenmeye yatkın olduğu ve her bilginin öğretme şeklinin farklı olabilmesi nedeniyle öğrenme kuramları bir ihtiyaç olmaktadır. Aşağıda öğrenme kuramları başlıklar altında detaylı bir şekilde açıklanacaktır.

1.3.1. Davranışçı Kurama Göre Öğrenme

Bu kuramın ünlü kurucuları; Watson, Thorndike, Skinner, Hull, Guthrie, Tolma ve Pavlov'dur. Thorndike'nin bağlantılık, Pavlov'un klasik koşullanması ve Skinner'in koşullanması; öğrenmede eğitim teknolojisinin tesirini inceleyen ilk araştırmacılara yönlendiren kuramlardır. Aynı zamanda bu kuramlardan okullarda kullanılacak öğretim materyallerini geliştiren kişiler de yararlanmıştır (İşman, 2011).

Davranışçı kuramlar ilk başta, öğrenme sürecinde kullanılan görsel-işitsel araçların üretilmesinde esas olarak kullanılarak ortaya çıkmıştır. Öğretim stratejilerinin çoğunun altında yatan fikirler de bu kuramlardan ortaya çıkmıştır.

Kaya'ya göre “öğretim, öğrencide gözlenebilir davranış oluşturmak üzere tasarlanmalıdır” ilkesine göre davranışçı kuramlardan yararlanılmalıdır.

Davranışçılar, öğretim stratejisinin öğrencide nicelik olarak değişiklikler oluşturması gerektiğine inanmaktadırlar. Yani öğrenci, önceden yapamadığı bir şeyi derste öğrendikten sonra yapabilmelidir (Kaya, 2002).

Davranışçı kuramlar, davranış değişimi ile öğrenmeyi beş farklı yaklaşımla açıklamaktadır, bunlar;

- Klasik Koşullanma,
- Edimsel Koşullanma,
- Bağ Kuramı
- Gözlem yoluyla Öğrenme,
- J.B. Watson ve Davranışçılık

Klasik koşullanma yaklaşımında öğrenme, uyarıcı ve tepki ile açıklanmaktadır.

Uzaktan eğitim programında uygulanmasında klasik koşullanmadaki etki kavram, İşman'a göre öğrencilerin ilgilerini çekecek mesajlar verilerek kullanılabilir. Bu şekilde ortaya çıkacak etki ile öğrencilerin öğrenmelere karşı ilgi duymaları sağlanabilir görüşü

paylaşılmaktadır. Tepki kavramına ise, internet üzerinden yapılan uzaktan eğitim programındaki öğrencinin ders esnasında öğretmeni tarafından aldığı etkiye hemen bilgisayar üzerinden anlık tepki vermesi gösterilebilmektedir. Uyarıcı kavramı, öğrencilerin uzaktan eğitim materyalleri olarak hazırlanan bir derse ait eğitim yazılımını kullanması ve öğrencilerde o derse ait çeşitli uyarıcılarla öğrenmelerin ortaya çıkması şeklinde açıklanabilir (İşman, 2011).

Edimsel koşullanma kuramında, tepkiden önce etki kullanılmıyorsa tepkinin arkasından gelen ya da tepkiyle oluşan pekiştireçler kullanılmaktadır. Bunlar, davranış değişikliğini meydana getirmektedir. Edimsel koşullanma, istenen davranış değişikliğini yapma isteğini uyandırmak üzere pekiştirme kullanımını içinde bulundurmaktadır (Kaya, 2009).

İşman'a göre; uzaktan eğitimde pekiştirmenin önemli bir yeri vardır, çünkü uzaktan eğitimin en büyük problemlerinden biri öğrencilerin kendilerini bilgisayar başında yalnız hissetmeleridir. Pekiştireçler verilerek derse karşı olan ilgi artırılabilir ve öğrencilerin değerli hissettirilmeleri sağlanarak yalnız hissetmeleri durumu ortadan kaldırılabilir. Pekiştireçler derse karşı olan ilgiyi artırır ve uzaktan eğitimde çok önemli bir konu olan derse karşı dikkati sağlayarak öğretmene kolaylık sağlar. Pekiştireçler uzaktan eğitim sistemlerinin özellikle canlı ders gibi eşzaman (senkron) uygulamalarında daha kullanışlıdır. Verilecek pekiştireçler öğrencilerin derse karşı olan motivasyonunu arttıracaktır. İstenen tepkinin öğrenciden gelmemesi ihtimali gerçekleştiği durumda ise çeşitli teknolojilerle uzaktan eğitim süreci desteklenmelidir. Sık sık tekrarlar yapılarak, kazandırılan davranışların sönmemesi sağlanabilir (İşman, 2011).

Bağlaşımcılık kuramına göre öğrenme pekiştireç ve ödül ile gerçekleşir.

Uzaktan eğitim uygulamalarında bağ kuramı, diğer davranışçı kuramları desteklemektedir. Yüz yüze eğitim alan öğrencilere göre uzaktan eğitim alan öğrencilerde özellikle pekiştireç ve ödül kavramları, daha az işlevi olan kavramlardan ikisidir. Bu sebeple uzaktan eğitimde öğrencileri derse motive etmek ve ödül vermek için en iyi yöntemlerden biri olarak notlandırma uygulanabilir. Öğrenciler için en önemli ödüllerden biri de nottur. Diğer önemli şey ise sözel övgüdür. Öğrenciler bir tutum gösterdiğinde sürpriz bir not alması diğer öğrencileri de motive ederek derse karşı olan ilgilerini arttıracaktır. Aynı zamanda davranışı gerçekleştirdikten sonra söylenecek bir övgü

cümlesi ile de öğrenci gururlandırılabilir ve derse karşı olan ilgisi arttırılabilir (İşman, 2011).

Bir başka öğrenme modeli olan gözlem yoluyla öğrenmede önemli olan kavramlar; dikkat, hatırlama, yeniden üretme ve pekiştireçtir.

Uzaktan eğitimde gözlem yoluyla öğrenme kuramının geçerli olması süreci özellikle öğrencinin kendi kendine çalışmak zorunda olduğu anlarda görülmektedir. Verilecek ödevlerle, uzaktan eğitim sistemi dışında da gözlemlemeye özendirilmeli ve bu gözlemlerle ilgili araştırma ya da inceleme yazısı istenmelidir. Uzaktan eğitim sistemleri içinde gözlem yoluyla öğrenmenin uygulanmasına örnek olarak, doğru örneklerin ses ve video gibi çoklu ortamlarla verilmesi gösterilebilir. Öğrencinin bunları izleyerek örnek almasının sağlanması da karşımıza çıkmaktadır (İşman, 2011).

Watson, öğrenmeyi iki ilke belirli sınırlar alanında açıklar. Bunlar frekans ve tazelikdir. Watson'a göre insanların ne düşündükleri ve ne duydukların değil ne yaptıkları önemlidir. Watson'un uzaktan eğitim uygulamalarında ortaya çıkardığı en önemli kural tazelik kuralıdır. Günümüzde iletişim ve teknolojilerin kullanılmasıyla bilgiye ulaşma yöntemlerinde ve hızında çok farklılıklar ortaya çıkmıştır. Böylelikle elde edilecek bilginin devam eden, yeni ve güncel olmasını sağlamaktadır (Kaya, 2009).

Davranışçı kuramın öğrenmeyle ilgili, etki, tepki, tazelik, inceleme uyarıcı, ödül, gözlem, frekans ve pekiştireç olarak dokuz önemli kavramı bulunmaktadır.

Etki ile öğrencilerin bilgisayar üzerinden öğrenmelerine karşı ilgileri çekilebilir. Tepki ile yine bilgisayar üzerinden aldıkları etkiye karşılık olarak tepkilerini gösterebilirler. Tazelik kavramı ile bilgiler taze olarak öğrencilere sunulur. Yeni bilgilere internet üzerinden hemen ulaşabilirler (İşman, 2011).

Davranışçı kuramların tümü zaman zaman beraber veya tek başına etkili olarak kullanılmaktadır. Tek başına kullanıldığında eksik kalan yanları olabilir, bu nedenle diğer kuramlarla birlikte uygulanması önemlidir. İşman'a göre davranışçı ilkeler ve yöntemler uzaktan eğitimde etkili ve kalıcı öğrenmeler meydana getirmek için rahatlıkla kullanılabilir. Davranışçı kuramın eksik kaldığı durumlarda ise diğer kuramlar ortaya çıkarak desteklemektedir (İşman, 2011).

1.3.2. Bilişsel Alan Kurama Göre Öğrenme

Bilişsel alan kuramcıları öğrenme sürecinin kendisine ilgi gösterir, öğrenme süreçlerinin kavramlaştırılmasına önem vermektedirler. Beyin tarafından bilgilerin alınması, sınıflandırılması, öğrenci ve öğrenci gruplarının bilişsel yapısının hesaba katılması gerektiği savunulmaktadır. Bruner ve diğer bilişsel alan kuramcıları odaklandığı kavramlar; bilginin nasıl organize edildiği ve yapılandırıldığı, öğrenmeye hazır oluş, sezgi ve güdüdür. Bilişsel alan kuramcıları, öğrencilerin öğrenmeye yönelik olumlu davranışlar sergilemesinin önemli olduğunu onaylar. (Kaya, 2009).

Bilişsel alan kuramcılarına göre bilginin, öğrenciler anlamlı bir şekilde yeni bilgiyle önceki bilgileri harmanlamasına yardımcı olacak şekilde örgütlenmesi gerekmektedir. Bilişsel alan kuramcılarından Gagne, ayrı ayrı aşamalar halinde dizilmiş sekiz öğrenme becerisi olduğunu kanısına varmıştır. Bunlar, uyarıcı davranım öğrenme, işaret öğrenme, sözel bağlaşım öğrenme, zincirleme öğrenme, kavram öğrenme, çoklu ayırt etmeyi öğrenme, ilke öğrenme ve çözmedir (Kaya, 2009).

Bilişsel alan kuramına çeşitli katkılar sağlayan diğer önemli kişi de Lewin'dir. Lewin'e göre birey kendi yaşamına etki eden etkenleri ve değerleri yönlendirir; bunlara olumlu ve olumsuz değerlerle şekil verir. Bunların sonucunda, bireyin oluşturduğu davranışların yapıları ortaya çıkarılmaya çalışılır.

Bilişsel alanda iç ana temele ayrılan değişiklikler şunlardır: Değişiklik gösterme, genelleme, yeniden kurmadır.

Bireyde oluşan ve bilişsel değişiklikleri tamamlayan dört öğrenme evresi bulunmaktadır: Bilişsel değişim, güdülenme değişim, içinde bulunduğu toplumu ya da çevresini değiştirme, kararlılık. İşman' göre bilişsel alan kuramı, uzaktan eğitim programlarında çeşitli şekillerde kullanılan bir kuramdır. Bireye çevresi hakkında farklı sezme yetisi geliştirmesi için görsel bilgiler sunulur. Bireyde oluşan etkili sezgiler ile yaşamda, sosyal ve kültürel değişimler meydana gelmektedir (İşman, 2011).

1.3.3. Sosyal Öğrenme Kuramına Öğrenme

Sosyal öğrenme kuramı, analitik davranışçı kuram ile bilişsel öğrenme kuramı harmanlanarak ortaya çıkan bir çeşit herkes tarafından uygun bulunabilecek bir kuramdır. Sosyal öğrenmede ana etmen, bireyin başkalarını gözlemleyerek öğrenmesidir.

Bandura'ya göre, davranıştaki değişiklik bireyin davranış ile ödül arasındaki bağlantıyı anlamasıyla ortaya çıkan değişikliktir. Kişinin zihninde meydana gelmesi sağlanan basit değişiklikler onun davranış değiştirmesini sağlar. Bandura, davranışı değiştirenin pekiştirme çizelgesi değil, kişinin bu çizelgenin ne olduğuna dair düşünce ve değerlendirmesinin olduğunu savunur (Korkmaz, 2009).

Sosyal öğrenme kuramının temel kavramları; dolaylı ceza, dolaylı pekiştirme, dolaylı duygusallık, dolaylı güdülenme ve model özellikleridir. Sosyal bilişsel kuramın dayandığı temel kurallar ise; öngörü kapasitesi, karşılıklı belirleyicilik, dolaylı öğrenme kapasitesi, sembolleştirme kapasitesi, öz yargılama kapasitesi, öz düzenleme kapasitesidir. Öz yeterlik ise, sosyal öğrenme kuramının esas ögesi olup bireyin kendisinin farkında olmasıdır. Kişinin ulaşması gereken en iyi sonuç ile kendi kapasitesini kıyaslayıp duruma göre hareket etmesidir (Korkmaz, 2009).

Sosyal öğrenmede dört temel süreç bulunmaktadır. Bunlar: dikkat, hatırlama, davranışa dönüştürme ve güdülemedir.

1.3.4. Gestalt Kurama Göre Öğrenme

Gestalt kuram, bilişsel yaklaşımların içinde bulunmakla beraber, insanın doğasına olumlu bakışı nedeniyle varoluşçu ve insancıl bir yaklaşım da olmaktadır. İnsancıl yaklaşım ise Gestalt psikolojinin algı ilkelerinden faydalanmıştır (Bilge, 2009).

Davranışçı yaklaşımda öğrenci (öğrenen kişi) pasif ve çevresel uyarıcılarla ilişkili olarak işlenirken, Gestalt yaklaşımında birey aktiftir ve çevrenin açıklanmasında doğuştan algısal kolaylığa sahiptir. Davranışçılıkta uyarıcı-tepki ilişkisinin öğrenildiği, Gestalt'ta ise algısal olarak yeniden düzenleme yardımıyla anlamlı bütünlerin kazanıldığı savunulur (Bilge, 2009).

Bu kuram, psikolojik olayların bir bütün olduğunu parçalara ayırmanın mümkün olmadığını çünkü bütünün parçaların toplamından farklı özellikte olduğunu ileri sürmüştür (İşman, 2011).

Gestalt kuramda öğrenme ile ilgili görüşler, algılamayla ilgili çalışmalarla ilişkilendirilmektedir. Bu nedenle de öğrenmeyle ilgili açıklamaları, algılamayla ilgili çalışmalarının ikinci derecede olan yapıtlarıdır. Gestalt kuramcılara göre algı, bir örgütlemedir. Kuramcılara göre algısal örgütleme kanunları, öğrenmeyi de izah etmektedir. Algısal örgütlemenin alt yasaları şunlardır: Şekil-zemin ilişkisi, benzerlik yasası, yakınlık yasası, devamlılık yasası, tamamlama yasası, basitlik yasasıdır (Senemoğlu, 2010).

Belirtilen yasaların hepsini bir araya getiren ve psikolojik örgütlemeleri kontrol eden şartlar izin verdiği oranda, olabildiği kadar iyi olacağını ifade eden Pragnänz yasasına göre her psikolojik eylemde anlamlı, tam ve basit olma meyli bulunmaktadır. Dışarıdan gelen duyuşsal uyarımları anlayıp yorumlamada ve örgütlemeye, Gestaltçılar, hem Pragnänz yasası, hem de kişinin inançları, ihtiyaçları, davranışları, değerlerinin tesirli olduğunu savunmaktadırlar (Bilge, 2009).

Gestaltçılar, iç görüye problem çözme, dayalı öğrenme ve üretici düşünmeye dikkat çektikleri için öğretmenlerin problem çözümü için gereken tüm parçaları sunmaları gerekmektedir. Öğrenci bilişsel anlamda bir dengesizlik içinde kendini hissetmeli, merakı uyandırılmalı, ilgisi çekilmelidir. Bu nedenle öğrenci çözüm yoluna ulaştığında dengeyi yeniden kurarak özgüvenini de artacaktır. Gestaltçılara göre, öğrencinin düşünüp taşınmadan ezberleme yoluyla değil de anlama yoluyla öğrenmesi önemlidir. Bu sebeple öğrenci sadece mantıkla değil yaratıcı ve çok yönlü düşünebilmelidir (Senemoğlu, 2010).

Gestaltçılar öğrenilenlerin yeni durumlara kolay bir şekilde aktarılmasının önemli olduğunu ileri sürmektedirler. Bunun için öğretmen, öğrencilerini farklı problemler ile baş başa bırakıp düşünmelerini sağlamalı, onlara ödevler vermeli ve uygulamalar yaptırmalıdır (Bilge, 2009).

İşman'a göre öğrencilere bir konunun tamamını anlama ve bütünü parçalara ayırma davranışları bu kuramdaki yöntemler sayesinde kazandırılabilir. Uzaktan eğitim

öğrencilerine uygulanacak türlü aktivitelerle bilgiyi aktarmada, yeniden kodlamalarında ve geri çağırılmalarında Gestalt kuramı kullanılabilir (İşman, 2011).

1.3.5. Bilgiyi İşleme Kuramı

Bilgiyi işleme kuramı esas olarak aşağıdaki sorulara cevap aramaktadır;

1. Yeni bilgi dışarıdan hangi yolla alınmaktadır?
2. Alınan yeni bilgi ne şekilde işlenmektedir?
3. Bilgi uzun süreli olarak nasıl depolanmaktadır?
4. Depolanan bilginin geriye getirilip hatırlanması nasıl yapılmaktadır?

Bu kuram insan zihninin nasıl işlediğini, bilgisayarın işleme şekliyle karşılaştırarak açıklamaya çalışır. Buna göre, insanlar ve bilgisayarlar bilgiyi alır, depolar, geri getirir ve bu bilgiler ışığında karara varırlar. Bilgisayarlar girdi olarak simgeleri kullanarak, onlara işlemler uygulayarak çıktı meydana getirmektedirler (Senemoğlu, 2010).

Bilgiyi işleme kuramına göre insan zihninde öğrenmenin meydana gelmesi, bilgi işleme görevini gerçekleştirirken kullandıkları süreçler kapsamında üç ana başlık olarak sınıflandırılır: bilişsel süreçler, yürütücü süreçler ve bilgi depoları. Bilgilerin tutulduğu ve bilgiyi işlemenin yapıldığı depolar bilgi depolarıdır. Dış çevreden gelen uyarıcılar, bu depolarla bilgi formuna dönüştürülerek, anlamı olan yapılar şeklinde işlenerek daha sonrasında yararlanılmak üzere planlı bir yapıda depolanmaktadır. Üç ana bellek deposu vardır (Öztürk ve Kısaç, 2009).

1. Duyusal Bellek
2. Kısa Süreli Bellek
3. Uzun Süreli Bellek

Duyusal bellek, bilginin kısa bir süre tutulduğu bilgi deposudur. Anlamı ile getirilmek istenen bilgi, işleme sistemi olan kısa süreli belleğe iletilmektedir. Bu iletme görevini sağlayan düzenek dikkattir (Öztürk ve Kısaç, 2009).

Kısa süreli bellek, kısa süreli olarak depolama görevini yapmaktadır. Kısa süreli bellekte bilinçli bir şekilde bilginin ayrımı ortaya çıkar ve bilginin anlamı ile dönüştürülmesi sağlanır. Kısa süreli bellek, bilgiyi tekrar ederek ya da anlamı ile olmasını sağlayarak uzun

sürelî belleğe gönderir. Kısa sürelî bellekte işlenen bilgi uzun sürelî belleğe aktararak depolanmaktadır (Öztürk ve Kısaç, 2009).

Uzun sürelî bellek bir kütüphaneye karşılaştırılabilir. Bilgi bağlantılı şemalarla depolanır. Uzun sürelî belleğin, kapasitesinin, sınırsız olduğu kabul görmektedir. Bilginin uzun sürelî bellekte bir kez dahi depolandıktan sonra kaybolmayacağı varsayılmaktadır. Geri getirme zorluğunun yaşanabileceği ileri sürülmektedir (Öztürk ve Kısaç, 2009).

Bilişsel süreçler, bir bilgi deposundan diğeri bilgi deposuna bilgi transferini gerçekleştiren zihinsel davranışlardır. Bu süreçler; dikkat, algılama, tekrar, kodlama ve geri getirmedir.

Dikkat, uyarıcılar üzerinde bilinçli olarak bir noktada toplanma sürecidir. Algılama, anlamlandırmayı ifade etmektedir. Birey duyuşal bellekten gelen bazı uyarıcıları fark edince ya da uyarıcılar dikkatini çektikten sonra, bu uyarıcıları tanımaya ve açıklamaya gerek duymaktadır. Dikkat sonrası meydana gelen bu bilişsel süreç algılamadır. Kısa sürelî belleğe giren bilgiyi algılama etkisi altına alır. Tekrar, bilginin kısa sürelî bellekte tutulma süresini çoğaltır. Bilgi biriminin biçimini değıştirmeden sesli veya sessiz olarak çok kez söylenmesi şeklinde yapılır. Kodlama ise, bilgiyi uzun sürelî belleğe yerleştirme sürecidir. Kodlamanın amacı, bilgiyi anlamlı hale getirmek ve uzun sürelî bellekteki bağı olan bir şemaya ilişkili olarak yerleştirmektir (Öztürk ve Kısaç, 2009).

Bilginin uzun sürelî bellekten kısa sürelî belleğe aktarılması geri getirme ya da hatırlama olarak da açıklanmaktadır.

Yürütücü süreçler, zihinsel süreçte bilgi akışını bilinçli olarak yöneten süreçlerdir. Bilgiyi işleme sisteminden, işlem akışını taşıyan süreç, biliş yönetme olarak ifade edilmektedir. Bilişsel süreçler kapsamındaki bilgi ve bu süreçleri kontrol etme özelliklerinin tümünü kapsamaktadır (Öztürk ve Kısaç, 2009).

Uzaktan eğitimde de kullanılması uygun olan kavramlar, bilişsel yaklaşımın etkinlikleri arasında yer almaktadır.

Bu kavramlar uzaktan eğitim derslerinde çeşitli şekiller ve örneklerle desteklenerek öğrenme ve öğretme ortamlarında rahatlıkla kullanılabilir (Öztürk ve Kısaç, 2009).

1.3.6. Nörofizyolojik Kuram

Nörofizyolojik kuramın kurucusu Hebb'dir. Kuram daha çok beyin temelli öğrenme ile çalışmaktadır. Öğrenme, insan beyninde devrelerin çalışmasıyla meydana gelir. Hebb, öğrenme etkinliği içinde bilişsel ve nörofizyolojik faaliyetlerin önemli olduğunu ileri sürmektedir. Bu kurama göre bilişsel ve nörofizyolojik faaliyetler beraber kullanılmalıdır; aksi durumda öğrenme meydana gelmez, çünkü iki kuram birbirini tamamlayan özelliktedir (İşman, 2011).

Hebb'e göre beyin, davranışçı kuramı savunanların düşündüğü gibi karmaşık bir yapıya benzememektedir. Bir telefon santralinde olduğu şekliyle, dışarıdan gelen uyarıcıya istençdışı belirli bir tepki verilmez. Beynin, yalnız onda bulunan özellik sayesinde uyarıcıyı alma, analiz etme, eskilerle kıyaslama, anlamlı hale getirme ve gereken tepkiyi yeniden oluşturma, gelecek zamanda da kullanılmak üzere bilgiyi saklama gibi görevleri de vardır. Hebb, doğuştancılara aksine beyin bu görevini yerine getirmesinde, kalıtımın değil, sonradan kazandığı yaşantıların ön planda olduğunu ileri sürmektedir (İşman, 2011).

Hebb yetişkinlikte öğrenmenin planlı olarak yani daha bilişsel olduğunu savunduğu için, öğrenmenin, çocuklukta oluşturulan hücre kümelerinin ve aralıksız evrelerin yeniden örgütlenmesi, yeniden biçimlenmesini kapsamı içine alan, daha çok iç görüye ve yaratıcılığa dayandığını açıklamaktadır. Bu görüşe göre, öğrencileri daha çok yaratıcılığa yönlendiren, biliş yapılarını yeniden örgütlenmelerini sağlayan, çok yönlü düşüncelerine imkân veren bir öğretim-öğrenme ortamı düzenlenmelidir (Senemoğlu, 2010).

İşman'a göre uzaktan eğitimde, öğretim-öğrenme ortamlarında, nörofizyolojik kuramın kavramları rahatlıkla kullanılabilir. Beyin, birden çok etkinliği aynı anda gerçekleştirmek için uğraşır. Uzaktan eğitim, beyin meydana getirdiği birden çok etkinliğin etkili davranış değişikliğine dönüşmesi için katkıda bulunur. Uzaktan eğitim, öğrencilerin birden fazla duyu organına seslenerek olayları bir bütün olarak dikkate alınmasını sağlar. Beyin, uzaktan eğitimde kullanılan teknolojiler ile meydana getirdiği birden çok etkinliği bir bütün olarak algılar (İşman, 2011).

Uzaktan eğitimde kullanılan teknolojilerle beyinde meydana gelen öğrenmeleri kolaylaşmaktadır. Karışık olan öğrenmeler, kullanılacak olan işitsel ve görsel teknolojiler

yardımla daha çabuk ortaya çıkar ve tepkileri beyinde kimyasal reaksiyonlar ile hemen algılanmaya başlanır. Eğitim teknolojileri, işitsel ve görsel olarak anlamlı hale getirmeyi de zenginleştirirler.

Uzaktan eğitim teknolojileri, aynı anda birden fazla duyu organına seslendiği için beyne bağlantı kurmada yardımcı olur. Bu bağlantı kurmada görsellik yine ön plandadır. Uzaktan eğitim teknolojileri, olayların bir bütün olarak algılamasında beyne yardımcı olur. Uzaktan eğitim teknolojileri, beynin görme ve duyma etkinliklerini eş zamanlı olarak uygulamasında aktif rol oynar (İşman, 2011).

Bütün öğrenme ve öğretme faaliyetlerini beyin belli bir süreç içerisinde yerine getirir. Beyin, uzaktan eğitimde kullanılan teknolojiler ile öğrenme ve öğretme ortamlarında meydana gelen bilinçli ve bilinçsiz süreçlerin etkili olmasını sağlar. Bu etkili olma durumu, bireyin beyninde meydana gelen öğrenme sürecini aktifleştirir ve gelecek yeni öğrenmeler için zemin hazırlar. Uzaktan eğitim yönetim sistemleri ile zenginleştirilmiş ortamlarda, uyarıcıları beyin daha iyi algılar ve sinir sisteminde bulunan sinaptik bağların oluşması ile biyokimyasal reaksiyonları belli bir süreç içinde meydana getirir (İşman, 2011).

Öğrenme ve öğretme ortamlarında bireye özgü olan farklılıklar etkili tutum değişikliğini ortaya çıkarmada etkin rol oynar. Nörofizyolojik kurama göre hiçbir beyin birbirine benzememektedir. Her bireyin sahip olduğu öğrenme özelliği değişiktir. Uzaktan eğitim yardımla bireysel olarak programlı öğretim faaliyetleri gerçekleştirilebilir. Bireysel programlı öğrenme, bireyin genel ve özel vasıflarına göre planlanır. Bilgisayar programlarında görsellik ön planda olduğu için beyne görsel uyarıcılar gönderilir. Gönderilen görsel uyarıcılar ile sinir sisteminde biyokimyasal reaksiyonlar meydana gelir (İşman, 2011).

1.3.7. Yapısalcı Kuramlara Göre Öğrenme

Yapısalcı kuramlar, yaşanan gerçek dünyanın var olduğu ve dünyanın anlamı ve anlamaya çalışılması, kişi tarafından dayatılır, inancına bağlı olarak meydana gelmiştir. Yapısalcı kuram çoğunlukla öğrencinin gerçek hayatta edindiği tecrübeler üzerine çalışmaktadır. Bireyler, gerçek hayat tecrübeleri ile bir araya geldiği zaman bilgiyi kendi

zihinlerinde oluşturur. Diğer bir ifadeyle bir bilginin öğrenilmesi için gerçek hayat içinde doğrudan tecrübelerle birebir yaşanması gerekir (Kaya, 2009).

Öğrenme, gerçek hayat içerisinde kazanılan bireysel tecrübelerin esaslarına dayanan, sürekli olarak gelişen etkin bir süreçtir (Kaya, 2009).

Yapısalcı yaklaşım kendi içinde ikiye ayrılır. Bunlardan biri realist yapısalcılardır. Bu yaklaşıma göre, öğrenci fiziksel ve sembolik çevre ile bağlantı kurarken kendi zihninde bilgileri tekrar örgütleyerek öğrenmeyi gerçekleştirir. Öğrencinin dış çevre ile doğrudan ilişkisi bulunmamaktadır. Öğrenciler, gelen mesajları doğrudan kendileri değerlendirerek bilgiyi yapısal duruma getirirler (İşman, 2011).

Yapısal yaklaşım içindeki ikinci yaklaşım ise radikal yapısalcılardır. Radikal yapısalcıların bulunduğu yaklaşımın kendine özel prensipleri bulunmaktadır. Piaget ve Glaserfeld kuramlarından etkilenmektedir. Bu kurama göre, öğrenci bilgileri gerçek hayatta yaşadığı tecrübeleri ile yapılaşmaktadır.

İşman'a göre uzaktan eğitim programlarında, öğrenme ve öğretme ortamlarında, teknolojiler uygulanırken davranışsal, bilişsel, nörofizyolojik ve yapısalcı yaklaşımın temel ilkeleri beraber veya yalnızca etkili olarak kullanılabilir (İşman, 2011).

Uzaktan eğitimde teknolojiler ile öğrenme kuramlarının beraber kullanılmasının temel amacı, öğrencilerde etkili ve kalıcı öğrenmelerin oluşmasını sağlamaktır. Uzaktan eğitim, öğrenme ve öğretme ortamlarını zenginleştirerek, öğrencilerin birden fazla duyu organına hitap etmektedir. Öğrenme kuramları da öğrencilerde davranış değişikliği meydana getirmeye, deneyim kazanmalarına ve zihinsel süreçlerin doğru yapısal duruma gelmesine fırsat vermektedir (İşman, 2011).

1.4. Öğretme-Öğrenme Modelleri

Öğrenmeyi kolaylaştırmaya yönelik olan öğretme kuramlarının geliştirilmesi gerekmektedir. Öğrenmede olduğu gibi öğretilmede de çok sayıda öğe bunda etkili olmaktadır.

Gage'ye göre, farklı öğretme durumları için de farklı öğretme kuramları geliştirilmelidir. Öğretme kuramlarının yeterli şekilde gelişme sağlamadığı hallerde kuram geliştirmenin bir aşamasını oluşturan öğretme modelleri kullanılmaktadır. Öğretme modelleri,

öğrenmeyi en verimli ve en etkili şekilde gerçekleştirmek için, öğrenme seviyesinde etkisi bulunan önemli değişkenleri ve aralarındaki bağlantıları açıklamaktadır. Öğretme modellerinden bir kısmı bireysel öğretim modelleri, bir kısmı da grupla yapılan öğretim modelleridir. Bireysel öğretim modellerine Skinner'in programlı öğretim modeli ve bilgisayar destekli öğretim modelleri örnek olarak gösterilmektedir. Bireyselleştirilmiş öğretim sisteminde öğretmen öğretmekten daha çok öğrenmeyi kolaylaştıran kişi görevini üstlenmiştir (Senemoğlu, 2010).

Öğretme sırasında öğretmenin rolünü en aza indirdiği için bu modeller gerçek öğretim yolu olarak kabul edilmemekte olup soğuk, mekanik ve insani özelliklere uygun olmayan bir öğretim ortamı meydana getirdiği savunulmaktadır (Senemoğlu, 2010).

Eleştirilmesine rağmen pek çok öğretici ve yönetici bu sistemi benimsemekte ve kullanımını yaygınlaştırmaktadır.

Grupla öğretim modellerine örnek olarak; Carroll'un okulda öğrenme modeli, Bloom'un tam öğrenme modeli ve Slavin'in etkili öğretim modeli olmak üzere üç model gösterilmektedir.

Carroll'un öğrenme modelinin beş ögesi şunlardır:

- Yetenek
- Öğretimden yararlanma yeteneği
- Sebat
- Fırsat
- Öğretimin niteliği

Bloom'un tam öğrenme modelinde öğrenme sonuçlarını etkisine alan değişkenler ise şunlardır:

- Öğrenci nitelikleri
- Bilişsel giriş davranışları
- Duyuşsal giriş özellikleri
- Öğretim hizmetinin niteliği
- İşaretler (ipuçları)
- Katılma

- Pekiştirme
- Dönüt ve düzeltme

Slavin'in etkili öğretim modelinin öğeleri ise şunlardır:

- Öğretimin niteliği
- Öğretim düzeyini uygun hale getirme
- Teşvik etme
- Zaman

Bloom'un ve Slavin'in modelleri kurumların etkililik ve verimliliğini çoğaltmayı hedeflemektedir. Carroll'un modelinden ortaya çıkan bu modeller öğrenme seviyesinin, okullar sayesinde değiştirebilir, değişkenleri etkili bir şekilde kullanarak artırabileceğini haklı göstermektedirler. Böylelikle, öğrencinin ön öğrenmelerini tam hale getirme, öğrenmeye olan güdü seviyesini artırma ve öğretim hizmetinin kalitesini yükseltme yoluyla hedefine ulaşacaktır. Bunların yanında, bilişsel, duyuşsal öğrenme ürünlerini ve öğrenme hızını arttırmanın başarılı olabileceğini göstermektedir. Öğrencinin birebir öğretim hallerinde ulaşabileceği öğrenme seviyesine, bazı önleyecek yollarla grupla öğretimde de ulaşabilmesi, eğitimin ekonomik olarak öğrencilerin öğrenme seviyelerini artırmasına yardımcı bulunacaktır (Senemoğlu, 2010).

1.5. Öğrenme-Öğretme Yaklaşımları/ Stratejileri

Öğrenmenin nasıl oluştuğunu açıklayan psikologlar öğretimin de nasıl olması gerektiği üzerinde durarak temel öğretim stratejileri tanımlamışlardır. Bunlar aşağıdaki gibidir:

- Buluş yoluyla öğrenme
- Alış yoluyla öğrenme
- Sunuş yoluyla öğretme
- Araştırma soruşturma yoluyla öğretme
- Programlı öğretim
- Proje tabanlı öğrenme
- İşbirlikçi öğrenme (Cooperative Learning)
- Modüler eğitim
- Mikro öğretim

- Benzetişimle öğretim
- Aktif öğrenme (Aktive Learning)
- Temel öğretim modeli
- Etkin öğrenme
- Basamaklı öğretim
- Yaşam boyu öğrenme
- Uzaktan eğitim
- İnternet tabanlı öğretim
- Dizgeli eğitim (Sönmez, 2009)

1.6. Öğretim Ortamının Fiziksel Özellikleri

Eğitimde bir başka değişken de öğretim ortamının fiziksel özellikleridir. Bunlar ışık, sıcaklık, soğukluk, temizlik, öğrenci sayısı, sıra ve masaların dizilişi, donanım vb. gibi etkenlerden oluşabilir. Yapılan araştırmalara göre, bu özelliklerle öğrenci başarı ve başarıya ulaşması arasında anlamlı bir bağlantı bulunamamıştır (Senemoğlu, 2010).

Öğretim ortamının hedef ve davranışlara göre düzenlenmesi gerekir.

1.7. Sınıfın Düzenlenmesi

Sönmez'e göre öğrenme-öğretim ortamının hedef tutumlara, öğrencilerin sayısına, hava, ışık, ses, hazırbulunuşluk düzeylerine, gürültü vb. gibi özelliklere göre düzenlenmesi gerekmektedir. Burada öğrenme bir nevi iletinin belli kanallar aracılığıyla, bir başka kişiye yüklenmesi süreci olarak ele alınabilir. Alıcının iletiyi en doğru biçimde anlamasını sağlamak için öğrenme- öğretim ortamının uyumu bozan şeylerden temizlenmesi gerekmektedir. Bu sebepten dolayı eğitim ortamı, öğretmen- öğrenci, öğrenci- öğrenci arasında çok yönlü etkileşimin sağlanacağı şekilde düzenlenmelidir. Geleneksel öğretim anlayışında genellikle tek yönlü bir iletişim egemendir ve sınıf bu anlayışa göre düzenlenmiştir (Sönmez, 2009).

Geleneksel sınıf düzeninde ileti genellikle tek yönlüdür. Öğretmen mesajı öğrencilere sunar. Uzaktan eğitimde ise, eğitimin sunumu en önemli konulardan biridir. (Kaya, 2002).

Uzaktan eğitim ile öğrenim gören öğrenciler, örgün eğitim ile öğrenim göre öğrenciler göre daha fazla sorumluluğa sahiptirler. Uzaktan eğitim de öğrenim gören öğrenciler

örgün eğitime göre fazla çalışırlar, teknoloji, öğrenme stratejileri ve diğer değişkenlerden yararlanabilirler. Buna rağmen uzaktan eğitim ile öğrenim gören öğrencilerin daha çok olmasa bile, en az örgün eğitimde öğrenecekleri kadar öğrenmeleri beklenilebilmektedir. Öğrenme genellikle yeni bilgi alımına dayandığı için etkili öğretimde iletişim olmazsa olmazlardan biridir (Kaya, 2002).

Sınıftaki etkileşim ise birbirini karşılıklı etkileme sürecidir. Eğitimde kişinin çevresiyle ve diğer kişiyle devamlı olarak etkileşim halini gösteren bir süreçtir. Buna karşın örgün eğitim kapsamında değerlendirme yapıldığında öğretmen ile öğrenci, öğrenci ile öğrenci, öğrenci ile öğretmenin devamlı bir etkileşim süreci içinde olduğu göze çarpmaktadır. Etkileşim süreci hem yüz yüze eğitimde hem de uzaktan eğitimde, öğrenme kazanımında ve öğretimin değerini yükseltmekte, en önemli faktörlerden biridir. Her iki eğitimde de öğrenmenin ve öğrencileri içeren etkileşim ortamının derslerdeki başarıya tesirlerini farklı araştırma ve programlar ortaya koymaktadır. Ders içindeki başarının ve öğretim hizmetinin niteliğini arttıran en önemli etmenlerin, ipucu, dönüt, düzeltme, pekiştirici ve öğrenci katılımı olduğu belirtilmektedir (Sönmez, 2009).

Etkileşim kapsam olarak, örgün ve uzaktan eğitimde, her açıdan öğretmen ve öğrenci bağlarını, iletişimi, öğretim strateji, ders yönetimini, yöntem ve teknikleri ile materyal kullanımını, öğretmen ve öğrencilerin niteliklerini ve eylemlerini içine almaktadır (Kaya, 2002).

Uzaktan eğitim sürecinde öğrenci-içerik, öğrenci-öğretmen, öğrenci-öğrenci ve öğrenci-ortam etkileşimleri söz konusu olmaktadır (Kaya, 2002).

Uzaktan eğitim uygulamalarının internet tabanlı bir şekilde uygulanmasının esas sebebi etkileşim konusudur (Rovai ve Barnum, 2003).

Kullanıcıların yalnızca internet tarayıcıları yardımıyla kullanabilecekleri ve yükleme yapmalarına gerek kalmayacak uygulamaya yönelik uzaktan eğitimde bilgisayar teknolojileri ön planda yer almıştır. Çevrimiçi ortamda öğrenci ve öğretmen devamlı bilgi alışverişi halinde olma şansı bulmakta ve konular hakkında çıkarımlar yapılabilmektedir. Bununla birlikte daha nitelikli ve kapsamı geniş olan bir eğitim ortaya çıkmaktadır. Geleneksel eğitimde kullanılan öğretim tekniklerinin birçoğu uzaktan eğitimde de uygulanabilmektedir (Kırık, 2014).

İnternet tabanlı uzaktan eğitim, sınıf mevcudunun yüksek olması sorununa da çözüm bulmaktadır. Bununla beraber internet tabanlı uzaktan eğitim aracılığıyla okullardaki eğitmen sıkıntısı da son bulmaktadır (Çetin vd., 2004).

1.8. Eğitim Psikolojisi

Eğitim ile psikolojinin bir araya geldiği alan eğitim psikolojisi olarak ifade edilmektedir. İnsan davranışını birçok yönden araştıran bir bilim dalı olan psikolojinin, ayrıca insan gelişimiyle çalışan uygulamalı bir bilim alanı olan eğitim ile de çok yakın bir bağlantısı vardır. İnsan davranışının planlı şekilde gelişmesini amaçlayan eğitimin, insan davranışının oluşumunu inceleyen psikolojinin bilimsel verilerinden faydalanması ve eğitim ortamında kullanması gerekmektedir. Eğitim, bireyin gelişim ve öğrenme nitelikleri hakkındaki bilgiye psikolojinin verilerinden ulaşmaktadır. Psikolojinin araştırdığı insan davranışlarının gelişimi ve ortaya çıkışını etkileyen etmenlere ait bilgiyi alıp eğitim durumlarında kullanır (Külahoğlu, 2009).

Eğitim psikolojisi, eğitim uygulamalarının öğreneni özellikle belirten parçasıdır. Öğrenciyi öğrenen olarak inceleyen eğitim uğraşlarının merkezinde, öğrenme ihtiyacına, öğrenme için hazır oluşa, kabiliyet ve güdüleri bulunan öğrencinin olmasına önem verir. Öğretilenin, öğretim yönteminin, öğretmenin yalnızca öğrenen ile kaynaştığı, uyduğu oranda ve düzeyde anlamlı ve faydalı olacağını ifade eder. Öğretmen, görevini yerine getirirken, eğitim psikolojisinin verilerinden faydalanır. Eğitimci, eğiteceği insanın ruhsal yapısını, nasıl öğrenip nasıl geliştiğini, sağlığını nasıl koruması gerektiğini eğitim psikolojisinin yardımlarıyla öğrenir. Öğretmen, öğrencinin yapısal ve gelişimsel niteliklerini dikkate almadan onu niçin, nasıl, ne zaman, nerede hangi yöntemlerle hangi nitelik ve nicelikte eğitebileceğine karar veremez (Külahoğlu, 2009).

Okul ortamında ve eğitim sürecinde verimin en üst seviyeye ulaşması için gereken verileri sağlayan gelişim psikolojisi, öğrenme psikolojisi, rehberlik ve danışmanlık psikolojisi gibi alt psikoloji dalları eğitim psikolojisinin esas ilgi alanlarını oluşturur.

Eğitim psikolojisi, insanların gelişme niteliklerini ve öğrenme prensiplerini araştırarak, eğitim ortamlarını etkileme gücü bulunan bir şekilde düzenlemeyi, eğitim-öğretimi verimli bir şekilde uygulamayı hedefleyen uygulamalı bir bilimdir (Yeşilyaprak, 2012).

Gelişim psikolojisi ise büyüme ve gelişme sonucunda bilişsel sistemde ve davranışta meydana gelen değişiklikleri inceleyen psikoloji dalıdır. Öğrenme psikolojisi ise öğrenmenin nasıl gerçekleştiğini araştırır. Öğrenme psikolojisi alanında, genel öğrenme ve öğretme prensiplerinin yanında, farklı nitelikler taşıyan bilişsel, psiko-motor ve duyuşsal öğrenme için gereken öğrenme şartlarının yanında, kuram ve ilkeler ile öğrenme ürünlerinin öğretimine ilişkin yöntem ve ilkeler üstüne düşülmektedir. Algılama, düşünme, hatırlama, unutmama, problem çözme gibi bellek süreçlerini araştırma çalışmaları da öğrenme psikolojisinin sınırları içinde yer almaktadır (Yeşilyaprak, 2012).

1.9. Ölçme ve Değerlendirme

Eğitimde en önemli öğelerden biri de ölçme ve değerlendirme konusudur. Eğitim sonucunda kat edilen yolu gelinecek noktayı ölçmek ve verilen eğitimi süreci değerlendirmek amacıyla yapılmaktadır (Turgut, 1987).

Eğitim ve öğretimin yapıldığı her dönemde ölçme ve değerlendirmeye gerek duyularak, kurul kararları, öğretmen görüşleri, sınavlar, portfolyolar ve daha pek çok araçla öğrencilerin başarısının ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

Ölçme ve değerlendirme eğitim-öğretimin vazgeçilmez bir parçasıdır.

Eğitim ve öğretim bir arada kullanılan kavramlar olup öğretimi eğitimden farkını ortaya koyan en temel nitelik rastgele yürütülmemesi ve tesadüflere bağlı olmamasıdır. Öğretim, programda önceden kararlaştırılan hedeflerle başlamaktadır. Eğitimde, maksat, amaç, gaye ve hedef davranış gibi değişik adlar verilen hedef terimine önemli bir terim olan kazanım terimi de eklenmiştir. Hedeflere ulaşıp ulaşılmadığını değerlendirmenin yolu nicelik göstergelerle ifade edilmesine bağlıdır (Başol, 2015).

Ölçme ve değerlendirme ile bu hedeflere ulaşılması planlanarak kazanımların ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır.

1.9.1. Ölçme Türleri

Ölçmenin çeşitli türleri ve araçları bulunmaktadır. Bunlar; doğrudan (temel) ölçme, dolaylı (göstergeyle) ölçme, türetilmiş ölçmedir. Aşağıdaki bu türler ayrı ayrı açıklanacaktır.

1.9.1.1. Doğrudan Ölçme

Ölçmek istenilen nitelik doğrudan gözlenebilen veya bu niteliğin kendisiyle doğrudan bağlantılı olan bir ölçme aracı ile ölçme yapılabilirse, bu tip ölçmelere doğrudan ölçme denilmektedir (Güler, 2011).

Doğrudan ölçme denildiğinde bu, araç kullanmamak değildir, burada önemli nokta, ölçüsü alınan özellik dışında bir diğer niteliğin ölçme işlemine dâhil olmamasıdır.

1.9.1.2. Dolaylı Ölçme

Bir nitelik doğrudan gözlemlenemiyor ve ölçülemiyorsa, fakat farklı bir nitelik aracılığıyla gerçekleşiyorsa, bu tip ölçmelere dolaylı ölçme denilmektedir.

Dolaylı ölçmede nitelik, başka bir nitelik aracılığıyla dolaylı yoldan (araçla) ölçülebilmektedir (Güler, 2011).

1.9.1.3. Türetilmiş Ölçme

Ölçülme istenen nitelikte kendisi dışında daha fazla niteliğin arasındaki matematiksel bir bağıntı (çıkarma, toplama, bölme veya çarpma işlemleri) aracılığıyla ölçme yapılabilirse, bu tip ölçüm yapma işlemine türetilmiş ölçme denilmektedir (Güler, 2011).

1.9.2. Ölçek türleri

Ölçek kelimesi birim, derecelendirmiş araç gibi farklı anlamlarda da kullanılmaktadır (Baykul, Gelbal ve Kelecioğlu, 2003).

Ölçek türleri arasında, adlandırma ölçeği, sıralama ölçeği, eşit aralıklı ölçek, oran ölçeği bulunmaktadır. Aşağıda bu ölçekler tanımlarıyla açıklanacaktır.

1.9.2.1. Adlandırma (Sınıflandırma) Ölçeği

Nesneler belirli bir niteliği elinde bulundurup bulundurmadığına göre nitelendirilmektedir. Bunun amacı yalnız ölçme yapılan nitelik açısından sınıflandırarak, ölçülen nesneleri birbirlerinden ayırmaktır (Güler, 2011).

1.9.2.2. Sıralama Ölçeği

Nesneler belli bir nitelik kapsamında sıralanmaktadır. Nesnelerin en az bir niteliğe sahip olandan, en çok sahip olan doğrultusunda sıralanır ve her birine sıra numarası verilir. Böylelikle her nesnenin bir sayma sayısı (1.,2.,3., vb.) ile eşleştirilmeleri sağlanmaktadır (Güler, 2011).

1.9.2.3. Eşit Aralıklı Ölçek

Eşit aralıklı ölçekte bağıl bir sıfır noktası yoktur, birim vardır. Ya belirlenen bir nokta olur ve bu noktadan itibaren nitelendirilebilir bir birimle bölümlenerek veya iki noktası belirlenerek bu iki nokta arası eşit mesafelerle bölünerek geliştirilebilir (Baykul, Gelbal ve Kelecioğlu, 2003).

Başlangıç noktası isteğe bağlı olarak belirlenerek bu noktanın sağa, sola, geriye, ileriye kaydırılmasında sonuç değişmez. Belirlenmiş değişmeyen bir birim vardır. Ölçek, başlangıç noktasından itibaren iki yana doğru bu birimle eşit olarak ayrılmaktadır. Bu ölçekle, nesnelerin belli bir niteliğe sahip olmasının ve nesneler arasındaki bu niteliğe sahip olma farkının miktarını da sayısal olarak belirtme imkânı vardır (Güler, 2011).

1.9.2.4. Oran Ölçeği

Eşit oranlı ölçekte mutlak sıfır noktası yoktur, sadece birim vardır. Bir değişkenin iki gerçek değerinin birbirine oranının, bu değerlere karşı gelen iki ölçme sonucunun birbiriyle oranının eşit olmasıdır (Güler, 2011).

1.9.3. Değerlendirme

Günlük konuşma dilinde her ne kadar ölçme ve değerlendirme aynı anlamda kullanılıyor olsa da aslında birbirlerinden çok farklı öğelerdir.

Değerlendirme, ölçme sonuçlarının bir ölçüt ile kıyaslanarak sonuçlandırma sürecini ifade etmektedir. Ölçme, değerlendirme sürecinin ilk ve kesinlikle olması gereken aşamasıdır. Fakat değerlendirilmenin gerçekleştirilebilmesi için bir ölçüte gerek duyulmaktadır. Bu ölçüt ile kıyaslanan ölçme sonucuna veya sonuçlarına göre karar verilip değerlendirme ortaya konulmuş olmaktadır. Değerlendirme sürecinin basamakları; ölçme, ölçüt ve karar verme, sonuca varmadır (Uşun, 2006).

Ölçme işlemi hem sübjektif hem de objektif olabilir. Fakat ölçmenin nesnel olması beklenir. Bu yüzden ölçme araçları kullanılarak bulunan ve sayılarla gösterilen ölçme sonuçları daha çok yeğlenir. Değerlendirme ise sübjektif bir süreçtir. Kıstası belirleyen birey ya da bireylere göre değerlendirme sonucu farklı olabilir. Değerlendirmenin de mümkün olabildiğince nesnel yapılabilmesi için ölçütlerin çok dikkatli ve hatasız şekilde belirlenmesi çok önemlidir (Güler, 2011).

Değerlendirme kavramı, nesnel tekniklerin kullanılmasıyla elde edilen değerlerin yanında, yargının kullanılmasından kazanılan daha öznel etkileri de içine almaktadır. Uşun'a göre değerlendirme, iki şeyin kıyaslanması temeline dayanan bir yargılama işlemidir. Başka bir ifadeyle değerlendirme, gözlem veya nesnel ölçülerle bulunan ölçme sonuçlarından, zihinsel kavramlarla öznel sonuçlar ortaya çıkarmaktır. Eğitimde belirlenmiş olan hedeflere hangi aşamada ulaşıldığının tespit edilmesinin yanında uygulamaların etkililik derecesini belirlemek ve bu etkililik derecesini daha aktif hale getirecek önlemlerin alınmasına yol gösterici olmak da değerlendirmenin başlıca hedeflerindedir (Uşun, 2006).

Değerlendirme, kullanılan ölçütlere ve kullanma amacına göre de çeşitli türlere ayrılmaktadır. Aşağıda bu türler başlıklar altında açıklanacaktır.

1.9.3.1. Mutlak Değerlendirme

Mutlak ölçütle yapılan değerlendirmelerde, her bir bireyin değerlendirme sonucu, içinde bulunduğu grup, sınıf, topluluk ve benzeri durumlardan bağımsız olarak yapılmaktadır. Belli bir duruma göre değil kendi durumuna göre değerlendirilmektedir (Güler, 2011).

1.9.3.2. Bağlı Değerlendirme

Bağlı ölçütle yapılan değerlendirmelerde ise, her bir bireyin değerlendirme sonucu, içerisinde bulunduğu grup, sınıf, topluluk ve benzeri durumlardan etkilenmektedir. İçinde bulunduğu durum temel alınarak ve buna bağlı olarak değerlendirilir (Güler, 2011).

1.9.3.3. Tanıma-Yerleştirmeye Dönük Değerlendirme

Bu değerlendirmede hedef öğrencinin aldığı nota göre en uygun programa vermek olduğu için esas hedef öğrenciye not vermek değildir. Bu değerlendirme tipine; muafiyet

sınavları, seviye tespit sınavları ve buna benzer sınavlar örnek gösterilebilir (Güler, 2011).

1.9.3.4. Biçimlendirme ve Yetiştirmeye Dönük Değerlendirme (Formatif Değerlendirme)

Bu değerlendirmede ise hedef öğrencinin aldığı nota istinaden geri bildirim yapmak olduğu için esas hedef yine öğrenciye not vererek değerlendirme değildir. Bu şekilde olan değerlendirme çeşidine; ünite testleri, tarama testleri, quizler örnek olarak gösterilebilir (Güler, 2011).

1.9.3.5. Değer Biçmeye Dönük Değerlendirme (Summatif Değerlendirme)

Bu değerlendirmede asıl hedef öğrenciye not vererek değerlendirme yapmaktır. Hedeflenen eğitim süreci bittiğinde yapılmaktadır. Bu değerlendirme tipine; uzmanlık sınavları, bitirme sınavları, finaller, sertifika sınavları örnek gösterilebilir (Uşun, 2006).

Değerlendirmenin en doğru kararlar sonuçlanabilmesi için öncelikle ölçmenin mümkün olabildiğince hatasız ve nesnel yapılması gerekmektedir. Ölçmenin doğru yapılabilmesi için de uygun ölçme araç ve yöntemlerini iyi tanımak, niteliklerini bilmek, faydalı ve faydası olmayan taraflarının farkında olmak çok önemlidir. Eğitimde kullanılan ölçme araç ve teknikleri aşağıda sıralanmıştır.

- Sözlü sınavlar
- Yazılı sınavlar
- Kısa cevaplı testler
- Doğru-yanlış testleri
- Çoktan seçmeli testler
- Performans değerlendirme
- Öğrenci ürün dosyası (Portfolyo)
- Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubrik) (Güler, 2011).

1.9.4. Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme

Uzaktan eğitimde, öğrenim teknoloji aracılığıyla yapıldığı için ölçme ve değerlendirme ayrıca önem taşımaktadır. Uzaktan eğitimde kullanılan ölçme değerlendirme türlerinin

amacı sadece öğrenmeyi notlandırma veya başarı gösterildiğinde sertifika, diploma ve benzeri belgeleri vermek değildir. Amaç, alınan sonuca göre eğitim uygulamalarının gelişmesini sağlamak ve bununla birlikte verilen eğitimin, ölçme değerlendirme araçlarının geliştirilmesini sağlamaktır (Simonso, Smaldino, Albright ve Zvacek, 2003).

Geleneksel ölçme araçları, klasik yazılı sınav, doğru-yanlış sınavları, çoktan seçmeli, boşluk doldurma, kompozisyon yazmadan oluşurken uzaktan eğitimde kullanılacak alternatif ölçme yöntemlerine ise ürün dosyası, performans değerlendirme, proje, problem ve olay çözülemeye dayalı öğrenme gibi çoğunlukla yapılandırmacı yaklaşımlar örnek gösterilebilir (Simonso, Smaldino, Albright ve Zvacek, 2003).

1.9.5. İnternet Destekli Ölçme Değerlendirme

Online sınavlar, özellikle internet ortamında sınav yapmak ve ölçme değerlendirme yapabilmek amacıyla oluşturulmuştur. Kullanımı kolaydır, tüm niteliklere sahiptir ve esnekler. İnternet üzerinden yapılan sınavlarda hazırlanacak ölçme ve değerlendirme uygulamasında genel olarak, sınav hazırlama sistemi, soru bankası, erişim işlemleri, kullanıcı sistemleri, soru ve madde analizi, cevap çözümlerinin yapıldığı modüllerin yer alması gerekmektedir (Uşun, 2006).

Bu ölçme ve değerlendirme uygulamalarında ölçme işlemlerinin tasarlanmasını, planlanmasını, gerçekleştirilmesini sağlayan öğretim elemanları ve sistemin yönetimini sağlayan kullanıcılar, sınavları alan öğrenciler yer alır. Bunlar; sistem yöneticisi, koordinatör, program sorumlusu, ders sorumlusu, sınıf sorumlusu, sınıf yardımcısı, öğrencidir (Güler, 2011).

İnternet üzerinden eğitimde kullanılan ölçme araç, yöntem ve teknikleri; yazılı sınavlar, sözlü yoklamalar, kısa cevaplı testler, çoktan seçmeli testler, doğru-yanlış testleri, eşleştirmeli maddeler, ödev ve projelerdir. Bunların internet üzerinden uygulanması şu şekildedir:

Sözlü sınavlar: İnternet destekli öğretimde sözlü sınavlar, ders sorumlusu ile öğrenciler sohbet odalarında veya video konferansla gerçekleştirilmektedir.

Yazılı sınavlar: Yazılı sınavların internet ortamında cevaplanabilmesi için, çok satırlı metin girişi kullanılabilir. Öğrenciden gelen yanıtlar bir veri tabanı ya da dosyada tutulmaktadır.

Kısa cevaplı sınav: İnternet ortamında cevapların iletilebilmesi için kolay metin girişi kullanılabilir.

Doğru- yanlış testleri: Sınavı internet ortamında düzenlemek için seçenek düğmeleri ya da kaydırılan listeler kullanılmaktadır.

Çoktan seçmeli testler: Bu sınavı internet ortamında hazırlamak için seçenek düğmeleri veya kaydırılan listeler kullanılmaktadır (Uşun, 2006).

1.10. Program Değerlendirme

Program değerlendirme, sistematik bir şekilde, eğitim programı bileşenlerinin yapısı ve özelliğiyle ilgili olarak bilginin toplanması ve değerlendirilmesi sürecidir. Program değerlendirme sürecinin, planlama aşamasında, değerlendirme hedefinin belirlenmesi, değerlendirmenin kime yönelik yapıldığının, ne tür bilgilere ihtiyaç duyulduğunun, değerlendirme modelinin, değerlendirme ölçütlerinin, bilgilerin hangi yerden ne tür yöntemlerle ve ne sıklıkla bulunacağını, değerlendireceklerin belirlenmesi bulunmaktadır. Bunun yanında uygulama basamağında da veri toplama, elde edilen verilerin çözümlenmesi, yorumlanması, konuyla ilgili saptamaların yazılması, programın iyileştirilmesi yönünde önerilerin oluşturulması bulunmaktadır (Uşun, 2006).

Program değerlendirmenin; program girdileri, uygulamaları, çıktıları, sonuçları bileşenlerine ve bu bileşenlerin etkileşimlerine ait bilgileri taşıması, devamlılık taşıması, sistemli bir şekilde planlı olarak gerçekleştirilmesi ve ulaşılan verilen iyileştirilmesi yönünde aktif bir şekilde kullanılması büyük önem ifade etmektedir. Program değerlendirmenin esas amacı; eğitimdeki programların etkili olma durumuyla ilgili tespitte bulunmak ve eksikliklerin, nasıl ortaya çıktığını bularak gerekli düzeltmeler için olanak sağlamaktır (Uşun, 2006).

1.10.1. Uzaktan Eğitimde Program Değerlendirme

Uşun'a göre uzaktan eğitimde program değerlendirmenin de esas amacı, programın etkili olması hakkında düşüncesini bildirmek ve programdaki eksikliklerin nasıl ortaya çıktığını

belirleyerek gerekli olan düzenlemelerin yapılmasına olanak bulmak olduğu söylenebilir. Değerlendirecek kişinin; değerlendirmeyi isteyenlerin ve destekleyenlerin beklentilerini bilmeleri gerekmektedir (Uşun, 2006).

1.10.2. Yüz Yüze ve Uzaktan Eğitimdeki Program Değerlendirmenin Farklılıkları

Uzaktan eğitim ile yüz yüze eğitimdeki program değerlendirmenin arasındaki esas farklılıklar, uzaktan eğitimin yapısından ortaya çıkmakta olup, değerlendirmeye şeffaflık, değerlendirilmeye alınanlar, başarı ölçütleri ve değerlendiren kişi konularına göre değişiklik göstermektedir (Uşun, 2006).

1.11. Sakarya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulamaları

Sakarya Üniversitesi, web tabanlı eğitim konusunu 1997 yılında önemsemiş buna istinaden yönetim tarafından 2000-2001 eğitim-öğretim döneminde internet destekli öğretime geçilmesine karar verilmiştir. Uzaktan eğitim bünyesinde 1999 yılından itibaren çeşitli programlar açılmış, bu alandaki uygulamaları Sakarya Üniversitesi Enformatik Bölümü üstüne almıştır. 2000 yılında Sakarya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Projesi'ni başlamasını sağlamış ve Lotus-İtalya'nın eğitmenleri aracılığıyla program uygulanmıştır. Bu web tabanlı dersler öncelikle 94 öğrenciye verilmesi sağlanmış, bu sayede üniversitenin deneme niteliğinde olan projesi başarılı olmuştur. YÖK'ün 2002-2003 eğitim döneminde almış olduğu karar doğrultusunda uzaktan eğitim ön lisans programlarının açılması sonucuna bağlanmıştır. Anadolu Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesi bu proje kapsamında bulunmuş, Sakarya Üniversitesi'nde Bilgi Yönetimi ve Bilgisayar Programcılığı ön lisans programları, Anadolu Üniversitesi'nde ise Bilgi Yönetimi Programı açılmıştır. İlk etapta 500er kişiye hizmet vermiş olan programlar sayesinde, daha sonra birçok öğrenciye hizmet vermiştir (Çallı, 2002).

Sakarya Üniversitesi internet üzerinde eğitim ile hem öğrenci sayısı hem de ders içerikleri kapsamında önemli gelişme göstermiştir. 2000-2001 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde internet yoluyla eğitimde 1200 lisans öğrencisine eğitim vermiştir. Üniversitenin 10 değişik bölümünde öğrenciler üç farklı ders olarak alınmışlardır. Bu dersler; Mühendislik Bölümleri için, Temel Bilgisayar Bilimleri, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Bölümleri için Temel Bilgisayar Bilimleri, Fen Edebiyat Fakültesi Kimya Bölümü için Enstrümantal Analiz dersleridir (Çallı, İşman, ve Torkul, 2014).

2002-2003 öğretim yılında, mevcut programlara ilave olarak İşletme Programı da eklenerek genişletilmiştir. 2003 yılına kadar Sakarya MYO tarafından verilen ön lisans programları daha sonra Adapazarı Meslek Yüksek Okulu (www.adamyo.sakarya.edu.tr) ADAMYO bünyesinde verilmeye başlamıştır. İlerleyen dönemlerde bu programlara yeni programlar eklenmiştir. ADAMYO tarafından sürdürülen ön lisans programları aşağıdaki gibidir:

- Bilgisayar Programcılığı
- İnternet ve Ağ Teknolojileri
- Web Tasarımı ve Kodlama
- Sağlık Bilgi Sistemleri Teknikerliği
- Mekatronik
- Elektronik Teknolojisi
- İş Sağlığı ve Güvenliği
- Acil Durum ve Afet Yönetimi

Lisans tamamlama olarak İlahiyat Lisans Tamamlama (İLİTAM) programı devam etmektedir.

Uzaktan eğitim merkezi lisansüstü eğitim alanında da faaliyetini sürdürmektedir. Aşağıda devam eden yüksek lisans programları yer almaktadır.

Fen Bilimleri Enstitüsünde yer alan programlar aşağıdaki gibidir:

- Bilişim Sistemleri
- Mühendislik Yönetimi
- Bilişim Teknolojileri
- Kalite Yönetimi

Sosyal Bilimleri Enstitüsünde yer alan programlar aşağıdaki gibidir:

- Türkiye Cumhuriyeti Tarihi
- Kamu Yönetimi
- Maliye
- Mahalli İdareler ve Şehircilik
- Finans ve İktisat

- Toplumsal Yapı ve Sosyal Değişim Analizleri
- Uluslararası İlişkiler ve Avrupa Birliği

İşletme Enstitüsünde de İşletme programı yer almaktadır.

Sakarya Üniversitesi Uzaktan Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi (UZEM) kapsamında, ortak seçmeli derslerin uzaktan eğitimde hizmetinin sağlanması, çeşitli kurumların hizmet içi eğitimleri, formasyon, gereksinime yönelik sertifika programları, kurum dışı ortaklarla birlikte hazırlanmış eğitim materyallerinin kullanıcılara iletimi ve diğer üniversitelere eğitim, öğretim desteğinin sağlanması gibi birçok alanda da çalışmalar yapılmaktadır. Üniversitede verilen ortak seçmeli dersler aşağıdaki derslerden oluşmaktadır:

- Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi
- Türk Dili
- İngilizce
- Temel Bilgi Teknolojileri Kullanımı
- Girişimcilik ve Proje Yönetimi
- Trafik Güvenliği
- İş Sağlığı ve Güvenliği

BÖLÜM 2: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ PANDEMİ DÖNEMİ UZAKTAN EĞİTİM MODELİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

2.1. Pandemi Döneminde Uzaktan Eğitim

Tüm dünyada etkisini gösteren, 2019 yılının sonu ve 2020 yılının başında görülen Covid-19 virüsü tüm dünyada gerginliğe yol açmıştır. Bulaşmasını engellemek ve tedavi çalışmaları amacıyla alınan tedbirlerin yanında, tüm eğitim kurumlarında yüz yüze eğitime zorunlu olarak belirli müddet durdurulması gibi düzenlemelerle mümkün olabildiği kadar sosyal mesafe kuralı uygulamasına başlanmıştır.

Sosyal mesafeyle bulaşıcılığın önlenmesine karşın yapılan tüm düzenlemeler kapsamında, eğitim alanında yöneticiler ve uzmanlar tarafından bunu sağlayabilecek en uygun sistemin uzaktan eğitim ortamı olduğu ve bu uygulamanın en fazla tercih edildiği görülmüştür.

Tercih edilmesindeki en önemli etkenler, uzaktan eğitim ile öğrenmenin yerden ve zamandan ayrı olarak gerçekleştirilmesi, bireylere ders materyallerinin elektronik ortama entegre olarak sunulabilmesi, farklı teknolojileri öğrenme sürecine ekleyebilme ve güncel bilgilere ulaşabilme, zaman dilimi kısıt olmaksızın kullanılabilir olması gibi özellikler bulundurmaktadır. Aynı zamanda çağın koşullarına uygun ve aktif bir öğrenme biçimi olmasıdır (Telli Yamamoto ve Altun, 2020).

Tam tarih olarak 23 Mart 2020 Pazartesi gününden itibaren Yüksek Öğretim Başkanlığı örgün eğitime ara verilmesine karar verilmiştir. Tüm eğitimlerin uzaktan yapılması ve bu olanaklarına sahip olan bütün üniversitelerde teknolojik imkânlar ile uzaktan öğretim süreci başlatılmıştır. Henüz bu olanakları olmayan üniversiteler için açık ders malzemeleri havuzunun bütün üniversitelere açık olarak oluşturulmuştur.

Bu kararlarla birlikte birçok eğitim kurumunun yüzleşmek zorunda kaldığı en önemli konu internet üzerinden yapılacak uzaktan eğitim altyapısının olmaması ve bu konuda daha önce hazırlık yapılmamış olunmasıdır. Süreçte kaygı veren durum öğrencilerin eğitim alabilmeleri için kullanılacak tek yöntemin uzaktan eğitim olması, öğrencilerin evlerinden televizyon ve internet üzerinden eğitimlerini almaya başlamaları olmuştur (Can, 2020).

Yükseköğretimde eğitimin geçici olarak durdurulmasının öncesinde, üniversitelere bazı tedbirlere yönelik bilgi ve yönlendirmeler gönderilmiştir mevzuat, altyapı, insan kaynakları, içerik, uygulama gibi alanlarda çalışmalar yapılmıştır.

YÖK'ün basın açıklamasında 2020 yılı itibariyle 123 üniversitede Uzaktan Öğretim Uygulama ve Araştırma Merkezi'nin olması altyapı bakımından Türkiye'nin oldukça gelişmiş olduğunu ifade etmektedir.

Yükseköğrenime yönelik tedbirler, Türkiye'nin bu konuda çok çabuk harekete geçtiğini ve üniversitelerin büyük ölçüde çevrimiçi eğitim imkânlarını devreye soktuğunu göstermiştir.

Uzaktan eğitim, zaman ve mekân kısıtlarını ortadan kaldırabilme, eğitim-öğrenim faaliyetlerini sürekli yapılabilir bir duruma getirebilme gibi olanaklar sağlamaktadır (Telli Yamamoto ve Altun, 2020).

Covid-19 salgınıyla beraber dünyadaki tüm ülkeler, okullarının tamamında fiziksel eğitimin durdurmasıyla zorunlu olarak uzaktan eğitime geçmiştir. Tüm dünyada uzaktan eğitim artık yapılacak son çözüm yolu değil, yapılabilecek tek çözüm yolu durumuna dönüşmüştür. Sağlık alanındaki önlemlere paralel olarak devletler, eğitimin devam etmesi ve öğrenenlerin eğitimden uzaklaşmamasına yönelik olanaklar dâhilinde çevrimiçi eğitim sistemlerinin uygulanması kararı alınmıştır (Can, 2020).

Bugün dünyanın yaşadığı Covid-19 salgınıyla beraber, depremler, erozyonlar, tsunamiler, hortumlar, sel baskını veya yangınlar ve bulaşıcı hastalık salgınları sonrasında da Acil Durum Eylem Planı (ADEP) kapsamında uzaktan eğitimin öncelikli bir şekilde alınması gerektiği anlaşılmıştır. Bunlar aynı zamanda uzaktan eğitimin olanaklarının ortaya çıkması ve anlaşılması için de büyük fırsatlar sunmaktadır (Telli Yamamoto ve Altun, 2020).

2.2. Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Araştırma Modeli

Yöntem olarak karma yöntem araştırması uygulanmıştır. Karma yöntem; araştırma problemlerini çözmek için hem nicel veriler hem de nitel verilerin birlikte toplandığı ve birbiriyle harmanlandığı, daha sonra verilerin birleşmesinin avantajlarını kullanılarak sonuçlar çıkarıldığı, sağlık, sosyal ve davranış bilimleri alanlarında kullanılan bir

araştırma yaklaşımıdır. Bu yaklaşımın esas önermesi, istatistiki eğilimlerle, kişisel deneyimlerin bir araya getirilmesi, araştırma probleminin daha iyi kavranması için bu yöntemlerden herhangi birinin tercih edilmesine kıyasla daha avantajlı olmasıdır (Creswell, 2019).

İki veri türü farklı ve eşit derecede olduğu için önemli roller oynamaktadır. Nicel araştırma yöntemleri kullanıldığında, çalışma konusu belirlenir, özgün araştırma soruları ya da hipotezleri oluşturulur, cevapları bulmayı basitleştirmek için değişkenler ölçülür, araştırma sorularını, hipotezlerini cevaplandırmak üzere bilgi sağlamak için istatistiki analizler yapılır ve elde edilen sonuçlar yorumlanmaktadır. Nitel araştırmanın en ayırt edici özelliği, araştırmacının katılımcıları gözlemleyerek, mülakatlar ve odak grup protokolleri gibi araçlarla doğrudan açık uçlu sorular sorarak veya anketleri kullanarak verileri toplamasıdır. Nitel veriler toplandıktan sonra tematik analizleri yapılarak bulgular edebi metinler halinde sunulmaktadır. Bu nedenle her iki yaklaşım da bir problem tespit etme, araştırma sorularını belirleme, verileri toplama, verileri analiz etme ve sonuçları yorumlamadan oluşan genel araştırma sürecini takip etmektedir (Creswell, 2019).

Çalışmada tarama modeli de uygulanmıştır. Tarama, geçmişte veya hala var olan bir durumu var olduğu haliyle saptamayı hedefleyen araştırma modelidir. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi şartları içinde ve olduğu haliyle tanımlanmaktadır. Herhangi bir şekilde değiştirme veya etkileme amacı taşınmamaktadır. Önemli olan kısmı araştırılan şeyin elverişli şekilde gözleyip belgelenmesidir. Var olanı değiştirmeye çalışmadan gözlem yapılmasıdır (Karasar, 2018).

Araştırmada alt araştırma olarak örnekölçü tarama modeli uygulanmıştır. Bu tür düzenlemelerle toplanan bilgiler, yalnızca inceleme konusu için geçerli olmakta, onun dışında genelleme amacı taşımamaktadır. Ancak, incelenen örnekölçü sayısının artmasıyla genelleme de yapılabilmektedir. Genel tarama yöntemine göre daha detaylı ve gerçeğe yakın bilgiler verir (Büyüköztürk, 2016).

Araştırmada iki aşamalı uygulama yapılmıştır. Birinci aşama olan nicel bölümde Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü lisans öğrencilerden oluşan örneklem grubuna anket uygulanmış, analiz edilmiştir. İkinci aşama olan nitel bölümde detaylı inceleme için Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim

elemanlarından oluşan gruba görüşme formları yardımıyla açık uçlu sorular sorularak cevaplar analiz edilmiştir.

2.3. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Uzaktan Eğitiminin Evren ve Örneklemi

Araştırma evrenini Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü derslerini pandemi döneminde uzaktan eğitim yoluyla alan lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma örnekleme iki bölümden oluşmaktadır. Nicel araştırma bölümünde Sakarya Üniversitesi Alman Dili Edebiyatı bölümünde tüm lisans öğrencilerine uygulanan ankete katılan öğrenciler oluşturmaktadır. Nitel araştırma bölümünde örnekleme, Sakarya Üniversitesi'nde uygulamanın yapıldığı Alman Dili ve Edebiyatı bölümünde, görüşlerine başvuru alan, pandemi döneminde ders veren öğretim elemanları oluşturmaktadır.

2.4. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü ile İlgili Veri Toplama

Çalışmanın nicel araştırma bölümünde; 1 demografik, 16 adet 5'li likert tipi olmak üzere toplam 17 maddeden oluşan "Pandemi Döneminde Alman Dili ve Edebiyatı Bölümünün Derslerinin Uzaktan Eğitimle Verilmesi Değerlendirme Anketi" isimli Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı bölümü tarafından uygulanan anket kullanılarak veriler toplanmıştır. Çalışmanın nitel bölümünde ise öğretim elemanları için, 11 açık uçlu sorudan oluşan, görüşme formu kullanılarak veriler toplanmıştır. Kullanılan veri toplama araçları değerlendirilirken aşağıda yer alan konular kapsamında çalışmalar yapılmıştır.

2.5. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümüyle İlgili Anketin Özellikleri

Pandemi döneminde Alman Dili ve Edebiyat Bölümü'nde verilen dersleri değerlendirmek için uygulanan anketin analizinde aşağıdaki konu başlıkları bazında çalışma yapılmıştır.

- Verimlilik
- Eğitim Yöntemi
- Ders İşleyiş
- Öğrenme Kazanımı
- Sınavlar

- Ders İçeriği
- Öğrencilerin Öğretim Elemanı Hakkındaki Görüşleri

2.6. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Uzaktan Eğitimi ile İlgili Öğretim Elemanlarına Yönelik Görüşme Formu

Pandemi döneminde Alman Dili ve Edebiyat Bölümü'nde ders veren Öğretim elemanlarının aşağıdaki konu başlıkları bazında bildirdikleri görüşlerine yönelik çalışma yapılmıştır.

- Deneyim
- Ders İçeriği Hazırlama
- Öğrencilerin Derse Katılımı
- Verimlilik
- Başarı Durumu
- Avantaj ve Dezavantajlar
- Eğitim Yöntemi Tercihi
- Motivasyon
- Etkileşim
- Öğrenim Kazanımı

2.7. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Elemanlarına Sorulan Soruların Çözümlemesi

Öğretim elemanları ile yapılan görüşmeler betimsel analiz yapılarak değerlendirilmiştir.

Betimsel analiz, türlü veri toplama yöntemleri ile bulunan verilerin önceden belirlenmiş konulara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını kapsayan bir nitel veri analiz türüdür. Esas hedef elde edilmiş olan verilerin veya bulguların özetlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde ortaya konmasıdır. Betimsel analizde dört aşama uygulanmaktadır. Birinci aşamada veri analizi için bir çerçeve yapılır. İkinci aşamada çerçeveye dayalı olarak veriler okunur ve hazırlanır. Üçüncü aşamada veriler açıklanır. Son aşamada da tanımlanmış bulgular belirtilir, birbiriyle bağlantısı oluşturulur ve anlamlandırılır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Çalışmada uygulanan ankette alınan cevaplar Microsoft Excel programı yardımıyla tablo haline getirilmiş ve SPSS programı aracılığı ile betimsel veri analizi yapılarak frekans, grafik ve tablolar şeklinde sunulmuştur.

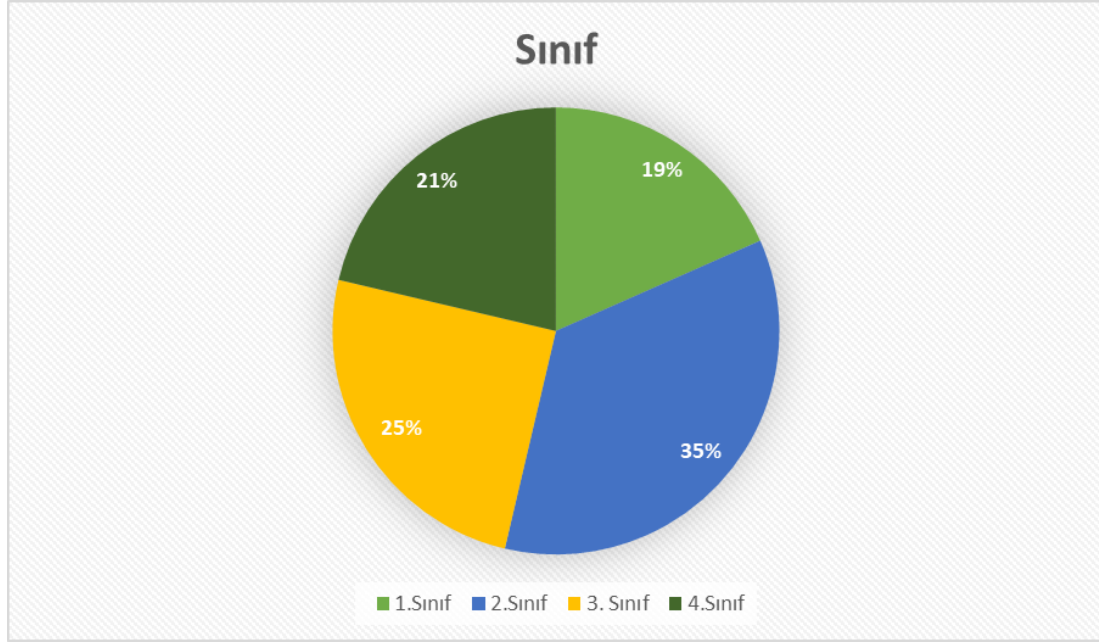
BÖLÜM 3: SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ALMAN DİLİ VE EDEBİYATI UZAKTAN EĞİTİM ANKETLERİNİN BULGU VE YORUMLARI

Anket ve görüşme formları aracılığıyla elde edilen veriler, tablolar, grafikler bu bölümde sunulmuştur. Çalışma sonucunda sağlanan verilerin analizinde, yorumlanmasında ve değerlendirilmesi araştırma amacına uygun olarak yapılmıştır. Bulgular değerlendirilirken öncelik sırası da gözetilmiştir. Çalışmada ilk olarak Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü tarafından uygulanan anket değerlendirilmiş, sonra nicel araştırmanın sonuncunun ayrıntılarını araştırabilmek için öğretim elemanlarının görüşleri de alınmak üzere görüşme formları hazırlanıp uygulamaya konulmuştur. Uygulanan anket sonucunda 136 öğrenciden ve öğretim elemanları için hazırlanan görüşme formunun uygulanması sonucunda ise 5 öğretim elemanından veriler toplanmıştır.

Anket bölümünde öncelikle öğrencilerin sınıfı sorulmuş ve grafik olarak yorumlanmış, daha sonra 5li likert tipi; ölçeğin yüzde ve frekanslarını içeren betimsel analize yönelik tablo ve grafikler gösterilerek yorumlanmıştır. Nitel bölümde ise veriler kavram olarak belirtilmiş ve başlıklar altında değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. Bu bölümde öğretim elemanlarından alınan görüşlerden direkt olarak da aktarılmıştır.

3.1. Sakarya Üniversitesi Alman Dili Edebiyatı Bölümü Öğrencilerine Uygulanan Anket- Nicel Araştırma

Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı bölümü tarafından uygulanan ankette, katılan öğrencilerin sınıfları sorulmuştur. Değerlendirme yapılırken pandemi döneminde üniversiteye başlayan yani hiç örgün eğitim almadan direkt uzaktan eğitime başlayan öğrenciler ile daha önce örgün eğitimi de almış olup şimdi uzaktan eğitime devam eden öğrencilerin görüşlerinin incelenmesi ve sonuçların karşılaştırılarak değerlendirilmesi ve yorumlanması amaçlanmıştır.

Şekil 1: Ankete sınıf bazında katılım durumu

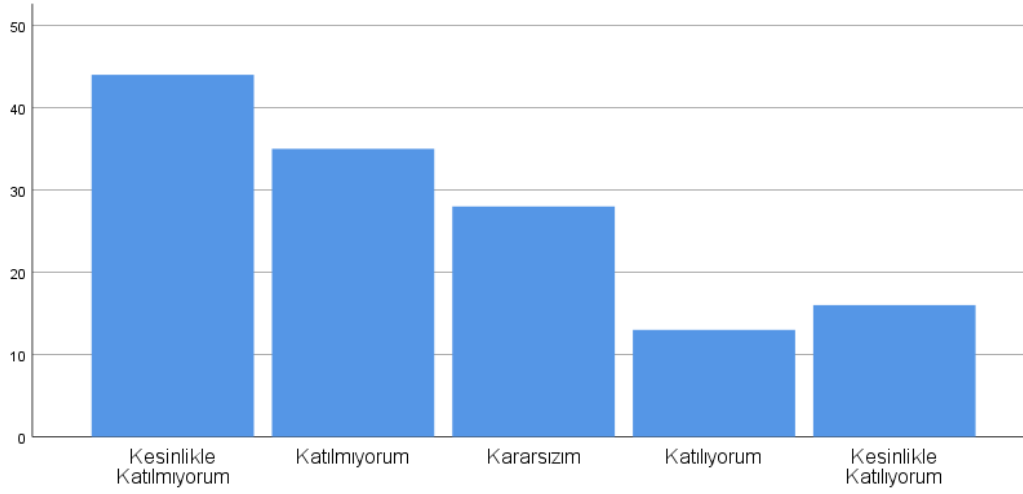
Grafikte görüldüğü üzere, ankete katılan öğrencilerin %19'u 1.Sınıf, %35'i 2.Sınıf, %23'ü 3.Sınıf ve %21'i 4.Sınıf olduğu gözlemlenmiş ve toplamda ankete 136 öğrenci katılmıştır.

3.1.1. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitiminin Verimliliği

Verimlilik konusunda memnuniyeti ölçmek için uygulanan 5li likert tipi ölçekte örgün eğitime kıyasla uzaktan eğitim karşılaştırılması yapılmıştır. Çıkan sonuca göre; ankete katılan öğrencilerin %58,1'i pandemi döneminde Alman Dili ve Edebiyatı derslerinin uzaktan eğitimle verilmesini verimli bulmamaktadır.

Tablo 1: Verimlilik yüzde frekans dağılımları.

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Kesinlikle Katılmıyorum	44	32,4	32,4	32,4
	Katılmıyorum	35	25,7	25,7	58,1
	Kararsızım	28	20,6	20,6	78,7
	Katılıyorum	13	9,6	9,6	88,2
	Kesinlikle Katılıyorum	16	11,8	11,8	100,0
	Toplam	136	100,0	100,0	

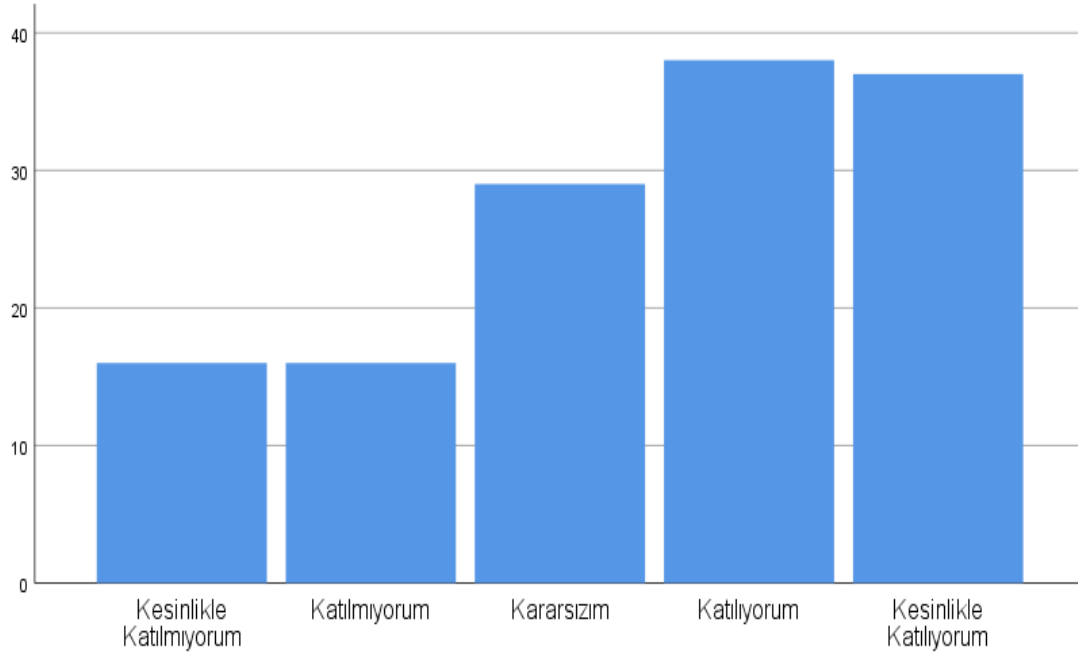
Şekil 2: Verimlilik memnuniyeti durumu sütun grafiği

3.1.2. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Yönteminden Memnuniyet

Ankette verilen 2.3.4. ve 13. maddelerle 4 maddede eğitim yönteminden memnuniyet ölçülmüştür. Farklı şekilde sorularla öğrencilerin aynı konudaki net düşüncesi ortaya çıkarılmıştır. Derslerin uzaktan eğitim yoluyla verilmesini dezavantajlı bulan öğrenciler çoğunluktadır. Konuyla ilgili diğer bir soruda eğitimin uzaktan eğitim yoluyla devam edip etmemesi sorulduğunda öğrencilerin büyük bir oranı eğitimin bu şekilde devam etmemesini istemektedir. Bu sonucu destekleyen 4. madde de öğrenciler eğitimin örgün olarak devam etmesi taraftarıdır. Derslerin uzaktan eğitimle verilmesinin örgün eğitimdeki kadar başarılı olup olmadığı sorusuna öğrenciler hemen hemen eşit oranda cevaplamışlardır. Bu durumda uzaktan eğitimle verilen dersler örgün eğitime göre hem başarılı hem de başarısızdır.

Tablo 2: Eğitim yöntemi yüzde frekans dağılımları.

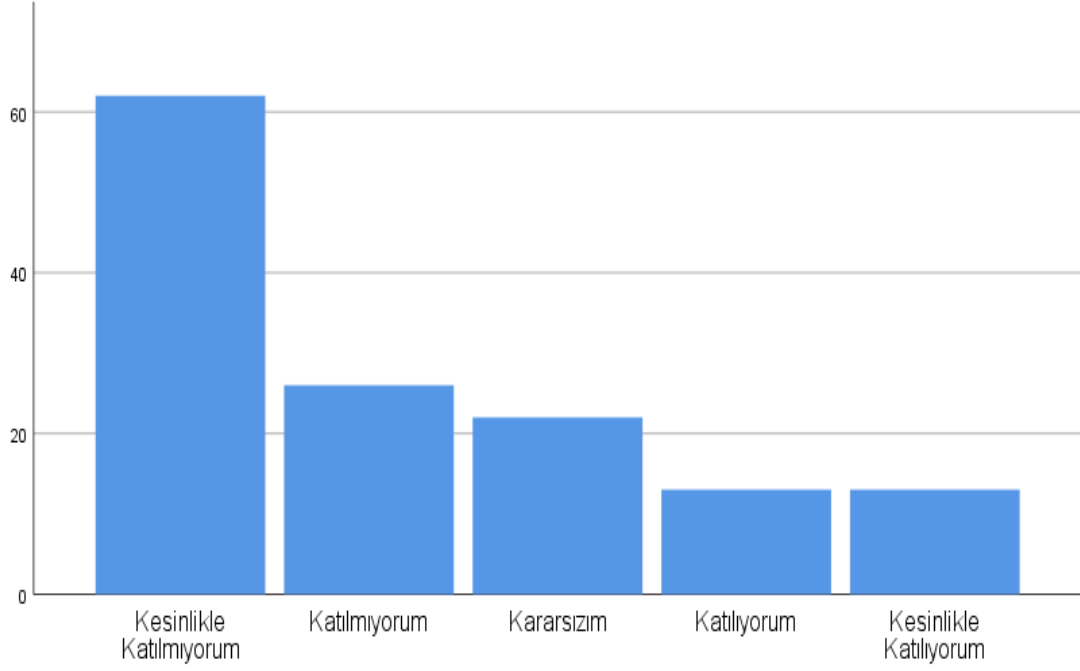
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Kesinlikle Katılmıyorum	16	11,8	11,8	11,8
	Katılmıyorum	16	11,8	11,8	23,5
	Kararsızım	29	21,3	21,3	44,9
	Katılıyorum	38	27,9	27,9	72,8
	Kesinlikle Katılıyorum	37	27,2	27,2	100,0
	Toplam	136	100,0	100,0	

Şekil 3: Eğitim yöntemi memnuniyet durumu sütun grafiği

Tablo 3: Eğitim yöntemi sürekliliği yüzde frekans dağılımları.

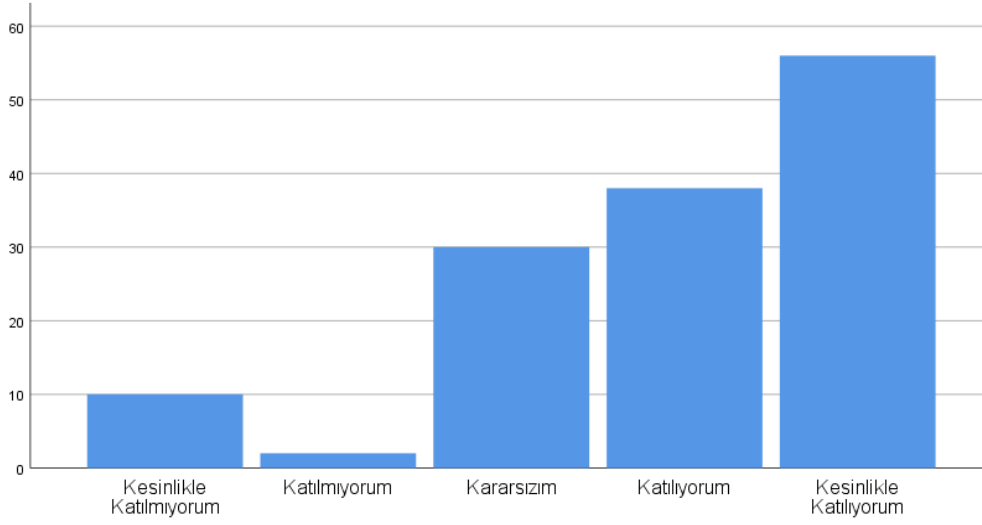
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Kesinlikle Katılmıyorum	62	45,6	45,6	45,6
	Katılmıyorum	26	19,1	19,1	64,7
	Kararsızım	22	16,2	16,2	80,9
	Katılıyorum	13	9,6	9,6	90,4
	Kesinlikle Katılıyorum	13	9,6	9,6	100,0
	Toplam	136	100,0	100,0	

Şekil 4: Eğitim yöntemi sürekliliği durumu sütun grafiği

Tablo 4: Eğitim yöntemi tercihi yüzde frekans dağılımları.

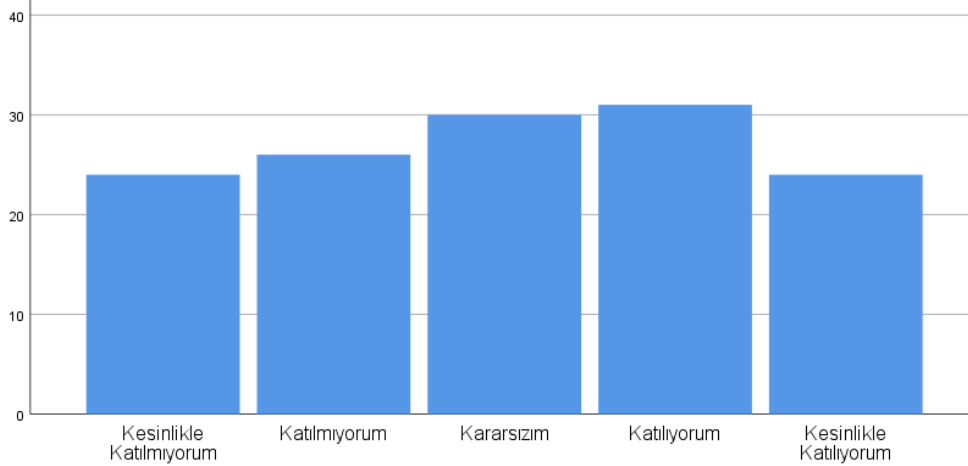
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Kesinlikle Katılmıyorum	10	7,4	7,4	7,4
	Katılmıyorum	2	1,5	1,5	8,8
	Kararsızım	30	22,1	22,1	30,9
	Katılıyorum	38	27,9	27,9	58,8
	Kesinlikle Katılıyorum	56	41,2	41,2	100,0
	Toplam	136	100,0	100,0	

Şekil 5: Eğitim yöntemi sürekliliği durumu sütun grafiği

Tablo 5: Eğitim yöntemi başarı yüzde frekans dağılımları.

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Kesinlikle Katılmıyorum	24	17,6	17,8	17,8
	Katılmıyorum	26	19,1	19,3	37,0
	Kararsızım	30	22,1	22,2	59,3
	Katılıyorum	31	22,8	23,0	82,2
	Kesinlikle Katılıyorum	24	17,6	17,8	100,0
	Toplam	135	99,3	100,0	
Kayıp Veri		1	,7		
Toplam		136	100,0		

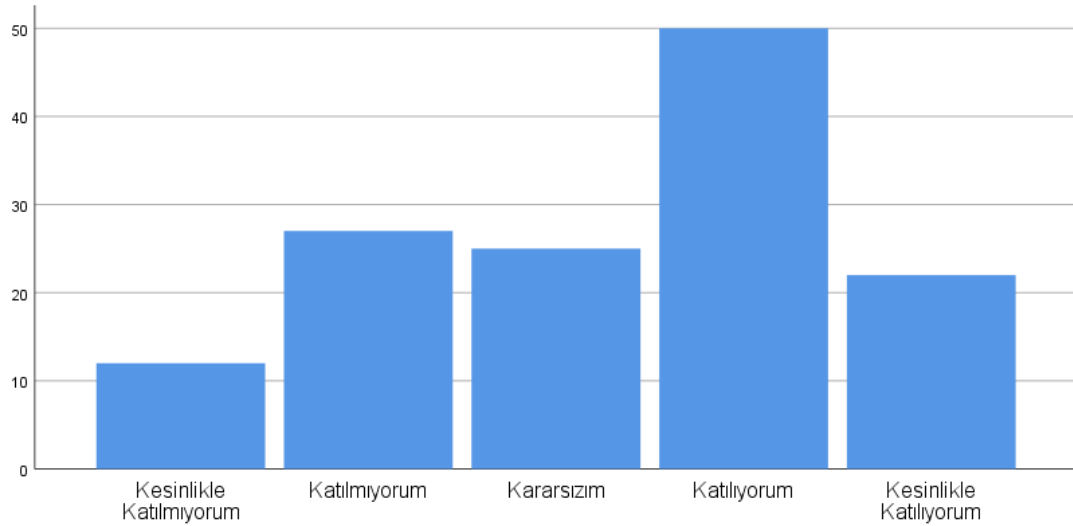
Şekil 6: Eğitim yöntemi başarı durumu sütun grafiği

3.1.3. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitimde Ders İşleyiş

Uzaktan eğitimde dersin işlenmesi konusunu incelemek amacıyla 3 madde ele alınmıştır. Uzaktan eğitimde derslerin sisteme kaydının yapılabilmesi imkânına istinaden derslerin daha çok hangi şekilde izlendiği sorulmuştur. Sonuca göre derslere canlı olarak katılım sonrasında izlenme oranına göre daha yüksek çıkmıştır. Dersin verilmiş biçiminin anlaşılır bulunup bulunmadığı sorusunun cevabı öğrenciler tarafından %60 anlaşılır bulunmaktadır.

Tablo 6: Ders işleyiş yüzde frekans dağılımları.

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Kesinlikle Katılmıyorum	12	8,8	8,8	8,8
	Katılmıyorum	27	19,9	19,9	28,7
	Kararsızım	25	18,4	18,4	47,1
	Katılıyorum	50	36,8	36,8	83,8
	Kesinlikle Katılıyorum	22	16,2	16,2	100,0
	Toplam	136	100,0	100,0	

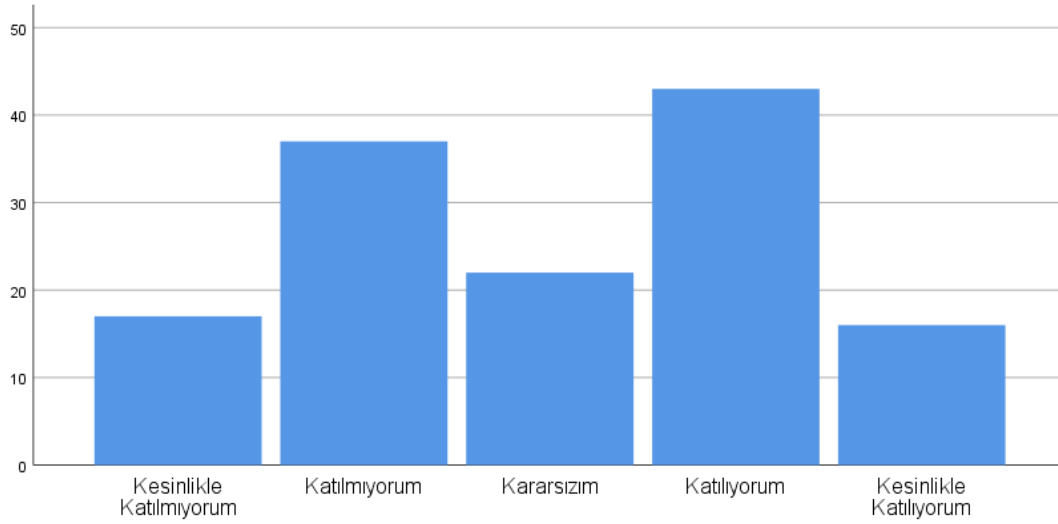

Şekil 7: Ders işleyiş memnuniyet durumu sütun grafiği

Tablo 7: Derse katılım tercihi yüzde frekans dağılımları.

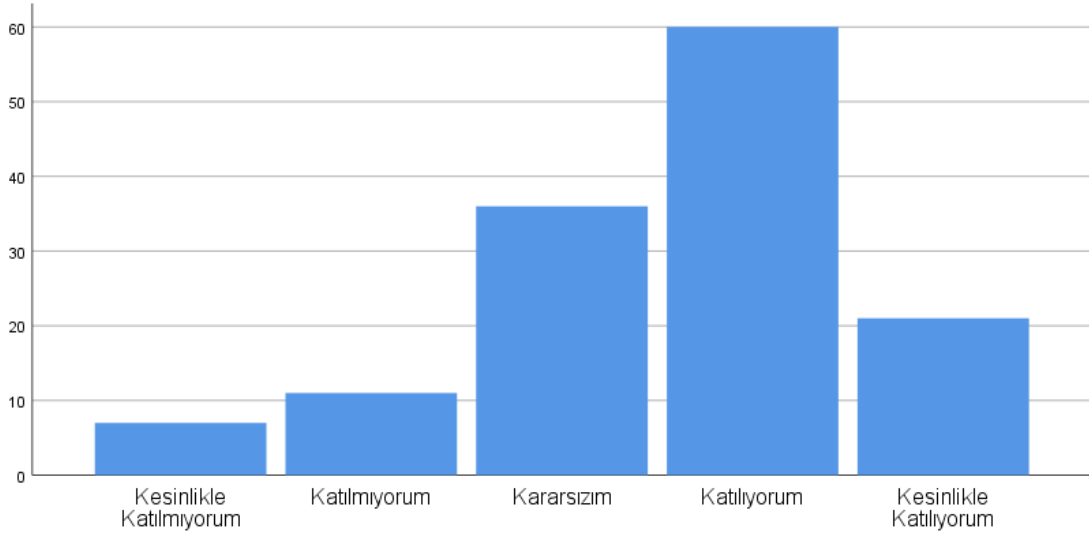
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Kesinlikle Katılmıyorum	17	12,5	12,6	12,6
	Katılmıyorum	37	27,2	27,4	40,0
	Kararsızım	22	16,2	16,3	56,3
	Katılıyorum	43	31,6	31,9	88,1
	Kesinlikle Katılıyorum	16	11,8	11,9	100,0
	Toplam	135	99,3	100,0	
Kayıp Veri		1	,7		
Toplam		136	100,0		

Şekil 8: Derse katılım tercih durumu sütun grafiği

Tablo 8: Dersin verilış biçimi yüzde frekans dağılımları.

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Kesinlikle Katılmıyorum	7	5,1	5,2	5,2
	Katılmıyorum	11	8,1	8,1	13,3
	Kararsızım	36	26,5	26,7	40,0
	Katılıyorum	60	44,1	44,4	84,4
	Kesinlikle Katılıyorum	21	15,4	15,6	100,0
	Toplam	135	99,3	100,0	
Kayıp Veri		1	,7		
Toplam		136	100,0		

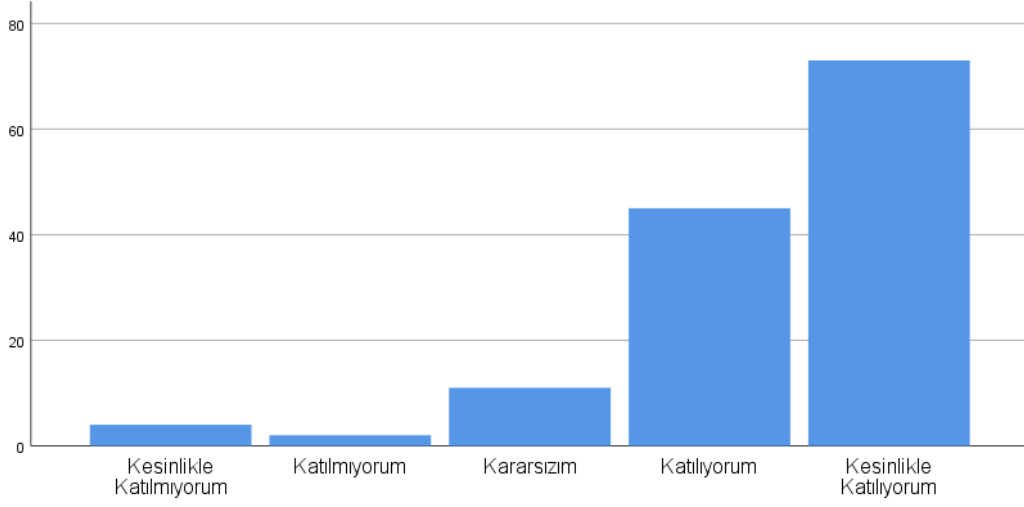
Şekil 9: Dersin verilış biçimi memnuniyet durumu sütun grafiği

3.1.4. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitimde Öğrenme Kazanımı

Öğrenme kazanımı ölçmek için 2 maddeyle sorulan sorularda çıkan sonuç oldukça yüksek oranda (%87) olumlu çıkmıştır. Derslerin canlı olarak işlenmesinden sonra sistemde kaydının tutuluyor olması öğrenciler için pekiştireç görevi görerek olumlu etki göstermiştir. Bunun yanında derste kullanılan materyallerin de öğrenme kazanımı açısından oldukça yeterli olduğu çıkan sonuca yansımıştır. Bu sonuçlara göre uzaktan eğitimin öğrenme kazanıma olumlu etkileri olduğu görülmektedir.

Tablo 9: Dersin kaydedilmesinin olumlu yönde etkisi yüzde frekans dağılımları.

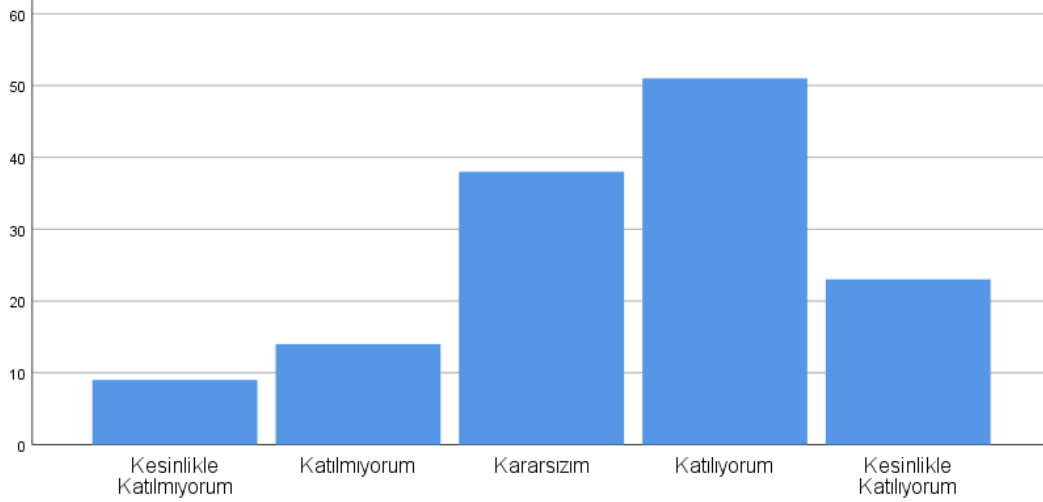
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Kesinlikle Katılmıyorum	4	2,9	3,0	3,0
	Katılmıyorum	2	1,5	1,5	4,4
	Kararsızım	11	8,1	8,1	12,6
	Katılıyorum	45	33,1	33,3	45,9
	Kesinlikle Katılıyorum	73	53,7	54,1	100,0
	Toplam	135	99,3	100,0	
Kayıp Veri		1	,7		
Toplam		136	100,0		

Şekil 10: Dersin kaydedilmesinin memnuniyet durumu sütun grafiği

Tablo 10: Ders materyalleri yüzde frekans dağılımları.

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Kesinlikle Katılmıyorum	9	6,6	6,7	6,7
	Katılmıyorum	14	10,3	10,4	17,0
	Kararsızım	38	27,9	28,1	45,2
	Katılıyorum	51	37,5	37,8	83,0
	Kesinlikle Katılıyorum	23	16,9	17,0	100,0
	Toplam	135	99,3	100,0	
Kayıp Veri		1	,7		
Toplam		136	100,0		

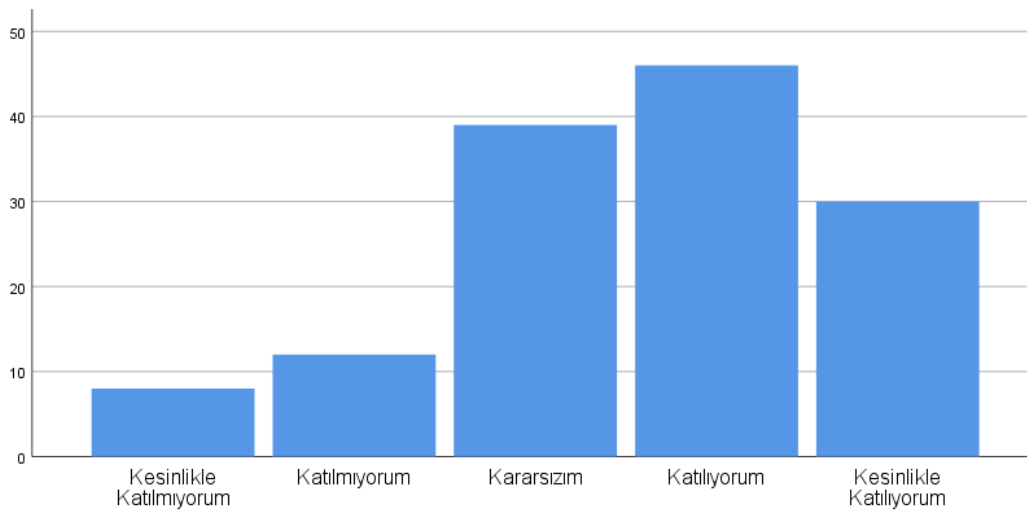
Şekil 11: Ders materyalleri memnuniyet durumu sütun grafiği

3.1.5. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitimde Sınavların Yapılmasıyla İlgili Değerlendirme

Derslerin yanında sınavların da uzaktan eğitim yoluyla yapılması 3 maddede incelenmiş ve memnuniyet ölçülmüştür. Sınavların uzaktan yapılmasının başarı durumuna katkısı ölçülmüştür. Çıkan sonuca göre öğrencilerin %56 'sı sınavların da uzaktan yapılmasının başarı durumuna olumlu katkı sağladığı görüşündedir. Sınavların yapılış şekliyle ilgili sorulan sorularda öğrencilerin büyük bir çoğunluğu derslerde yapılan ödev ve projelerin sınav yerine geçmesi taraftarıdır. Bunun yanında online olarak sınav yapılmasını isteyen öğrenciler de bulunmaktadır. Kararsız kalan öğrenciler de anketin dörtte birini oluşturmaktadır.

Tablo 11: Sınavların başarı durumuna etkisi yüzde frekans dağılımları.

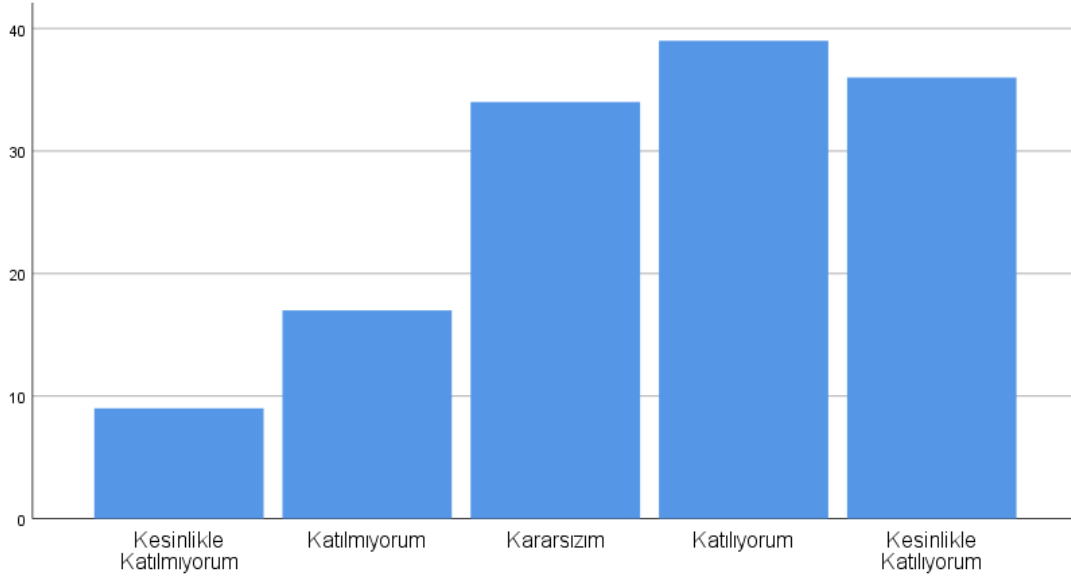
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Kesinlikle Katılmıyorum	8	5,9	5,9	5,9
	Katılmıyorum	12	8,8	8,9	14,8
	Kararsızım	39	28,7	28,9	43,7
	Katılıyorum	46	33,8	34,1	77,8
	Kesinlikle Katılıyorum	30	22,1	22,2	100,0
	Toplam	135	99,3	100,0	
Kayıp Veri		1	,7		
Toplam		136	100,0		

Şekil 12: Sınavlardan memnuniyet durumu sütun grafiği

Tablo 12: Sınav uygulama şekli yüzde frekans dağılımları.

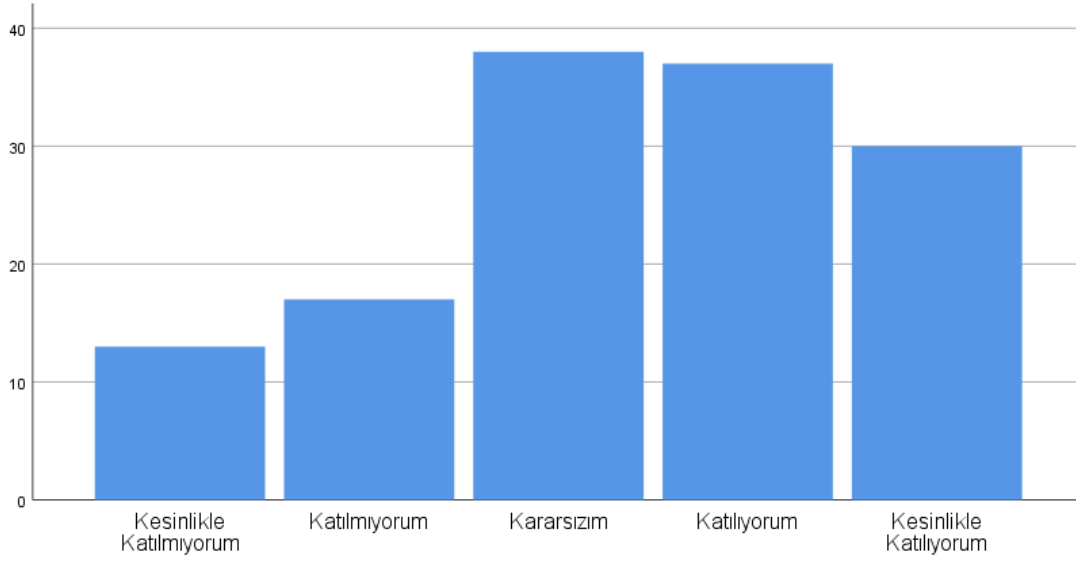
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Kesinlikle Katılmıyorum	9	6,6	6,7	6,7
	Katılmıyorum	17	12,5	12,6	19,3
	Kararsızım	34	25,0	25,2	44,4
	Katılıyorum	39	28,7	28,9	73,3
	Kesinlikle Katılıyorum	36	26,5	26,7	100,0
	Toplam	135	99,3	100,0	
Kayıp Veri		1	,7		
Toplam		136	100,0		

Şekil 13: Sınav uygulama şekli memnuniyet durumu sütun grafiği

Tablo 13: Sınav tercihi yüzde frekans dağılımları.

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Kesinlikle Katılmıyorum	13	9,6	9,6	9,6
	Katılmıyorum	17	12,5	12,6	22,2
	Kararsızım	38	27,9	28,1	50,4
	Katılıyorum	37	27,2	27,4	77,8
	Kesinlikle Katılıyorum	30	22,1	22,2	100,0
	Toplam	135	99,3	100,0	
Kayıp Veri		1	,7		
Toplam		136	100,0		

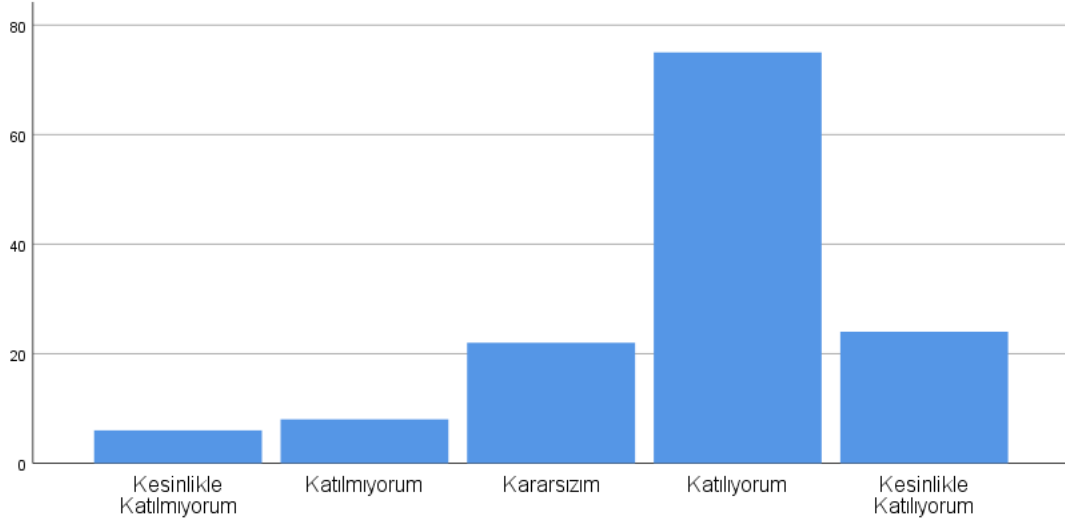
Şekil 14: Sınav tercihi durumu sütun grafiği

3.1.6. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitiminin Ders İçeriği ile İlgili Değerlendirme

Ders içeriği memnuniyeti konusunda yapılan ölçmede öğrencilerin %73'ü ders içeriğinden memnun olduğunu belirtmiştir. Ders içeriğinde kullanılan PDF, PPT, videolar vs. yeterli görülmektedir.

Tablo 14: Ders içeriği yüzde frekans dağılımları.

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Kesinlikle Katılmıyorum	6	4,4	4,4	4,4
	Katılmıyorum	8	5,9	5,9	10,4
	Kararsızım	22	16,2	16,3	26,7
	Katılıyorum	75	55,1	55,6	82,2
	Kesinlikle Katılıyorum	24	17,6	17,8	100,0
	Toplam	135	99,3	100,0	
Kayıp Veri		1	,7		
Toplam		136	100,0		

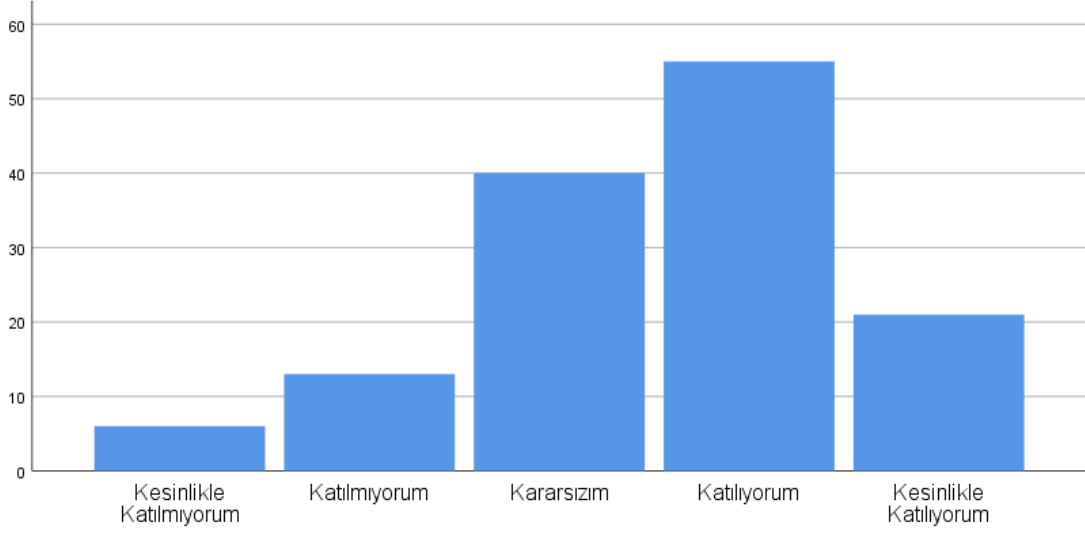
Şekil 15: Ders içeriği memnuniyet sütun grafiği

3.1.7. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğrencilerinin Öğretim Elemanlarının Dersi İşleyişi Hakkındaki Görüşleri

Öğrencilerin uzaktan eğitimde ders veren öğretim elemanları hakkındaki görüşleri 2 madde ile incelendiğinde öğretim elemanları ile olan iletişimin interaktif olup olmadığı sorulduğunda sonuç olumlu yönde çıkmıştır. Sonuca göre öğrencilerin %56'sı interaktif bir iletişim olduğunu düşünmektedir. %47'si de aradaki etkileşimin yeterli olduğunu düşünmektedir. Bu başlıkta üniversiteyi kazandıkları ilk senede uzaktan eğitime başlayanlarla diğer sınıfların karşılaştırılması uygun görülmüştür. Daha önce hiçbir şekilde öğretim elemanı ile yüz yüze gelmeyen öğrenciler ve diğerleri arasında farklı görüş olmadığı ortaya çıkmıştır. 1. sınıf öğrencileri de genel sonuca göre iletişimin interaktif ve etkileşimin yeterli olduğu yönünde anketi cevaplamışlardır.

Tablo 15: Öğretim elemanı- öğrenci iletişimi yüzde frekans dağılımları.

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Kesinlikle Katılmıyorum	6	4,4	4,4	4,4
	Katılmıyorum	13	9,6	9,6	14,1
	Kararsızım	40	29,4	29,6	43,7
	Katılıyorum	55	40,4	40,7	84,4
	Kesinlikle Katılıyorum	21	15,4	15,6	100,0
	Toplam	135	99,3	100,0	
Kayıp Veri		1	,7		
Toplam		136	100,0		

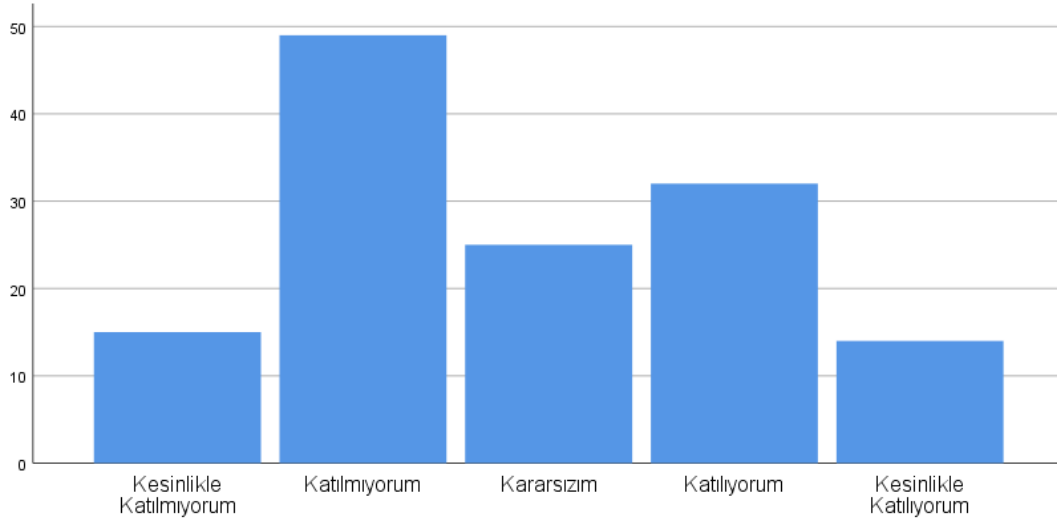

Şekil 16: Öğretim elemanı iletişim memnuniyet sütun grafiği

Tablo 16: Öğretim elemanı- öğrenci etkileşim yüzde frekans dağılımları.

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Kesinlikle Katılmıyorum	15	11,0	11,1	11,1
	Katılmıyorum	49	36,0	36,3	47,4
	Kararsızım	25	18,4	18,5	65,9
	Katılıyorum	32	23,5	23,7	89,6
	Kesinlikle Katılıyorum	14	10,3	10,4	100,0
	Toplam	135	99,3	100,0	
Kayıp Veri		1	,7		
Toplam		136	100,0		

Şekil 17: Öğretim elemanı etkileşim memnuniyet sütun grafiği

Tablo 17: Öğretim elemanı- öğrenci iletişim (1.sınıf) yüzde frekans dağılımları.

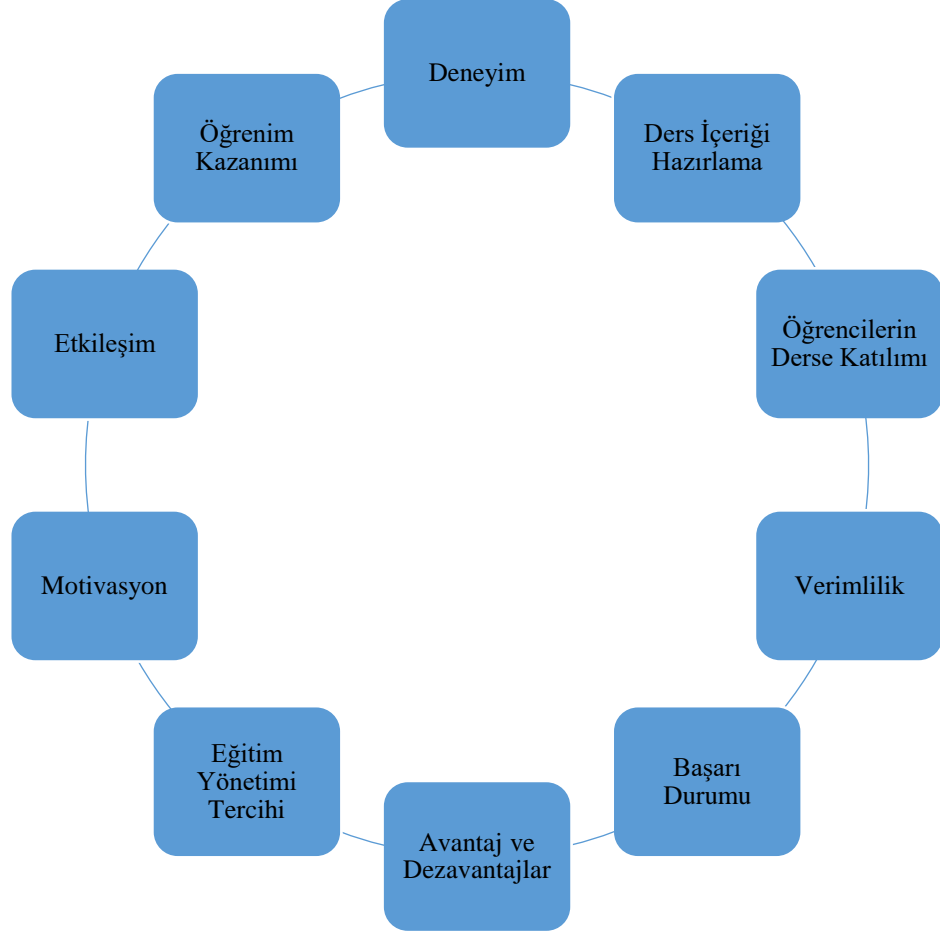
		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Kesinlikle Katılmıyorum	1	4,0	4,0	4,0
	Katılmıyorum	1	4,0	4,0	8,0
	Kararsızım	6	24,0	24,0	32,0
	Katılıyorum	11	44,0	44,0	76,0
	Kesinlikle Katılıyorum	6	24,0	24,0	100,0
	Toplam	25	100,0	100,0	

Tablo 18: Öğretim elemanı- öğrenci etkileşim (1.sınıf) yüzde frekans dağılımları.

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	Kesinlikle Katılmıyorum	4	16,0	16,0	16,0
	Katılmıyorum	10	40,0	40,0	56,0
	Kararsızım	3	12,0	12,0	68,0
	Katılıyorum	4	16,0	16,0	84,0
	Kesinlikle Katılıyorum	4	16,0	16,0	100,0
	Toplam	25	100,0	100,0	

3.2. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Elemanlarıyla Yapılan Mülakatlarla İlgili Öğretim Elemanı Görüşleri- Nitel Araştırma

Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyat Bölümü'ndeki öğretim elemanlarıyla yapılan mülakatta aşağıdaki başlıklar hakkında görüşleri sorulmuş ve değerlendirilmiştir.

Şekil 18: Öğretim elemanı görüşleri konu başlıkları

3.2.1. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Deneyimi

Öğretim elemanlarına pandemi döneminden önce uzaktan eğitim ile ilgili herhangi bir eğitim alıp almadıkları, daha önce uzaktan eğitim ile ders verip vermedikleri sorulmuştur. Ayrıca kendilerinin bu şekilde herhangi bir eğitime katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Mülakata katılan öğretim elemanlarının hepsi uzaktan eğitimle ilgili eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. Uzaktan eğitimle eğitim almayan öğretim elemanları da çoğunluktadır.

Pandemi dönemi herkes gibi öğretim elemanları için de ani gelişen bir durum olduğu için uzaktan eğitime geçilmesiyle mecburen duruma uyum sağlamak zorunda kalmışlardır.

Bazı öğretim elemanlarının cevapları aşağıda doğrudan aktarılmıştır.

ÖE1: “Evet, daha önce de uzaktan eğitime katılmışım. Uzaktan eğitimle alakalı eğitim almadım, pandemiden önce uzaktan ders vermemişim.”

ÖE2: “Uzaktan eğitim programında ders verdim, uzaktan eğitimle ilgili bir eğitim almadım.”

3.2.2. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitimde Ders İçeriğinin Hazırlanmasıyla İlgili Görüşleri

Pandemi döneminde aniden uzaktan eğitime geçiş döneminde Öğretim elemanlarına ders içeriğinin hazırlanması ve materyal oluşturmada sorun yaşanıp yaşanmadığı konusunda görüşleri sorulmuştur. Uzaktan eğitimde ders içeriği konusunda ne gibi zorluklar yaşandığı tespit edilmiştir.

Eğitmenler derse hazırlık aşamasının uzun zaman aldığını belirtmişler, ellerindeki ders içeriklerinin örgün eğitime göre olduğu için bunların dijital ortama aktarılmasının zaman aldığı görüşünü belirtmişlerdir. Materyal konusunda sıkıntı çekmediklerini hatta bazı konularda bunun avantaj sağladığını açıklayarak örgün eğitimde kullandıkları tüm materyalleri geliştirerek ve uzaktan eğitime entegre ederek kullandıklarını ifade etmişlerdir.

ÖE5: “Ders malzemesi konusunda herhangi bir sorun yaşamadım. Örgün eğitimde kullandığım ders malzemelerini uzaktan eğitime entegre ederek, yani erişilebilir hale getirerek kullandım.”

ÖE3: “Allahtan ders verilerimi yaklaşık 2 yıldır zaten büyük oranda World dosyalarına taşımışım. (Tabii bunları PDF e dönüştürmem gerekti teker teker). Ama öğrencilerime her zaman en son, en güncel bilgileri aktarmak istediğim için derslerim hakkında yine epeyce ön- araştırma yaptım, yurt dışında akademik dijital platformlarda sunulan en son veriler nelerdir, diye. Ön hazırlığım olmasına rağmen var olan verilere yeni veriler eklemek ve bunları PDF e dönüştürmek oldukça vaktimi aldı. Sanırım benim gibi derslerinde titiz olan herkesin yaşadığı en büyük zorluk, verileri dijital platforma taşımak olmuştur.”

ÖE2: “Örgün eğitimde kullandığım çoğu materyali kullanabildim, teknolojik imkânların daha fazla olması kimi zaman benim için avantajlıydı da fakat telif hakları gibi çetrefilli konularda emin olamadığım noktalar oldu.”

3.2.3. Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitimde Öğrencilerin Derse Katılımıyla İlgili Görüşleri

Öğretim elemanlarına öğrencilerin derslere katılımı hakkındaki görüşleri sorulmuştur. Derse katılımın aynı zamanda eğitmenlerin motivasyonunu da etkilediği düşünülürse önemli bir konu olduğu düşünülmektedir. Derslere katılımın örgün eğitimdeki katılıma yakın olduğu görüşü yoğunlukta olmasına rağmen yetersiz bulan eğitmenler de bulunmaktadır. Buradaki avantajlardan birinin dersi sonradan da dinleyebilecek olmalarının olmasının önemli bir nokta olduğunu belirtmektedirler.

ÖE5: “Örgün eğitimde derslere katılım oranıyla uzaktan eğitimde derslere katılım oranının birbirine çok yakın olduğu görüşündeyim. Derslere devam etme oranı bölüm seçimiyle doğru orantılı bir korelasyon göstermektedir, derslerin uzaktan veya yüz yüze oluşuyla ilgili değil.”

ÖE4: “Derse katılım o dahi olsa dersi anlatabilmek inanılmaz bir avantaj, öğrenci istediği zaman istediği kadar videoyu izleyebilir. Tüm bunlara rağmen katılımın neredeyse %50 civarında olması çok sevindirici.”

ÖE1: “Derse katılım son derece yetersizdi. Öğrencileri göremiyor olmak derse katılmaya teşvik etmeyi de zorlaştırıyor.”

3.2.4. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitimin Verimliliğine Dair Görüşleri

Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü derslerinin uzaktan eğitimle verilmesinin verimliliğe etkisi hakkında öğretim elemanlarının görüşleri sorulmuştur. Eğitmenler derslerin sonradan dinlenebilir olmasının dersin verimli olmasına etkisinin büyük olduğunu düşünmektedir. Bunun yanında derslerin uzaktan eğitim yöntemiyle verimsiz geçtiğini düşünen eğitmenler de bulunmaktadır.

ÖE3: “Dersler, ders süresince sadece hoca tarafından ders anlatıldığı için, karşısında dikkatle dinleniyorsa, bir verimlilik taşıyor elbette. Kuramsal bilgi aktarımı açısından çok çok iyi, hiç kesilmeden aralıksız ders anlatıyorsunuz, ama

pratiğe geçince büyük sıkıntı. Özellikle edebi yorum dersleri açısından, kendiniz soruyor kendiniz yanıtlıyorsunuz daha çok. Sürekli merkezde olmanız ve monolog yapmak durumunda kalmanız, çok yorucu ve yıpratıcı bir şey.”

ÖE5: “Uzaktan eğitimin en büyük iki olumlu etkisinden birisi derslerin kayıt altına alınışından dolayı denetlenebilirliği, dolayısıyla da verimliliğin artmış olması, ikincisiyse öğrencilerin dersleri tekrar üzerinden diledikleri kadar yeniden izleyebilmelerinde yatmaktadır.”

ÖE2: “Dersler yüz yüze eğitimde ne kadar ilgi çekiciyse, uzaktan eğitimde de o kadar çeldirici etken var olduğundan yine kimi ilgili öğrenciler haricinde çok verimli olduğu söylenemez.”

3.2.5. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Derslerinin Başarı Durumuna Etkisine Dair Görüşleri

Pandemi döneminde derslerin uzaktan yapılmasının yanı sıra sınavların uzaktan yapılmasının başarı durumuna etkisi hakkında öğretim elemanlarına görüşleri sorulmuştur. Uzaktan eğitimde sınavların daha çok ödev ve proje şeklinde belirtilmiş ve bunun başarı durumuna olumlu yönde yansıdığı dile getirilmiştir. Uzaktan eğitim ile yapılan eğitimde ölçme ve değerlendirmenin güç olduğunu düşünen öğretim elemanlarının olduğu görüşler de bulunmaktadır.

ÖE3: “Sınavlar yurtdışında daha ilk haftalarda öğrencilere sunum ödevi olarak verilir zaten. Bu bakımdan bence gecikilmiş bir uygulama. Sınavlar hele ki üniversite eğitimi düzeyindeki sınavlar, her zaman önceden verilen ödevler şeklinde olmalı esasında. Elbette internetten kopyala-yapıştır ödevler verilmemesi hususunda çok dikkatli olunmalı, onun dışında gayet olumlu buluyorum.”

ÖE4: “Derslerin uzaktan eğitim ile yapılması öğrencilerin başarı durumunu oldukça olumlu etkiledi. Benim derslerimin sınavları ödev yapmaya uygun olduğu için ödev yapmalarını istedim. Zaten online sınav sisteminin programı olmadığı için sınavı sağlıklı bir şekilde yapmak imkânsız.”

ÖE1: “5. sorudaki cevaba paralel, derslerin pek verimli geçmiyor oluşu ile online sınavlarda öğrenciyi ölçme ve değerlendirmedeki güçlükler başarıyı düşüren faktörler olmakta.”

3.2.6. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Elemanlarına Göre Uzaktan Eğitimin Avantaj ve Dezavantajları

Pandemi döneminde uzaktan eğitime geçişle birlikte Alman Dili ve Edebiyatı derslerinin uzaktan eğitim yöntemiyle verilmesinin avantaj ve dezavantajlarının neler olduğu konusunda öğretim elemanlarının görüşleri alınmıştır. Öğretim elemanları daha önceki görüşlerinde de bildirdikleri gibi derslerin canlı olarak yapılmasının yansira derslerin sisteme kaydedilmesinin ve öğrencilerin bunu daha sonradan da dinleyebilme imkânı olmasını en büyük avantaj olarak değerlendirmektedirler. Mekândan bağımsız olma durumu da avantaj olarak vurgulanmıştır.

Dezavantaj olarak değerlendirilen konular ise, öğrencilerin derse katılımında yaşadıkları sorunlar; internet, derse katılımı etkileyen faktörler gibi konulardır.

ÖE5: “Bölüm özelinde (dil bölümü olduğundan) uzaktan eğitimin, ölçme ve değerlendirme dışında, herhangi bir dezavantajı olduğunu düşünmüyorum. Birçok maddi avantajının yanında en önemli kazancı derslerin denetlenebilirliği ve öğrencilerin dersleri tekrar izleyebilmesi ile tüm ders malzemesine dijital ortamda ulaşabiliyor oluşlarıdır.”

ÖE2: “Avantaj: Teknolojik imkanlarla araştırma yapmanın hızlılığı, mekânlardan bağımsız olarak her türlü bilginin aktarılması yönünde kolaylık

Dezavantaj: Çeldirici diğer faktörlerin uzaktan eğitimde daha fazla oluşu ve öğrencilerin bu sebeple derslere katılımının düşük olması”

ÖE4: “Dezavantaj imkânı olmayıp internete bağlanamayanlar için oldu, bu yüzden masaüstünü ve gerekli tüm teknik imkanları öğrencilerin internet paket kotası bitmesin diye sınırlı bir şekilde kullanabildim. Şayet bu problem olmasaydı çok daha verimli geçebilirdi. Ayrıca Üniversitede uzaktan eğitim her açıdan hem devlet hem de üniversite için tasarruf demek.”

3.2.7. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Elemanlarının Eğitim Yöntemiyle İlgili Görüşleri

Öğretim elemanlarına; pandemi süresi boyunca devam eden uzaktan eğitim modelinin pandemiden sonra da devam edip etmemesi hakkındaki görüşleri ve bunun yanında hangi derslerin uzaktan, hangi derslerin örgün olarak devam etmesini tercih edecekleri

sorulmuştur. Verilen cevaplar değerlendirildiğinde öğretim elemanları büyük çoğunlukla uzaktan eğitimin devam etmesini tercih etmektedir. Eğitimde ölçme ve değerlendirmenin ve hazırlık sınıflarının örgün olarak yapılabilir olması dile getirilmiştir.

ÖE3: “Pandemi, kitlesel ölüme davetiye, bu bakımdan kesinlikle online eğitime devam edilmesi gerektiğini düşünüyorum, ama ders anlatma platformlarımızın yetkinleştirilmesi şartıyla. Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde tez sınavlarını bile Adobe’nin bir programıyla yapıyoruz ve canlı sınavdan çok farklı olmadığını hepimiz deneyimliyoruz. Demek ki sistem iyi olursa, ONLINE eğitim de daha yetkin ve verimli kılınabilir.”

ÖE5: “Özellikle bizim bölümümüz için uzaktan eğitimin sürdürülebilirliği kesinlikle mümkün görünmektedir. Ancak tüm ölçme ve değerlendirme işlemleri yüz yüze yapılmalıdır. Lisans eğitiminin ilk 4 yarıyılı yüz yüze son 2 yılı ise bütünüyle uzaktan eğitim yoluyla verilebilir görüşündeyim.”

ÖE2: “Evet, özellikle edebiyat ve sinema, edebiyat ve medya gibi derslerim uzaktan eğitimle de gayet başarılı biçimde işlenebiliyor fakat aynı şeyi almanca hazırlık sınıfları için söyleyemem, hazırlık sınıflarında eğitimin yüz yüze ya da en azından hibrit bir biçimde ilerletilmesinin gerektiğini savunuyorum.”

3.2.8. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitimde Motivasyonu

Pandemi sürecinin başlamasıyla uzaktan eğitime geçilmesinde öğrenciler kadar öğretim elemanlarının motivasyonu önemli bir etken olmaktadır. Öğretim elemanlarına bu süreçte uzaktan eğitimle ders vermenin motivasyonlarını nasıl etkilediği konusundaki görüşleri sorulmuştur. Verilen cevaplar da öğretim elemanları daha çok uzaktan eğitimin olumlu yönde motivasyonlarını etkilediğini belirtmişlerdir.

ÖE2: “Olumsuz etkilediğini söyleyemem, daha evvel belirttiğim gibi derslerin ön hazırlık sürelerinde bir uzama oldu, çünkü uzaktan eğitimde ders verenlerin genel olarak sadece aktarma eyleminde bulunduğundan daha fazla materyale ihtiyaç duymaktadırlar, tartışma ve fikir alışverişi anlarının kısıtlılığı da olumsuz bu anlamda başka bir sebep.”

ÖE4: “Oldukça olumlu etkiledi ve inanılmaz rahat ve konforlu bir şekilde ders anlattık. Ayrıca öğrencilerin dersleri tekrar tekrar seyredebilme rahatlığı ile daha

çok materyali işleyebilme olasılığının olması son derece önemli. Derslerimin tamamını Almanca anlattığım için öğrencilerin dersleri tekrar izleyebilme olanağının olması motivasyonumu da oldukça olumlu etkiledi.”

ÖE5: “Çok olumlu karşılamaktayım.”

3.2.9. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Uzaktan Eğitimde Öğrenci-Öğretim Elemanı Etkileşiminin Başarıya Etkisiyle İlgili Öğretim Elemanı Görüşleri

Pandemi döneminde derslerin dijital ortama taşınması dolayısıyla öğrencilerle iletişimin ekran üzerinden olması sebebiyle verilen eğitimin interaktif olup olmadığı yönünde öğretim elemanlarına görüşleri sorulmuştur. Karşılıklı etkileşimin teknik şartlara da bağlı olduğu esas alındığında öğretim elemanları bu sebeplerle derslerin daha çok interaktif olmadığını görüşündedirler. Derslerin kısmen ve interaktif olduğunu düşünenler olduğu kadar büyük ölçüde sistemin iyileştirilmesi bu sorunun aşılmasıyla sonuçlanacağı belirtilmektedir.

ÖE3: “Şimdiye kadar verdiğim yanıtlardan da anlaşılacağı üzere kesinlikle hayır. Diyalog yerine monoloğun olduğu yerde karşılıklı bir etkileşimden söz edilemez. Ama bu tümüyle teknolojik alt yapının yetkinliğiyle doğru orantılı. İyi bir sistem yerleştirilirse tüm bu sıkıntılar çabucak aşılır.”

ÖE1: “Teknik yetersizlikler (internet bağlantısındaki sorunlar, öğrencinin mikrofon vs. gibi gerekli ekipmanının bulunmaması, altyapıdaki bazı problemler) interaktif ders işlemeyi güçleştiriyor.”

ÖE5: “Dersler yazılımsal nedenlerden dolayı henüz tam olarak interaktif sayılmaz. Kullanımımıza sunulan yazılımların, internet alt yapısı vs. gibi unsurların geliştirilmesi gelişmesi derslerin de etkileşim noktasında daha verimli olmalarını sağlayacaktır.”

3.2.10. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitimde Öğrenim Kazanımı Konusundaki Görüşleri

Derslerin uzaktan eğitim yöntemiyle verilmesinde istenilen amaca ulaşabilmesi için öğrenim kazanımı konusunda öğretim elemanlarının görüşleri sorulmuştur. Öğretim elemanları öğrenim kazanımlarını değerlendirirken verimlilik, teknik altyapı, ölçme ve

değerlendirme gibi konularla olan bağlantısını da vurgulamışlardır. Bunlarla birlikte değerlendirmelerde bulunmuşlardır.

ÖE4: “Öncelikle öğretim üyelerinin yetkinlik geliştirme programlarını kullanabiliyor olmaları ve öğrencileri bu konuda haberdar etmeleri gerekir. İkinci aşama öğrencinin bu yöntemleri kullanıp kazanımları elde etmesidir. 21. YY. son aşamasında teknolojinin bizlere sunduğu bu imkânları kullanıp öğretimi sadece bir mekâna bağlı kılmaktan kurtarabilmeli ve uluslararası uzaktan yükseköğretim yöntemlerini uygulayabilmeliyiz. Teknik altyapımız buna müsait, Almanya da bu teknik altyapı çok pahalı olduğu için oluşturulamamıştı Pandemi ile beraber geliştirdiler. Öğrenim kazanımları bizim kendimizi geliştirmemiz ile doğru orantılı devam etmektedir.

Tıp, temel bilimler ve güzel sanatlar hariç tüm bölümler bu yöntemleri kullanabilmelidirler.

Dünyadaki uzaktan yükseköğretim de bu alanda ilerlemeye devam ediyor.”

ÖE3: “Ders önerilerimden bir kısmının kabul edilmesiyle yeni açtığım derslerde öğrenciye kuramsal bilgi aktarımı çok önemliydi, bu bakımdan yorucu olmasına rağmen olumlu olduğunu söylemeliyim. Bu yeni derslerde öğrenci kazanımları gerçekten çok iyi bir durumda. Öte yandan Edebiyat Bil. Giriş gibi öğrenciyle diyalogun çok önemli olduğu derslerde örgün öğretime kıyasla öğrencinin kazanımlarının azaldığını belirtmeliyim.”

ÖE5: “Bunları değerlendirebilmek için yukarıda da belirttiğim uzaktan eğitimin bence başat sorunu olan ölçme-değerlendirme konusundaki ciddi problemlerin giderilmesi gerekmektedir.”

ÖE1: “Derslerin verimli geçmemesi öğrenimin seviyesini ve getirdiği kazanımları düşürüyor.”

SONUÇ

Çalışmada, öğrencilere anket uygulanmış, öğretim elemanlarının ise görüşleri alınmıştır. Sakarya Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü lisans derslerinin, pandemi döneminde uzaktan eğitim yoluyla verilmesi avantaj, dezavantaj ve verimlilik açılarından çok yönlü olarak değerlendirilmeye çalışılmış ve sürdürülebilirliği araştırılmıştır. Öğrenciler ile ilgili çalışma kapsamında; derslerin verimliliği, uzaktan eğitimle yapılan derslerin avantaj ve dezavantajları, eğitim yöntemi tercihleri, ders işleyiş biçimi, öğrenme kazanımları, sınavların değerlendirilmesi, ders içeriği, öğretim elemanları hakkında görüşler ve bu bağlamda genel memnuniyeti de kapsayan veriler elde edilmiş, analizi yapılarak değerlendirilmiştir.

Pandemi döneminde Alman Dili ve Edebiyatı derslerinin uzaktan eğitim yoluyla verilmesi bağlamında, bölümde eğitim veren öğretim elemanları ile mülakat yapılmıştır. Yapılan mülakatta öğretim elemanlarının tecrübe, ders içeriği hazırlama, öğrencilerin derse katılımı, verimlilik, başarı durumu, avantaj ve dezavantajlar, eğitim yöntemi tercihi, motivasyon, etkileşim ve öğrenim kazanımı konu başlıklarında uzaktan eğitim hakkında görüşleri ve önerileri alınmıştır.

Alınan görüşlerde öğretim elemanlarının uzaktan eğitim ile örgün eğitimi kıyaslamaları, sorulara verilen cevaplar ve iyileştirmeye yönelik önerileri analiz edilerek yorumlanmıştır.

Öğrenci anketi ile öğretim elemanlarının görüşlerine başvuru mülakatta aynı konu başlıkları farklı sorularla irdelenmiş pandemi döneminde Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde uzaktan eğitimde ortaya çıkan sorunlar, olumlu taraflar çıkarılmış ve gerek öğrenciler gerekse öğretim elemanları aracılığıyla belirtilen konulara istinaden öneriler geliştirilmiştir.

Pandemi döneminde başlayan uzaktan eğitimin pandemi sonrasında da sürdürülebilirliği konusunun değerlendirilmesine yönelik eğitimin avantajlı ve dezavantajlı olup olmadığı öğrenciler tarafından ankette cevaplandırılmıştır.

Ankete katılan öğrencilerin yarısından fazlası uzaktan eğitimi verimli bulmuyor. Eğitim yöntemi olarak uzaktan eğitimi seçmedikleri şartlardan dolayı zorunlu olarak uzaktan eğitimle eğitim bu şekilde devam edip etmemesi sorusuna verilen cevaplar daha çok

istememedikleri yönünde görülmektedir. Öğrenciler eğitim uzaktan eğitim şeklinde devam etmesini istemiyorlar.

Bu cevabı destekleyen tercih etme durumunda örgün eğitimi tercih eder miydiniz sorusunda da büyük çoğunluk örgün eğitimin tercih edileceği görüşü ortaya çıkmıştır. Burada pandeminin etkisiyle öğrencilerin sosyal hayattan uzak kaldıkları (kampüs, arkadaş vs.) için uzaktan eğitime bu anlamda sıcak bakmadıkları anlaşılabilir. Uzaktan eğitimin pandemi döneminde bir tercih değil de zorunluluk olması seçenek olarak sunulmadığı dikkate alındığında öğrenciler için bu yönden isteksizlik olarak görülmektedir. Pandemi döneminde genel olarak yaşanan psikolojik sorunların öğrencileri de etkilemiş olduğu da söylenebilir.

Aşağıda detaylı şekilde bahsedileceği üzere sınavların başarı durumuna etkisinin oranı yüksek oranda olumlu çıkmaktadır. Aynı zaman uzaktan eğitimde öğrencilerin öğretim elemanı hakkındaki görüşleri de daha çok olumlu yöndedir. İletişimin ve derslerin etkileşimin yeterli olduğu anket sonucunda görülmektedir. Hiç öğretim elemanlarıyla yüze yüze gelmemiş 1. sınıf öğrencileri dahi iletişimi ve etkileşimi yeterli bulmaktadır.

Ankette öğrenciler tarafından bildirilen görüşlerde uzaktan eğitimin verimsiz olduğu, uzaktan eğitimle eğitime devam etmek istemedikleri yönündeki görüşler ortaya çıkmıştır. Buna karşılık uzaktan eğitimde sınavların başarı durumuna etkisinin yüksek çıkması çelişkisi öğrencilerin sınavlara dijital olarak girmek istemelerinin sebebi daha rahat olduğu için tercih edilme durumu olabilir. Öğrencilerin bu çelişkili görüşlerinin sosyalleşme konusunda olumsuz bir durum yaşamalarına bağlı olduğu düşünülmektedir.

Öğretim elemanları açısından avantaj, dezavantaj ve öğrencilerin derslere katılımları değerlendirildiğinde uzaktan eğitimin daha çok avantajlı olduğu yorumu yapılabilir. En büyük avantaj olarak öğrencilerin anketlerinde ortaya çıkmış olduğu gibi derslerin tekrar izlenebilir olmasıdır. Uzaktan eğitimin sürdürülebilirliği açısından uzaktan eğitime devam edilmesi durumunda, dersler canlı yapılsa dahi, kaydedilen ders videolarının tekrar izlenebilir olması için gereken altyapıyı devam ettirmeleri öneriler arasında önemli görülmektedir. Dezavantaj olarak internet imkânı olmayan öğrencilerin olduğu belirtilmiştir. Bu konuda yetkililer tarafından genel bir araştırma yapılarak her öğrencinin bu imkândan faydalanabilecek durumda olması için destek verilmesi önerilir.

Örgün eğitim ile uzaktan eğitimde eğitimin başarısının kıyaslanması istendiğinde çıkan sonuca göre her ikisi de hemen hemen eşit derecededir. Bu durumda uzaktan eğitim ne başarılı ne başarısız gibi bir sonuç çıkmaktadır.

Ders işleyiş konusunun değerlendirilmesinde derse katılım oranları canlı ders ve asenkron yani sonradan kayıtlı dersten takip etme arasında karşılaştırılmıştır. Asenkron daha çok bir avantaj olarak (pekiştirme olarak görülmüş) daha çok canlı eğitime katılım sağlanmıştır. Öğrencilerden dersin uzaktan eğitimle anlatılış biçimi değerlendirilmesi istendiğinde anlaşılır bulan öğrenciler çoğunluktadır. Öğrencilerin bilgisayara yatkın olmaları da bu konuyu destekleyen bir etken olmuştur.

Öğrenme kazanımı açısından uzaktan eğitimde derslerin kaydının sistemde tutulması öğrenciler açısından en büyük avantajlardan biri olarak görülmektedir. Pekiştirme görevi gören bu kayıtlar öğrenciler tarafından çok olumlu bulunmaktadır. Aynı dersi tekrar tekrar dinleyebilme şansı oldukça yararlı bir imkân olarak sunulmuştur. Öğrencilerin büyük bir bölümü bu konuda aynı görüştedir. Örgün eğitimle kıyaslama yapıldığında ortaya çıkan en büyük özelliklerden biri olarak görülmektedir. Bu konuyla bağlantılı olarak diğer soruların cevapları da desteklemekte ve ifadeleri doğrular niteliktedir.

Kullanılan ders materyallerinin değerlendirilmesinde de olumlu dönüş (geri bildirim) alınmıştır. Bu soruya paralel olarak öğretim elemanlarına mülakatta ders içeriği hazırlama ve materyal oluşturma konularından sorun yaşayıp yaşamadıkları sorulduğunda ellerindeki ders materyallerinin dijital ortama aktarılmasının zaman aldığı bunun dışında sıkıntı çekilmediği hatta birçok konuda avantaj sağladığını ifade etmişlerdir. Materyalin aynı anda tüm öğrencilere ulaşabiliyor olması burada avantaj olarak görülebilir. Örgün eğitimde herkesin temin edemediği materyaller burada dosya şeklinde sunulup herkesin bilgisayar indirme kaydetme şansı elde etmiştir.

Burada öğretim elemanlarının ders materyallerini uzaktan eğitime göre entegre etmeleri hem kendilerinin hem de öğrencilerin bu durumdan oldukça memnun oldukları görülmektedir. Sistem bir anda değişmiş olmasına rağmen öğretim elemanları yeni duruma adapte olmuş ve buna uygun davranış göstererek uyum sağlamışlardır. Bundan sonraki süreçte bu durumun sürdürülmesi konusunda daha tecrübeli ve donanımlı olarak devam edeceklerdir. Öğretim elemanlarının dijital ortama yatkınlığı da dikkat çeken önemli bir noktadır.

Sınavlar konusu değerlendirildiğinde ise oldukça yüksek bir memnuniyet oranı görülmektedir. Pandemi döneminde araştırmanın yapıldığı Sakarya Üniversitesi'nde sınavlar çevrimiçi yapılmaktadır. Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde sınavlarda daha çok proje ve ödev ağırlıklı olmasının tercih edilmesi bu şekilde yapılan sınavlarda da memnuniyetin arttığını anket ortaya koymaktadır. Aynı zamanda çevrimiçi sınavın tercih edilme oranının yüksek çıkmış olması da görülmektedir. Bu memnuniyetin sınavlardaki başarı durumu ile ilgili olduğu yorumu yapılabilir. Pandemi dönemi incelendiği için örgün eğitimde yapılan sınavlar ile karşılaştırılması araştırmada yapılmamıştır. Farklı bir araştırmada bu konu incelenip kıyaslama yapılarak değerlendirilebilir. Öğretim elemanlarının görüşüne göre ödev ve projelerle sınavların yürütülmesi gerektiği ve aynı zamanda ölçme değerlendirme konusunda zorluklar yaşandığı görüşleri ön plana çıkmaktadır. Öğretim elemanları, ödev dayalı ölçme ve değerlendirmenin yapılmasının daha iyi olacağı yönünde görüş bildirmişlerdir. Ölçme ve değerlendirmede online sınav yapılması yönteminden vazgeçilmesi ve üniversitelerin ilgili bölümlerinde yapılacak çalışmalarla ölçme ve değerlendirme konusunda daha kapsamlı bir araştırması yapılması önerilebilir.

Öğrencilere uzaktan eğitimde ders içeriklerine yönelik yöneltilen sorularda da öğrenciler derslerde kullanılan PPT, PDF, video vs. gibi ders içeriklerinin desteklenmesini yeterli bulmaktadır. Bu da diğer bir konu olan ders materyalleri konusunu desteklemektedir. Derslerin sözel olması ve uygulamalı olmaması da bu sonuçta etkili olabilir. Öğrencilere uzaktan eğitim zorunluluk olarak değil de tercih olarak sunulsaydı çıkan sonuçlara göre daha çok tercih edilecek sürdürülebilir bir eğitim türü olarak görülmektedir.

Öğretim elemanları, öğrenim kazanımları konusunda diyalogun çok önemli olduğunu belirttikleri edebiyat bilime giriş dersi gibi derslerde öğrenme kazanımının düştüğünü belirtmişlerdir. Bunun dışında öğrenim kazanımı konusunun genel anlamda olumlu yönde değerlendirildiği yorumu yapılabilir. Öneri olarak öğrenme sistemlerinden bireysel öğrenme dikkate alınarak dersler planlanarak buna göre öğrenme kazanımları oluşturabilir. Bu nedenle öğrencilerin öğrenme türüne göre çeşitli içerik oluşturma ve geliştirme, örgün yapılan eğitimlerde zor olsa da uzaktan eğitim için hem maddi anlamda hem de verimli olması anlamında uygun olabilir.

Uzaktan eğitim, ilk etapta her derste olmasa bile bazı derslerde öğrencilere tercih olarak sunulması önerilebilir. Öğrenci bazı dersleri ya da tüm hepsini uzaktan eğitimle tercih edebilmelidir. Bunun yanında karma eğitim de planlanabilir hem uzaktan hem örgün şeklinde eğitim uygulanabilir. Buna göre yapılacak eğitimde eksiklikler belirlenerek giderilebilir. Uzaktan eğitime yönelik iyileştirme çalışmalarıyla desteklenerek kaliteli bir eğitim planlanabilir.

Araştırmada öğrencilere yönelik yapılan anket sonuçlarına göre çıkan eksikliklere yönelik konularda öğrencilerle mülakat yapılabilir detaylı olarak sorunlar belirlenebilir. Avantajlar ve dezavantajlar yönünde konular öğrenciler tarafından daha kapsamlı bir şekilde dile getirilebilir. Bu konulara yönelik çalışma ve iyileştirme yapılabilir.

Öğretim elemanlarına daha önce uzaktan eğitimle ilgili tecrübeleri sorulduğunda herhangi bir eğitim almadıklarını dile getirmişlerdir. Bu durum öğretim elemanlarına yönelik eğitimin önemini ortaya koymaktadır. Pandemi döneminde bu eğitim türüne hazırlıksız olarak acil çözüm olarak başvurulması sonucu başlanıldığından sebep böyle bir eğitime vakit olmamıştır. Bundan sonraki süreç için öğretim elemanlarının üniversite veya yetkili diğer kurumlardan bu konuda eğitime tabi tutulmaları bu yönde kendilerini geliştirme imkânı verilmesi önerilebilir. Sürdürülebilirlik açısından da çok önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretim elemanları bu yönde kendilerini yetiştirmiş kişiler olduğu durumda eğitim daha kaliteli yapılacaktır. Tüm uzaktan eğitim uygulamalarındaki öğretim elemanlarına veya eğitimcilere eğitim verilmesi, içerik oluşturmak için uzman tarafından destek sağlanması, uzaktan eğitimde uygulanacak yöntemlerin belirlenmesi, öneri olarak sunulabilecek konulardır.

Öğrenciler bu dönem için her ne kadar uzaktan eğitim ile eğitimin devam etmesini istemeseler dahi uzaktan eğitim ilerleyen süreçte geliştirilerek devam edecek bir eğitim türü olarak karşımıza çıkacaktır. Belirlenen eksikler ve aksaklıklar dikkate alınarak ve giderilerek uzaktan eğitim uygulamasının verimliliğini ve etkinliğini artırılabilir.

Etkileşim konusunda öğretim elemanları derslerin interaktif bir biçimde ilerlemediğini daha monolog olarak devam ettiği görüşündedirler. Bunu sebebinin de öğrencilerden kaynaklı olmadığını ve teknolojik alt yapıyla ilgili olduğunu vurgulamaktadırlar. Öğretim elemanları sistemin iyileştirilmesine dair önerilerinde teknik altyapının geliştirilmesi konusuna dikkat çekmektedirler.

Sonuç olarak uzaktan eğitimin eksikliklerin ve yetersizliklerin giderilmesiyle sürdürülebilir olacağı grlmştr. Uzaktan eğitim uygulamasında karşılaşılan sorunların araştırılması, sorunlu görünen durumların sürekli olarak geri bildirimlerle iyileştirilmesi ilerleyen süreçte eğitimin sürdürülebilirliği açısından çok önemlidir. Eğitimde göz ardı edilemeyen en önemli iki etken olan öğrenen ve öğretenin görüşlerinin dikkate alınması hem örgün eğitim için hem de uzaktan eğitim için çok daha kaliteli, verimli ve başarılı bir öğretimin gerçekleştirilmesine katkıda bulunacaktır.

KAYNAKÇA

- Adıyaman, Zehra (2002). “Uzaktan Eğitim Yoluyla Yabancı Dil Öğretimi”, *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*, 1(1):92-97.
- Antalyalı, Ömer Lütfi (2004). Uzaktan Eğitim Algısı ve Yöneylem Araştırması Dersinin Uzaktan Eğitim İle Verilebilirliği, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Arar, Atilla (1999). “Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi, Uzaktan Eğitim Uygulama Modelleri ve Maliyetleri”, Birinci Uzaktan Eğitim Sempozyumu 15-16 Kasım 1999, Ankara: Kara Kuvvetleri Eğitim ve Doktrin Komutanlığı.
- Ayas, A. (2013). Eğitimle İlgili Temel Kavramlar. Editörler Haluk Özmen ve Durmuş Ekiz. *Eğitim Bilimine Giriş*. 1. Baskı. Pegem Akademi. Ankara. 2013. ss:2-12.
- Başol, G. (2015). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Pegem Akademi. Ankara.
- Baykul, Y., Gelbal, S. ve Kelecioğlu, H. (2003). *Anadolu Öğretmen Liseleri için Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Devlet Kitapları, Milli Eğitim Basımevi. İstanbul.
- Bilge, F. (2009). Gestalt ve İnsancıl Yaklaşımda Öğrenme. Editör Binnur Yeşilyaprak. *Eğitim Psikolojisi*. 5. Baskı. Pegem Akademi. Ankara. 2009. ss:243-274.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. 22.Baskı. Pegem Akademi Yayıncılık. Ankara.
- Can, E. (2020). Coronavirüs (Covid-19) Pandemisi ve Pedagojik Yansımaları: Türkiye’de Açık ve Uzaktan Eğitim Uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi AUAd*. 6(2):11-53.
- Casey, M. D. (2008). *The Historical Development of Distance Education Through Technology*, TechTrends. March/April, Volume 52, Number 2.
- Creswell, J.W. (2019). *Karma Yöntem Araştırmalarına Giriş*. Çeviri Editörü: Mustafa Sözbilir. Pegem Akademi. 2. Baskı. Ankara.

- Çallı, İsmail (2002). “Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Geleceği ve E-Üniversite”, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu.
- Çallı, İ., İşman, A., Torkul, O. (2014). *Sakarya Üniversitesi'nde Uzaktan Eğitimin Dünü Bugünü ve Geleceği*. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 0 (3). Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sakaefd/issue/11224/134145>
- Çetin, Özdemir, vd. (2004). Teknolojik Gelişme İçin Eğitimin Önemi ve İnternet Destekli Öğretimin Eğitimdeki Yeri. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*. 3(3):144-147.
- Çukadar, Sami ve Çelik, Sönmez (2003). İnternete Dayalı Uzaktan Öğretim ve Üniversite Kütüphaneleri. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*. 4(1):31-42.
- Dean, L. (1994). Telecomputer Communication: the model for effective distance, learning society, summery report, UK.
- Demir, E. (2014). Uzaktan Eğitime Genel Bir Bakış. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 39:203-212.
- Demirel, Ö., Kaya, Z. (2009). Eğitim ile İlgili Temel Kavramlar. Editörler Özcan Demirel, Zeki Kaya. *Eğitim Bilimine Giriş*. Pegem Akademi. Ankara. 2009. ss:1-22.
- Driscoll, Margaret (2002). *Blended Learning: Let's get beyond the hype*, e-learning Magazine. *Instruments of E-courses and Communication*. (www.moodle.org, 2013).
- Ersanlı, K. (2009). Öğrenmede Davranışsal Yaklaşımlar. Editör Binnur Yeşilyaprak. *Eğitim Psikolojisi*. 5. Baskı. Pegem Akademi. Ankara. 2009. ss:181-216.
- Güler, N. (2011). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Pegem Akademi. Ankara.
- Güven, İ. (2014). *Türk Eğitim Tarihi*. Pegem Akademi. Ankara.
- Holmberg, B. (1982). Rcsent research into distance education. Fernuniversität Hagen Germany.

- İşman, A. (2011). *Uzaktan Eğitim*. Pegem Akademi. Ankara.
- Jeffries, M. (2008). IPSE Research in Distance Education Assistant Director of Educational Services, IHETS, http://www.digitalschool.net/edu/DL_history_mJeffries.html
- Karakaya, M. ve Aksoy H. H. (2005). *Uzaktan Eğitim Yüksek Lisans Çalışması*. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi. Ankara.
- Karasar, N. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler*. 33.Baskı. Nobel Akademik Yayıncılık. Ankara.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan Eğitim*. Pegem A Yayınları. Ankara.
- Kılıç, M. (2009). Öğrenmenin Doğası. Editör Binnur Yeşilyaprak. *Eğitim Psikolojisi*. 5. Baskı. Pegem Akademi. Ankara. 2009. ss:153-180.
- Kırık, A. M. (2014). Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi ve Türkiye'deki Durumu. *Marmara İletişim Dergisi*, 21:73-94.
- Korkmaz, İ. (2009). Öğrenme Kuramı. Editör Binnur Yeşilyaprak. *Eğitim Psikolojisi*. 5. Baskı. Pegem Akademi. Ankara. 2009. ss:217-242.
- Külahoğlu, Ş. (2009). Gelişim ve Öğrenme Psikolojisine Giriş. Editör Binnur Yeşilyaprak. *Eğitim Psikolojisi*. 5. Baskı. Pegem Akademi. Ankara. 2009. ss:2-28.
- Moore, M. ve Kearsley, G. (2005). *Distance Education : A System View*. Canada: Wadsworth.
- Nizam, F. (2004). Eğitim-Öğretimde Kitle İletişim Araçlarının Kullanım Olanakları ve Avantajları, *Trabzon: KATÜ Akademik Bilişim*. ss.1-17.
- Odabaş, H. (2004). İnternet Tabanlı Uzaktan Öğrenim Modelinin Bilgi Hizmetlerine Yönelik Yüksek Öğretim Programlarında Kullanımı, Ankara: Saga of Librarianship International Symposium Proceedings Book.

- Öztürk, B., Kısaç, İ.(2009). Bilgiyi İşleme Modeli. Editör Binnur Yeşilyaprak. *Eğitim Psikolojisi*. 5. Baskı. Pegem Akademi. Ankara. 2009. ss:275-307.
- Papi, C. ve Büyükaslan, A. (2007). Türkiye ve Fransa'daki Uzaktan Eğitimde Gelişmeler: Hangi Eğitim Hakkı, *Marsilya: Colloque Tice Mediterranee*. Uzaktan Eğitimde İnsan / Değişim Sorunsalı.
- Picciano, A. G. (2008). *Blended Learning: Implications for Growth and Access*.
(http://www.sloanc.org/publications/jaln/v10n3/pdf/v10n3_8picciano.pdf, 2012).
- Romiszowski, A. (2004). *How's the e-learning baby? Factors Leading to Success or Failure of an Educational Technology Innovation*, Educational Technology, January-February.
- Rovai, A. P. ve Kirk T.B. (2003). On-Line Course Effectiveness: An Analysis Of Student Interactions and Perceptions Of Learning, *Journal Of Distance Education*, 18 (1), ss.57-73.
- Senemoğlu, N. (2010). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*. Pegem Akademi. Ankara.
- Simonso, M., Smaldino, S., Albright, M. ve Zvacek, S. (2003). *Teaching an Learning at a Distance*. Ohio Columbus.
- Simonso, M., Smaldino, S., Albright, M. ve Zvacek, S. (2006). *Teaching an Learning at a Distance Foundations of Distance Education*, 3 Baskı. Upper Saddle River. New Jersey.
- Sönmez, V. (2009). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Anı Yayıncılık. Ankara.
- Şişman, M. (2018). *Eğitime Giriş*. Pegem Akademi. 18.Baskı. Ankara.
- Telli Yamamoto G., Altun D. (2020). Coronavirüs ve Çevrimiçi (Online) Eğitimin Önlenemeyen Yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*. 3(1): 25-34.
- Turgut, M.F. (1987). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları*. 5. Baskı. Saydam Matbaacılık. Ankara.

Uşun, S. (2006). *Uzaktan Eğitim*. Nobel Yayın Dağıtım. Ankara.

Yeşilyaprak, B. (2012). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*. 20.Baskı. Nobel Akademik Yayıncılık. Ankara.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*.11 Baskı. Seçkin Yayınları . Ankara

<https://uzem.sakarya.edu.tr/tr/icerik/12039/50471/tarihce>

<https://uzem.sakarya.edu.tr/tr/icerik/12029/58064/programlar>

<https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/universitelerde-uygulanacak-uzaktan-egitime-iliskin-aciklama.aspx>

<https://basin.yok.gov.tr/AciklamaBelgeleri/2020/03-uzaktan-egitime-iliskin-alinan-karar.pdf>

<https://sozluk.gov.tr/>

EKLER

EK 1: Anket Soruları

- 1) **Pandemi döneminde Alman Dili ve Edebiyatı derslerinin uzaktan eğitim yoluyla verilmesini örgün eğitime kıyasla daha verimli buluyorum.**
  - Kesinlikle Katılıyorum
  - Katılıyorum
  - Kararsızım
  - Katılmıyorum
  - Kesinlikle Katılmıyorum
- 2) **Pandemi döneminde Alman Dili ve Edebiyatı derslerinin uzaktan eğitim yoluyla verilmesi dezavantajlı buluyorum.**
  - Kesinlikle Katılıyorum
  - Katılıyorum
  - Kararsızım
  - Katılmıyorum
  - Kesinlikle Katılmıyorum
- 3) **Pandemi dönemi sona erdiğinde de Alman Dili ve Edebiyatı derslerinin uzaktan eğitim yoluyla verilmesinin devam etmesini istiyorum.**
  - Kesinlikle Katılıyorum
  - Katılıyorum
  - Kararsızım
  - Katılmıyorum
  - Kesinlikle Katılmıyorum
- 4) **Alman Dili ve Edebiyatı derslerinin örgün eğitim yoluyla verilmesini istiyorum.**
  - Kesinlikle Katılıyorum
  - Katılıyorum
  - Kararsızım
  - Katılmıyorum
  - Kesinlikle Katılmıyorum

5) Pandemi döneminde uzaktan eğitimle verilen Alman Dili ve Edebiyatı derslerine katılımım daha çok senkron (canlı anlatım esnasında) olarak devam etti.

- Kesinlikle Katılıyorum
- Katılıyorum
- Kararsızım
- Katılmıyorum
- Kesinlikle Katılmıyorum

6) Pandemi döneminde uzaktan eğitimle verilen Alman Dili ve Edebiyatı derslerine katılımım daha çok asenkron (kayıtlı dersleri sonradan dinleyerek) olarak devam etti.

- Kesinlikle Katılıyorum
- Katılıyorum
- Kararsızım
- Katılmıyorum
- Kesinlikle Katılmıyorum

7) Pandemi döneminde derslerin sistemde kaydının tutulması ve sonradan izlenebilir olması pekiştirici görevi görerek, öğrenmeyi olumlu yönde etkiledi.

- Kesinlikle Katılıyorum
- Katılıyorum
- Kararsızım
- Katılmıyorum
- Kesinlikle Katılmıyorum

8) Pandemi döneminde uzaktan eğitimle verilen Alman Dili ve Edebiyatı derslerinin sınavlarının da uzaktan (online) yapılması başarı durumuma olumlu katkı sağladı.

- Kesinlikle Katılıyorum
- Katılıyorum
- Kararsızım
- Katılmıyorum
- Kesinlikle Katılmıyorum

9) Pandemi döneminde uzaktan eğitimle verilen Alman Dili ve Edebiyatı derslerinin sınavlarının ödev, proje vs. şeklinde yapılması taraftarıyım.

- Kesinlikle Katılıyorum
- Katılıyorum
- Kararsızım
- Katılmıyorum
- Kesinlikle Katılmıyorum

10) Pandemi döneminde uzaktan eğitimle verilen derslerde online sınav şeklinde yapılması taraftarıyım.

- Kesinlikle Katılıyorum
- Katılıyorum
- Kararsızım
- Katılmıyorum
- Kesinlikle Katılmıyorum

11) Pandemi döneminde uzaktan eğitimle verilen dersler kullanılan ders materyalleri öğrenme kazanımı açısından yeterince başarılıydı.

- Kesinlikle Katılıyorum
- Katılıyorum
- Kararsızım
- Katılmıyorum
- Kesinlikle Katılmıyorum

12) Pandemi döneminde uzaktan eğitimle verilen Alman Dili ve Edebiyatı derslerinin içeriğinden memnunum ve yeterli buluyorum. (PDF, PPT, Videolar... vs.)

- Kesinlikle Katılıyorum
- Katılıyorum
- Kararsızım
- Katılmıyorum
- Kesinlikle Katılmıyorum

13) Pandemi döneminde uzaktan eğitimle verilen derslerin örgün eğitim kadar başarılı verildiğini düşünüyorum.

- Kesinlikle Katılıyorum
- Katılıyorum
- Kararsızım
- Katılmıyorum
- Kesinlikle Katılmıyorum

14) Pandemi döneminde uzaktan eğitimle verilen Alman Dili ve Edebiyatı derslerinde Öğrenci ve Öğretim elemanı iletişiminin interaktif olduğunu düşünüyorum?

- Kesinlikle Katılıyorum
- Katılıyorum
- Kararsızım
- Katılmıyorum
- Kesinlikle Katılmıyorum

15) Pandemi döneminde uzaktan eğitimle verilen Alman Dili ve Edebiyatı derslerinde öğrenci-öğretim üyesi etkileşiminin yeterli olmadığını düşünüyorum.

- Kesinlikle Katılıyorum
- Katılıyorum
- Kararsızım
- Katılmıyorum
- Kesinlikle Katılmıyorum

16) Pandemi döneminde uzaktan eğitimle verilen Alman Dili ve Edebiyatı derslerinin veriliş biçimini anlaşılır buluyorum.

- Kesinlikle Katılıyorum
- Katılıyorum
- Kararsızım
- Katılmıyorum
- Kesinlikle Katılmıyorum

EK 2: Açık Uçlu Anket Soruları

1. Pandemi döneminden önce herhangi bir uzaktan eğitim programına katıldınız mı? Uzaktan eğitimle ilgili bir eğitim aldınız mı? Uzaktan eğitim yoluyla ders verdiniz mi?
2. Pandemi döneminde Alman Dili ve Edebiyatı derslerinin uzaktan eğitimle verilmesinde; derse hazırlanma aşamasında ne gibi zorluklar yaşadınız?
3. Uzaktan eğitim modeline uygun materyal oluşturma da sorun yaşadınız mı? Yaşadıysanız bunlar nelerdir? Örgün eğitimde kullandığınız materyalleri uzaktan eğitimde kullanabildiniz mi?
4. Pandemi döneminde derslerin uzaktan eğitim yöntemiyle verilmesinde öğrencilerin derse katılımı hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
5. Pandemi döneminde Alman Dili ve Edebiyatı derslerinin sanal olarak verilmesinin, ders verimliliğine etkisi nedir? Derslerin verimli geçtiğini düşünüyor musunuz?
6. Pandemi döneminde derslerin uzaktan eğitim yöntemiyle verilmesinde sınavların uzaktan yapılmasının öğrencilerin başarı durumuna etkisi sizce nedir?
7. Pandemi döneminde Alman Dili ve Edebiyatı derslerinin uzaktan eğitimle verilmesinin avantaj ve dezavantajları nelerdir?
8. Pandemi dönemi sona erdiğinde derslerin uzaktan eğitim yoluyla devam etmesini ister misiniz? Hangi derslerin uzaktan eğitim yoluyla devam etmesini, hangilerinin örgün eğitim yoluyla devam etmesini istersiniz?
9. Pandemi döneminde Alman Dili ve Edebiyatı derslerinin uzaktan eğitimle verilmesi ders motivasyonunuzu nasıl etkiledi?
10. Derslerin interaktif olduğunu düşünüyor musunuz?
11. Alman Dili ve Edebiyatı derslerinin uzaktan eğitim yoluyla verilmesinde öğrenim kazanımlarını nasıl değerlendirirsiniz?

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Vildan Buzpınar	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Hacettepe Üniversitesi
Fakülte	Eğitim Fakültesi
Bölümü	Alman Dili Öğretmenliği
Makale ve Bildiriler	
<p>1. Buzpınar, V , Tosun, M . "ÜNİVERSİTELERDE PANDEMİ DÖNEMİNDE UZAKTAN EĞİTİMİN VERİMLİLİĞİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA (SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ALMAN DİLİ VE EDEBİYATI ÖRNEĞİ)". PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi 7 (2021): 116-125</p>	